

Marieke Reitsma

Ine Pulles

Hugo van der Poel

Monitor Sportakkoord ‘Sport verenigt Nederland’

Voortgangsrapportage november 2019

Met ondersteuning van het ministerie van VWS

Marieke Reitsma
Ine Pulles
Hugo van der Poel

© Mulier Instituut
Utrecht, november 2019

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
1.1 Implementatie sportakkoord	8
1.2 Monitoring sportakkoord	8
1.3 Leeswijzer	10
2. Deelthema's	11
2.1 Inclusief Sporten en Bewegen	11
2.2 Duurzame sportinfrastructuur	12
2.3 Vitale sport- en beweegaanbieders	12
2.4 Positieve sportcultuur	13
2.5 Van jongs af aan vaardig in bewegen	14
2.6 Topsport die inspireert	14
3. Lokale lijn	16
3.1 Doelstellingen en uitgangspunten lokale lijn	16
3.2 Aanvragen regeling lokale sportakkoorden	17
3.3 Ondersteuningsactiviteiten	21
3.4 Communities of practice	24
3.5 Living labs	25
3.6 Brede Regeling Combinatiefuncties	26
3.7 Samenvatting lokale lijn	27
4. Sportlijn	28
4.1 Doelstelling en uitgangspunten sportlijn	28
4.2 Netwerk Adviseurs Lokale Sport	29
4.3 Diensten	31
4.4 Sport Professionals Netwerk (SPN)	33
4.5 Supportdesk en informatiesysteem (CRM-systeem)	34
4.6 Overige thema's	35
4.7 Samenvatting sportlijn	36
5. Nationale lijn	38
5.1 Doelstellingen en opzet nationale lijn	38
5.2 Projectsubsidies en -opdrachten	38
5.3 Challenges	46
5.4 Communities of practice	50
5.5 Kennis en validatievraagstukken	50
5.6 Samenvatting nationale lijn	52
6. Sportakkoord in relatie tot ander (sport)beleid	53
6.1 Preventieakkoord	53
6.2 Versterken sportbonden	54
6.3 Interdepartementale samenwerking	54
6.4 Rol provincies	55
6.5 Agenda Fiets	56
6.6 Programma Maatschappelijke Diensttijd	56
6.7 Onderzoek en innovatie	57

7.	Conclusie en beschouwing	59
7.1	Inspanningen in beeld	59
7.2	‘Sport verenigt Nederland’	60
7.3	Vooruitblik	61
Bijlage 1. Overzicht van monitoring en publicaties		62
Bijlage 2. Lijst van deelnemende gemeenten		63
Bijlage 3. Deelnemende gemeenten aan regeling lokale sportakkoorden naar gemeentegrootte, VSG-regio’s en provincie		66
Bijlage 4. Living labs - beschrijving per gemeente		68
Bijlage 5. Netwerk Adviseurs Lokale Sport		70
Bijlage 6. Overzicht van activiteiten binnen nationale lijn		71

Samenvatting

Het doel van het Nationaal Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland' is dat iedereen in Nederland nu en in de toekomst zonder belemmeringen in een veilige en gezonde omgeving plezier in sport en bewegen kan hebben¹. De ambities van het sportakkoord zijn uitgewerkt in zes deelthema's: Inclusief sporten en bewegen, Duurzame sportinfrastructuur, Vitale sport- en beweegaanbieders, Positieve sportcultuur, Van jongs af aan vaardig in bewegen en Topsport die inspireert. De uitvoering van deze ambities vindt, in samenwerking met verschillende organisaties, plaats langs drie lijnen: de lokale lijn, de sportlijn en de nationale lijn. In deze rapportage brengen we de inspanningen en voortgang binnen deze lijnen in beeld.

Lokale lijn

De belangrijkste activiteit binnen de lokale lijn is de regeling lokale sportakkoorden. Via de regeling worden in gemeenten sportakkoorden gesloten tussen sportaanbieders, maatschappelijke organisaties, de gemeente en/of het bedrijfsleven. Vervolgens wordt via aan te vragen budget ook uitvoering gegeven aan de gesloten sportakkoorden. De Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) is de trekker van de lokale lijn, maar werkt hierbij ook samen met andere organisaties.

Inspanningen en opbrengsten

- Van de 155 gemeenten die vanaf mei 2019 (1^e tranche) met het traject van het sportakkoord zijn gestart, hebben 45 gemeenten het traject afgerond en een lokaal of regionaal sportakkoord opgeleverd. Deze gemeenten hebben direct uitvoeringsbudget voor 2020 aangevraagd om dit sportakkoord tot uitvoering te brengen.
- 110 gemeenten uit de eerste tranche hebben het traject nog niet afgerond. Zij nemen hiervoor meer tijd en zullen naar verwachting tussen december 2019 en april 2020 een sportakkoord opleveren en uitvoeringsbudget voor 2020 aanvragen.
- De G5- gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Eindhoven), werken aan *living labs*, waarvoor zij in de eerste circulaire al uitvoeringsbudget hebben aangevraagd. De plannen zijn inmiddels uitgewerkt en de *living labs* starten eind 2019.
- Begin november was de deadline voor de tweede aanvraagronde, waarin gemeenten opnieuw de mogelijkheid hadden tot het aanvragen van een budget voor een sportformateur. In deze circulaire hebben 164 gemeenten budget voor een sportformateur aangevraagd.
- In totaal zijn momenteel (november 2019) 274 gemeenten bezig met het opstellen van een lokaal sportakkoord onder leiding van een sportformateur en zijn 65 gemeenten bezig met het uitvoeren van een lokaal akkoord (of *living lab*) met behulp van een uitvoeringsbudget. In totaal nemen 339 van de 355 Nederlandse gemeenten deel aan de regeling.

Sportlijn

Via de sportlijn draagt de gezamenlijke sport (de sportbonden, NOC*NSF en NL Actief) bij aan de lokale en landelijke samenwerking rondom de sportaanbieder (in de sportlijn 'club' genoemd) en de ondersteuning van clubs en vrijwilligers. De sportlijn is een aanvulling op de activiteiten die de gezamenlijke sport al jarenlang uitvoert.

Inspanningen en opbrengsten

- Het Netwerk Adviseurs Lokale Sport is opgericht. Dit netwerk moet een belangrijke rol spelen in het beter verbinden van de landelijke ondersteuning aan de lokale sport. Het netwerk is in september

¹ VWS, VSG, VNG & NOC*NSF (2018). [Nationaal Sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland](#). Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

2019 gestart en bestaat uit 48 adviseurs. Deze adviseurs zijn gekoppeld aan alle gemeenten die werken aan een lokaal sportakkoord (174 eerste tranche gemeenten). Ook tweede tranche gemeenten (164) krijgen een Adviseur Lokale Sport toegewezen.

- De Adviseur Lokale Sport heeft de taken om de lokale sportaanbieders zo goed mogelijk vertegenwoordigd te krijgen bij het lokale sportakkoord, om de lokale sport goed te verenigen en om lokale sportaanbieders te versterken door diensten aan te bieden. Voor deze ondersteuningsproducten en diensten is per gemeente een budget op basis van inwonertal beschikbaar. De ondersteuningsproducten richten zich op inspireren (inspiratieavonden), ontwikkelen (procesbegeleiding bij sportclubs), opleiden (sporttechnische opleidingen) en uitvoeren en realiseren (specifieke trajecten, bijvoorbeeld voor verduurzaming van sportaccommodaties).
- Voor het uitvoeren van de diensten worden onder andere de sportbonden, NOC*NSF Academie voor Sportkader, Sport Professionals Netwerk en enkele andere aanbieders ingeschakeld. Het verbreden van de typen ondersteuningsfuncties van het Sport Professionals Netwerk en het aanscherpen van de kwaliteitskaders van de professionals en de diensten zijn activiteiten die ook binnen de sportlijn worden uitgewerkt.

Nationale lijn

Het ministerie van VWS is trekker van de nationale implementatielijnen van het sportakkoord en verleent hierbinnen onder andere projectsubsidies en -opdrachten aan verschillende partijen. De nationale lijn richt zich op kennisdeling, borging en validatie rondom de deelt thema's met als doel om vraagstukken te beantwoorden en gedragsverandering teweeg te brengen.

Inspanningen en opbrengsten

- Voor Inclusief Sporten en bewegen is de Alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' bezig met activiteiten om verschillende doelgroepen meer aan het sporten en bewegen te krijgen. Daarnaast is een aantal aanvragen in behandeling, met name voor projecten die zich richten op sporten en bewegen voor mensen met een beperking.
- Voor Duurzame sportinfrastructuur worden onder de noemer *campagne buitenruimte* verschillende onderzoeks- en adviesactiviteiten uitgevoerd. Ook is de website '[Duurzame Sportsector](#)' voor ondersteuning van verenigingen, ondernemers en gemeenten beschikbaar.
- Vanuit Positieve sportcultuur zijn subsidies verleend voor Halt (uitvoering en verbreden training Sport en Gedrag), Code Goed Sportbestuur (uitvoering traject nieuwe code), Centrum Veilige Sport (verschillende activiteiten), het ISR (Instituut Sportrechtspraak) en de Alliantie Gelijkspelen (creëren van een veilig sportklimaat voor lhbtq-sporters).
- Op het thema Van jongs af aan vaardig worden de projecten Koningsspelen, Olympic Moves (competitie voor middelbare scholieren), Gezonde School (vanuit preventieakkoord) en congressen en bijbehorende producten (Beweegcirkel) ondersteund.
- Voor het deelt thema Vitale sport- en beweegaanbieders zijn geen landelijke projectsubsidies uitgezet. Wel wordt vanuit dit thema een verbinding gelegd met het programma Maatschappelijke Diensttijd.
- In 2019 zijn *challenges* uitgezet waarmee het ministerie van VWS innovatieve oplossingen en ideeën wil stimuleren die bijdragen aan de ambities van het sportakkoord. Twee *challenges* hebben winnaars opgeleverd en zijn verder in ontwikkeling ('Bewustwording inclusief sporten en bewegen' en 'Kinderen meer buiten bewegen') en drie *challenges* staan open: 'Vrijwilligerscoördinator sportclub ondersteunen', 'Beter toegankelijke speelplekken' en 'Samen spelen met een beperking'. De *challenge* 'Meer vrijwilligers voor sportclubs' is voortijdig stopgezet en opnieuw geformuleerd en uitgezet als de *challenge* 'Vrijwilligerscoördinator sportclub ondersteunen'.

1. Inleiding

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), NOC*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) hebben 29 juni 2018 het Nationaal Sportakkoord ondertekend. Het doel van het akkoord is dat iedereen in Nederland nu en in de toekomst zonder belemmeringen in een veilige en gezonde omgeving plezier in sport en bewegen kan hebben².

De doelstelling van het sportakkoord is uitgewerkt in zes ambities. Voor elke ambitie is een deelakkoord opgesteld en ondertekend door VWS, NOC*NSF en VSG (strategische partners) en andere partijen die zich hebben gecommitteerd aan het leveren van inspanningen op het betreffende thema. Tussen haakjes staat het aantal partijen dat naast de strategische partners heeft meegetekend:

1. Inclusief sporten en bewegen (8)
2. Duurzame sportinfrastructuur (9)
3. Vitale sport- en beweegaanbieders (4)
4. Positieve sportcultuur (5)
5. Van jongs af aan vaardig in bewegen (10)
6. Topsport inspireert (dit deelakkoord is ondertekend op 10 oktober 2019 en loopt mee met de olympische cyclus)

Na ondertekening hebben de partijen in werkgroepen verdere invulling aan de deelthema's gegeven en nagedacht over de wijze van uitvoering. Het uitgangspunt hierbij is geweest 'samenwerken, verbinden en versterken', en hierin nieuwe vormen te zoeken. De ambitie is uitgesproken om bij de op te stellen maatregelen zo min mogelijk nieuwe activiteiten op te zetten en zoveel mogelijk gebruik te maken van wat er al is.

Het tekenen van een Nationaal Sportakkoord en de hieruit voortvloeiende activiteiten zijn op het gebied van sport een nieuwe vorm van overheidsbeleid. Waar het ministerie van VWS de afgelopen decennia voornamelijk werkte met enkele grote beleidsprogramma's³ en daarnaast de beleidsuitvoerende taken bij NOC*NSF als sportkoepel belegde, wordt nu de nadruk gelegd op het gezamenlijk werken aan sportdoelstellingen. Dit wordt geïllustreerd doordat het ministerie van VWS, NOC*NSF en VSG gezamenlijk de strategische partners van het sportakkoord zijn. Ook het sluiten van een akkoord met tal van andere partijen, zoals provincies, maatschappelijke organisaties en bedrijven, is nieuw in het sportbeleid. In het verlengde hiervan is het de bedoeling dat ook op lokaal niveau in gelijkwaardige samenwerkingsverbanden wordt gewerkt aan het versterken van de sport. Kenmerkend aan de aanpak binnen het sportakkoord is dat de invulling van het beleid, waaronder het opstellen van doelstellingen en activiteiten, relatief vrij mag worden ingevuld door lokale partijen en sportorganisaties. Dit biedt de mogelijkheid om vanuit de lokale behoeften, ambities en mogelijkheden te werken.

² VWS, VSG, VNG & NOC*NSF (2018). *Nationaal Sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

³ Zoals de BreedteSportImpuls (BSI), Buurt, Onderwijs en Sport Impuls (BOS), Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB), Veilig Sportklimaat (VSK) en Sport en Bewegen in de Buurt (SBB).

1.1 Implementatie sportakkoord

Het sportakkoord is getekend voor een periode van ruim drie jaar. De looptijd is van september 2018 tot en met het einde van 2021. De Rijksoverheid (ministerie van VWS) trekt jaarlijks ruim 400 miljoen⁴ euro voor het sportakkoord uit, maar ook vanuit betrokken partijen wordt een bijdrage geleverd, vaak in de vorm van cofinanciering.

De implementatie van het akkoord verloopt langs drie lijnen:

1. Lokale lijn

De lokale lijn focust op het breder verankeren en duurzaam versterken van sport en bewegen als doel en middel in de samenleving. Met nieuwe samenwerkingsverbanden op lokaal (of regionaal) niveau moet met gezamenlijke inzet, budgetten en energie aan gedeelde ambities worden gewerkt. Binnen de lokale lijn worden met behulp van een sportformateur en een uitvoeringsbudget lokale sportakkoorden opgesteld en uitgevoerd.

2. Sportlijn

De sportlijn richt zich op het verhogen van de kwaliteit en kwantiteit van (vrijwillig) kader en ondersteuning en advisering van sportaanbieders. Het gaat hierbij zowel om sportverenigingen als om andere ondernemende sportaanbieders, zoals een judoschool of een bootcampondernehmer. Vanuit de sportlijn worden hiervoor Adviseurs Lokale Sport aangesteld. Een belangrijk uitgangspunt bij de implementatie van de sportlijn is dat er niet vanuit sporttakken wordt gedacht, maar overkoepelend vanuit de gezamenlijke sport te werk wordt gegaan. Tot de gezamenlijke sport behoren de sportbonden, NOC*NSF en NL Actief.

3. Nationale lijn

In de nationale lijn wordt ingezet op kennisdeling, borging en validatie rondom de deelthema's. Een doel vanuit de nationale lijn is het realiseren van doorbraken op vraagstukken waar op lokaal niveau behoefte aan is. Dit gebeurt bijvoorbeeld via het uitzetten van *challenges*, waarbij partijen worden uitgedaagd om innovatieve ideeën voor veelvoorkomende vraagstukken in de sport te ontwikkelen en uit te voeren. Daarnaast wordt vanuit de nationale lijn gewerkt aan projecten die op landelijk niveau efficiënter zijn te organiseren.

1.2 Monitoring sportakkoord

Om inzicht te krijgen in de uitwerking van het sportakkoord, is een monitoringsplan opgesteld. Het doel van het monitoringsplan is het volgen van de voortgang binnen de ambities van het sportakkoord, zowel inhoudelijk als procesmatig. De strategische partners hebben hierover de volgende doelstelling geformuleerd: 'Per ambitie zijn afspraken gemaakt over de relevante indicatoren. Deze zullen worden vertaald in meetbare doelen. Zowel de monitoring als de evaluatie zal kortcyclisch plaatsvinden en heeft tot doel om te leren en tijdig te kunnen bijsturen.'⁵ De monitoring van het deelakkoord Topsport die inspireert is nog niet uitgewerkt.

⁴ Hiervan is 240 miljoen bestemd voor twee subsidieregelingen (SPUK en BOSA), waarmee gemeenten en sportorganisaties worden gecompenseerd in het kader van de verruiming van de btw-sportvrijstelling (zie ook hoofdstuk 2.2 en 5.2). De resterende 160 miljoen is het 'reguliere' budget van VWS voor sport, waarvan ongeveer 130 miljoen is bestemd voor topsport, BRC en kennisbeleid/internationale zaken. Het 'vrije' budget voor de drie lijnen in het sportakkoord (zie hierna) is ongeveer 30 miljoen.

⁵ VWS, VSG, VNG & NOC*NSF (2018). *Nationaal Sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

De monitoring kent drie onderdelen:

1. Inspanningen in beeld

In dit onderdeel worden de gepleegde inspanningen en voortgang in de implementatielijnen van het sportakkoord (lokale-, sport- en nationale lijn) beschreven/in beeld gebracht. Dit betreft zowel procesmatige inspanningen als geleverde prestaties. Over ‘inspanningen in beeld’ wordt gerapporteerd in halfjaarlijkse voortgangsrapportages, die door het ministerie van VWS worden gebruikt voor verantwoording in de Tweede Kamer. In deze tweede voortgangsrapportage staat dit onderdeel van de monitoring centraal.

2. Sportlandschap op de foto

Het tweede onderdeel is het inhoudelijke deel, waarbij de nadruk ligt op het volgen van indicatoren. Per deelakkoord zijn indicatoren opgesteld die informatie geven over de stand van zaken op een bepaald thema. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kernindicatoren, die het met behulp van kerncijfers mogelijk maken trends in het Nederlandse sportlandschap weer te geven, en indicatoren voor lerend beleid, waarbij de indicator inhoudelijke informatie geeft over de voortgang en opbrengsten van een maatregel uit het betreffende deelakkoord. Het volgen van de indicatoren is een continu proces. De meest actuele cijfers worden steeds ontsloten via de website www.sportenbewegenincijfers.nl/sportakkoord. De voortgang op de indicatoren wordt daarnaast opgenomen in de voortgangsrapportages over het sportakkoord (voor het eerst in de Monitor Sportakkoord in juni 2020).

3. Lerend beleid

Het derde onderdeel van de monitoring is in functie van het ‘lerend beleid’. De bedoeling is dat gedurende de uitvoering van het Nationaal Sportakkoord en de lokale/regionale akkoorden regelmatig de vraag op tafel komt of de gestelde doelen en ambities nog actueel en goed zijn, en of het goede wordt gedaan om de beoogde doelen te bereiken. De monitoring moet bijdragen aan het leren van de uitvoering van het beleid en tijdige bijsturing mogelijk maken.

Monitoring vindt idealiter niet alleen plaats op nationaal niveau, maar eveneens op lokaal/regionaal niveau en bevordert ook op dat niveau lerend beleid. Een manier waarop hieraan invulling wordt gegeven is het starten van *Communities of Practice* voor lokale sportakkoorden. Aangezien de lokale akkoorden de lokale situatie, vraagstukken, ambities en mogelijkheden reflecteren, zal de lokale monitoring, zowel procesmatig als inhoudelijk, niet een een-op-een afspiegeling of uitwerking zijn van de landelijke monitoring. Niet alleen in de uitvoering van het sportakkoord, maar ook in de monitoring van het sportakkoord zal de afstemming tussen de landelijke lijn, de lokale lijn en de sportlijn derhalve een uitdaging vormen.

Uitvoering monitoring

De monitoring loopt parallel met de uitvoering van het sportakkoord, en zal tot en met 2021 worden uitgevoerd. Een consortium van beleidspartners en kennispartijen voert de monitoring uit. Het consortium bestaat uit de drie beleidspartners (NOC*NSF, VSG en VWS) en de kennisinstellingen RIVM, Kenniscentrum Sport en Mulier Instituut. Het Mulier Instituut stelt de halfjaarlijkse voortgangsrapportages samen, met inbreng van en in samenwerking met de consortiumpartners.

Deze rapportage is de tweede voortgangsrapportage, die voornamelijk betrekking heeft op het onderdeel inspanningen in beeld. Per implementatielijnen worden de gepleegde inspanningen en de stand van zaken beschreven aan de hand van de ondernomen activiteiten, beschrijving van het proces en eventuele (verwachte) prestaties. De gegevens zijn aangeleverd door verschillende partijen. De rapportage is deels

een update van de eerste voortgangsrapportage uit mei 2019⁶, waarin uitsluitend werd gerapporteerd over de stand van zaken en inspanningen in de lokale lijn.

De volgende in de reeks voortgangsrapportages is de Monitor Sportakkoord ‘Sport Verenigt Nederland’ 2020, die bij het Algemeen Overleg in juni 2020 zal worden ingebracht. Daarin wordt via een nulmeting de startsituatie in beeld gebracht, zowel qua proces, als inhoudelijk. In de rapportage zal zowel worden gerapporteerd over het onderdeel inspanningen in beeld als het onderdeel sportlandschap op de foto. Het onderdeel lerend beleid vindt voortdurend plaats, en relevante resultaten worden in elke voortgangsrapportage opgenomen (ook in deze). Zie bijlage 1 voor een overzicht van de monitoringsactiviteiten en verwachte publicaties over de monitoring.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 schetst een beeld van de stand van zaken met betrekking tot de deelthema’s (pijlers). In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de stappen die tot nu toe zijn gezet door de uitvoeringsteams en de verwachte activiteiten op de deelthema’s in het komende halfjaar. Hoofdstuk 3 (lokale lijn), 4 (sportlijn) en 5 (nationale lijn) bespreken de voortgang van de implementatie van het sportakkoord door de ‘inspanningen in beeld’ te brengen. Het betreft een combinatie van procesbeschrijvingen en kwantitatieve weergaven van inspanningen en eerste prestaties. Veel activiteiten bevinden zich in de opstartfase. Waar mogelijk en waar relevant wordt hiervan een stand van zaken gegeven. Voor andere activiteiten geldt dat hierover in de Monitor Sportakkoord 2020 zal worden gerapporteerd. De hoofdstukken eindigen met een korte conclusie over de gepleegde inspanningen in de implementatielijnen. Hoofdstuk 6 gaat in op onderwerpen die raken aan het sportakkoord, en geven daarmee meer inzicht in de context waarin het sportakkoord wordt uitgevoerd. De rapportage wordt afgesloten met een beschouwend hoofdstuk.

⁶ Reitsma, M. & Poel, H. van der (2019). [Monitoring Sportakkoord: start lokale akkoorden](#). Utrecht: Mulier Instituut.

2. Deelthema's

In dit hoofdstuk worden de deelthema's van het Nationaal Sportakkoord besproken. Op zowel nationaal niveau, lokaal niveau als via de sportlijn wordt gewerkt aan de ambities uit de deelakkoorden. In de Monitor Sportakkoord 2020 wordt aan de hand van de opgestelde indicatoren een overzicht gegeven van de situatie in Nederland per deelthema: het sportlandschap op de foto. In deze voortgangsrapportage is het rapporteren over de indicatoren nog niet mogelijk. Wel wordt per thema beschreven welke ontwikkelingen hebben plaatsgevonden sinds de ondertekening van het akkoord en wat de verwachte activiteiten voor de komende periode zijn.

2.1 Inclusief Sporten en Bewegen

Ambitie

Het deelthema Inclusief sporten en bewegen heeft als hoofddoel dat meer mensen een leven lang sport- en beweegplezier ervaren in een inclusieve sport- en bewegingomgeving. Inclusief sporten en bewegen vormt in feite het fundament en de primaire doelstelling van het sportakkoord en heeft een verbindende en aanjagende rol richting de andere deelthema's. Naast de drie centrale actoren - het ministerie van VWS, NOC*NSF en de Vereniging Sport en Gemeenten - hebben zeven maatschappelijke partners zich als medeondertekenaars verbonden aan dit deelakkoord: Sportkracht12 (gezamenlijke sportserviceorganisaties van de twaalf provincies), MEE NL, Jeugdfonds Sport & Cultuur, John Blankenstein Foundation, Ouderenfonds, Stichting Life Goals en Fonds Gehandicaptensport. Zij vormen samen de Alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen'. Inmiddels is ook de Bas van de Goor Foundation toegetreden tot deze alliantie. Een deel van de partners heeft een overkoepelende functie in agendering en kennisverspreiding, terwijl andere partners meer een uitvoerende rol hebben gericht op een specifieke doelgroep (mensen met een beperking, mensen in armoede, ouderen, mensen met een migratieachtergrond en/of minderheden op basis van seksuele voorkeur en/of genderidentiteit (lhbt)). Deze partijen geven samen met andere organisaties in het werkveld (waaronder sportaanbieders en buurtsportcoaches) uitvoering aan het stimuleren van sport- en beweegdeelname van specifieke groepen mensen en het toegankelijker maken van het sportaanbod.

Inspanningen

De Alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' is voortvarend gestart en stelde eind oktober 2018 een uitgebreid gemeenschappelijk uitwerkingsplan vast, met drie strategische doelstellingen (bewustwording, lokale of regionale borging en wegnemen van belemmeringen) en negen concrete maatregelen. De specifieke rol die de betrokken partners binnen de alliantie hebben werd medio 2019 in een uitvoeringsplan en individuele overeenkomsten vastgelegd. In het najaar van 2019 vond onder leiding van een onafhankelijk voorzitter een eerste formele alliantiebijeenkomst plaats. Tevens werd in het voorjaar van 2019 via StartHubs een innovatiechallenge ('*battle of concepts*') uitgezet voor het indienen van ideeën voor een bewustwordingscampagne (maatregel 1). Begin december 2019 wordt een winnaar gekozen die hieraan uitvoering mag geven (zie ook hoofdstuk 5.3). Enkele andere concrete acties:

- een initiatief vanuit Sportkracht12 tot het opzetten van een onafhankelijke stichting voor het Volwassenenfonds Sport en Cultuur⁷ in navolging van het Jeugdfonds Sport en Cultuur, om financiële belemmeringen voor deelname aan sport en culturele activiteiten weg te nemen;
- een door NOC*NSF aangestuurd samenwerkingsverband van elf sportbonden dat zich inzet voor meer inclusie en diversiteit, onder meer in kaderfuncties. Samen met de Alliantie Gelijkspelen

⁷ <https://www.teamsportservice.nl/volwassenenfonds/>

(penvoerder John Blankenstein Foundation) en Pride & Sports deden NOC*NSF en zestien sportbonden mee aan de gezamenlijke sportbondenboot tijdens de Canal Parade 2019 in Amsterdam om de inclusie en acceptatie van lhbt-personen in de sport te bevorderen (AU, KNBSB, KNGU, KNHB, KNHS, KNLTB, KNRB, KNVB, KNWV, KNZB, NBB, Nevobo, NHV, NTTB, SFN, Sportvisserij).

2.2 Duurzame sportinfrastructuur

Ambitie

Binnen het deelthema Duurzame sportinfrastructuur is aandacht voor de duurzaamheid van sportaccommodaties, exploitatie- en beheervraagstukken, open sportparken en de beweegvriendelijke omgeving. De ambitie is om Nederland te voorzien van een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur. Daarvoor moet de exploitatie van sportaccommodaties sterk worden verbeterd, de openbare ruimte moet beweegvriendelijk worden ingericht en alle sportaccommodaties moeten verduurzamen.

Inspanningen

Voor het thema beweegvriendelijke omgeving is een apart uitvoeringsplan opgesteld mede namens de ondertekenaars van dit deel van het sportakkoord (o.a. provincie Gelderland, Staatsbosbeheer). Het uitvoeringsteam hiervoor bestaat uit Sportvisserij Nederland namens de gezamenlijke sport, de gemeente Almere namens alle Nederlandse gemeenten en VSG, en het ministerie van VWS namens de Rijksoverheid. In een later stadium is ook CROW (kennisinstituut voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer) aangehaakt. Voor de beweegvriendelijke omgeving is een specifiek uitwerkingsplan opgesteld in aanvulling op de teksten uit het sportakkoord. In relatie tot duurzaamheid is gewerkt aan een routekaart voor het sportvastgoed. Verder zijn de regelingen Stimulering Bouw en Onderhoud Sportaccommodaties (BOSA) en Specifieke Uitkering Stimulering Sport (SPUK) ingevoerd, die beleidsrijk zijn ingezet aansluitend op de doelstellingen van de pijler duurzame sportinfrastructuur (zie ook hoofdstuk 5.2).

Zoals het lerend beleid betaamt, heeft gedurende de uitvoering van het deelthema bijstelling plaatsgevonden. De beoogde inzet op multifunctionele sportvelden is vooruitgeschoven en er is afgezien van het opstellen van een kaart van lokaal sport- en beweegaanbod. Meer aandacht gaat uit naar aspecten van duurzaamheid, beheervormen, richtlijnen voor en werkzame elementen van de beweegvriendelijke omgeving. Tevens is een studie uitgezet naar belemmeringen in wet- en regelgeving voor het vergroten van het gebruik van sportaccommodaties. De stand van zaken op deze pijler wordt bijeengebracht in het Jaarrapport duurzame sportinfrastructuur⁸. In het komende half jaar wordt onder andere aandacht besteed aan de verduurzaming van het sportvastgoed, de doorontwikkeling van de kernindicator beweegvriendelijke omgeving, de rol van sport in omgevingsvisies, en wordt subsidie beschikbaar gesteld voor onderzoek naar beweegvriendelijke openbare ruimte.

2.3 Vitale sport- en beweegaanbieders

Ambitie

De ambitie van het deelthema Vitale sport- en beweegaanbieders is om alle typen aanbieders van sport en bewegen toekomstbestendig te maken. De financiële en organisatorische basis wordt op orde gebracht zodat aanbieders hun vizier kunnen richten op een passend aanbod en op passende bindingsvormen. Het

⁸ Hoekman, Ruijes & Davids (red.; 2019). [Jaarrapport Duurzame sportinfrastructuur 2019](#). Utrecht: Mulier Instituut.

deellakkoord is behalve door de drie strategische partners VWS, VSG en NOC*NSF ondertekend door NL Actief, Rabobank en de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

Inspanningen

Voor het uitwerkingsplan is een werkgroep samengesteld die de maatregelen uit het sportakkoord voor vitale aanbieders en positieve sportcultuur heeft samengevoegd en hergeordend bij de prioritering van de in het sportakkoord benoemde maatregelen.

Het uitwerkingsplan benoemt een aantal opdrachten voor de komende jaren gericht op het versterken van de lokale samenwerking om de sport te vitaliseren, verenigingsondersteuning, opleidingen, combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches, technisch pedagogisch beleid (zie ook hoofdstuk 2.4 over positieve sportcultuur) en vrijwilligerswerk en ondernemerschap. Verenigingsondersteuning heeft ten doel dat de komende drie jaar 4.500 verenigingen, waarvan 250 ondernemende sportaanbieders, worden ondersteund om de financiële en organisatorische basis op orde te hebben. Met de ontwikkeling en uitvoering van het cluster platforms en opleidingen wordt beoogd om 100.000 trainers en bestuurders te ondersteunen via digitale platforms en opleidingen. Buurtsportcoaches/combinatiefunctionarissen worden ingezet op het bevorderen van inclusieve sport, (talent)ontwikkeling van jeugd op en rondom scholen en het versterken van sport- en beweegaanbieders. Voor het versterken van vrijwilligerswerk en ondernemerschap is een *innovatiechallenge* uitgezet (zie ook hoofdstuk 5.3). De uitvoering van dit deelthema loopt voornamelijk langs de sportlijn (zie hoofdstuk 4). Bij de uitvoering van de sportlijn zijn onder meer de gezamenlijke sport, NOC*NSF Academie voor Sportkader, Back2Basics, Sport Professionals Netwerk (SPN), Rabobank (verenigingsondersteuning) en Hogeschool Windesheim betrokken. Vanuit het deelthema vitale sport- en beweegaanbieders wordt aangesloten bij het programma Maatschappelijke Diensttijd van de ministeries van VWS, OCW en SZW, gericht op vrijwilligerswerk door jongeren bij maatschappelijke organisaties zoals sportverenigingen (zie hoofdstuk 6.6).

2.4 Positieve sportcultuur

Ambitie

Overall met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos kunnen sporten is de centrale ambitie binnen dit deelthema. Dit vraagt om aandacht voor en ondersteuning van bestuurders, sportclubs, trainers, ouders en verzorgers. Binnen het deelthema positieve sportcultuur is enerzijds sprake van continuering en integratie van eerdere programma's en aandachtspunten (o.a. Veilig Sportklimaat (VSK), aanbevelingen Commissie De Vries) en anderzijds is dit deellakkoord een soort schakelakkoord tussen de deellakkoorden inclusief sporten en bewegen en vitale sport- en beweegaanbieders. Partners voor positieve sportcultuur zijn, naast de strategische partners, Stichting Halt, MBO-SB, Hogescholen Sportoverleg (HSO), Scouting Nederland en Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk.

Inspanningen

Naar aanleiding van een gecombineerd eindadvies in het najaar van 2018 over de deelthema's vitale sport- en beweegaanbieders en positieve sportcultuur, is gekozen voor een focus op *lokale* inzet en samenwerking en op de doelgroep *jeugd*. Binnen het thema positieve sportcultuur krijgt dit vooral vorm door een kwalitatieve versterking van het verenigingskader (trainers, maar ook bestuurders) door het verbeteren van pedagogische competenties en het voeren van een normatieve dialoog over een positieve sportcultuur, met als doel het vergroten van sportplezier voor een grotere groep (jeugd)leden. Dit gebeurt onder meer door de opleiding en inzet van clubkadercoaches (geschoolde buurtsportcoaches/combinatiefunctionarissen) die sporttakoverstijgend verenigingen ondersteunen en binnen de verenigingen trainers/instructeurs opleiden tot sportkadercoaches. Beoogd wordt om het technisch kader van 1.500 verenigingen/sportaanbieders te ondersteunen en te begeleiden bij het creëren van een pedagogisch

sportklimaat en om 5.000 trainers/instructeurs (niveau 3+) te ondersteunen in hun opleiding tot sportkadercoach. De opleiding van clubkadercoaches is gestart in de vorm van proeftuinen bij in totaal 56 verenigingen in diverse gemeenten, waaronder de G4 (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht), Doetinchem, Zwolle en vier Gelderse gemeenten. Naast de projectleiding vanuit de KNVB zijn zeven andere sportbonden betrokken (Atletiekunie, KNGU, KNHB, KNKV, Nevobo, NHV en NTTB). De gemeente Amsterdam zet een specifiek *living lab* op dat op het thema positieve sportcultuur focust (zie ook hoofdstuk 3.5).

Landelijk vindt versterking plaats van de randvoorwaarden voor doorontwikkeling van een positieve sportcultuur. Zo is vanaf april 2019 het tot het Centrum Veilige Sport omgevormde Vertrouwenspunt Sport actief bij de ondersteuning van sportverenigingen bij (preventie) van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Ook denken enkele sportbonden samen na over spelregelaanpassingen gericht op een positieve sportcultuur (zie ook hoofdstuk 4.6).

2.5 Van jongs af aan vaardig in bewegen

Ambitie

De ambitie van dit deelthema is om meer kinderen aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen en om de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen de komende jaren naar boven toe om te buigen. Naast de strategische partners zijn het ministerie van OCW, Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO), PO-Raad, Hogescholen Sportoverleg (HSO), MBO-SB, Kinderopvangfonds, Cruyff Foundation, Krajicek Foundation, Jantje Beton en NUSO (Nederlandse Unie van Speeluinorganisaties) ondertekenaars van het deelakkoord. Het door een werkgroep opgestelde uitwerkingsplan richt zich op vier hoofdthema's: jong beginnen, scholing van kader, monitoren van vaardigheden en vroegsignalering, en netwerkvorming en communicatie.

Inspanningen

Veel aandacht gaat uit naar de peuter- en kleuterperiode. Voor de 0-4-jarigen is een Kleine Beweegagenda (zie hoofdstuk 5.2) ontwikkeld, gericht op stimuleringsbeleid in de kinderopvang, gedegen screeningsmethoden voor signalering, en ontwikkelen van een beweegadvies aanvullend op de bestaande beweegrichtlijn. Voor de vaardigheidsmonitoring in het primair onderwijs is een kennisbank opgezet en worden bestaande monitoringsystemen doorgelicht. Samenwerking met de programma's Gezonde school en Gezonde kinderopvang is gaande. In navolging van het Nijntje programma werken de Nevobo, KNVB, KNHB en KNGU aan een multisportprogramma 'Vaardige generatie' voor jonge kinderen. Kenniscentrum Sport en partners brengen het akkoord onder de aandacht bij bijeenkomsten zoals congressen en kenniscafés (zie hoofdstuk 5.2) en via publicaties over de beweegcirkel en leren bewegen. Het ministerie van VWS heeft in samenwerking met partners een *innovatiechallenge* uitgezet gericht op het verbeteren van motorische vaardigheden van kinderen via de inrichting van de buitenruimte (zie hoofdstuk 5.3). Daarnaast is een programma voor buitenspelen in ontwikkeling.

2.6 Topsport die inspireert

Het thema topsport maakte nog geen onderdeel uit van het Nationaal Sportakkoord dat in 2018 werd gesloten. Het thema werd in 2018 en 2019 verder uitgewerkt en op 10 oktober 2019 werd het zesde deelakkoord 'Topsport die inspireert' ondertekend door de strategische partners ministerie van VWS, NOC*NSF en VSG. Het doel is de uitwerking van de pijler gelijk op te laten lopen met de olympische cyclus. De missie van het akkoord luidt: *'De Nederlandse topsporters en topsportevenementen zijn mondiaal toonaangevend, toekomstbestendig en van maximale maatschappelijke waarde voor Nederland'*.

Op basis van de missie zijn drie ambities geformuleerd:

- Het vergroten van de beleving en het zichtbaarder maken van topsport voor Nederlanders. De ondertekenaars gaan de media-aandacht voor topsport uitbreiden en een gezamenlijke evenementenstrategie ontwikkelen en uitvoeren.
- De tweede doelstelling richt zich op het presteren, namelijk meer medailles behalen in meer sporten. Hiervoor wordt gewerkt aan het versterken van het topsportklimaat en het optimaliseren van talentontwikkeling.
- Tot slot moet succes toekomstbestendig worden, door innovatie en internationale positionering. Acties hiervoor zijn het ontwikkelen van een topsportinnovatieprogramma en het verstevigen van de internationale positionering.

De organisaties die het deelakkoord topsport hebben ondertekend vertegenwoordigen verschillende sectoren. Onder andere de atletencommissie (namens de sporters), brancheorganisatie VNO-NCW MKB-Nederland (bedrijfsleven), Hogescholen Sport Overleg (onderwijs) en Topteam Sport (innovatiesector) en de provincies. Daarnaast ondertekenden de strategische partners VSG (namens de gemeenten), NOC*NSF (namens de sportbonden) en VWS (namens het kabinet) het deelakkoord.

3. Lokale lijn

Via de lokale lijn wordt aan de ambities van het sportakkoord gewerkt door lokale sportakkoorden te sluiten. De VSG is de trekker van de lokale lijn.

3.1 Doelstellingen en uitgangspunten lokale lijn

De lokale lijn richt zich op het breder verankeren en duurzaam versterken van sport en bewegen als doel en middel in de samenleving. Het uitgangspunt daarbij is om met nieuwe samenwerkingsverbanden met bijvoorbeeld zorg of onderwijs op lokaal (of regionaal) niveau aan gedeelde ambities te werken, met gezamenlijke inzet, budgetten en energie. Het belangrijkste onderdeel van de lokale lijn vormen de lokale en regionale sportakkoorden. Het sluiten van lokale akkoorden is een nieuwe aanpak voor de sportsector. Voorheen was de lokale sportagenda grotendeels gebaseerd op gemeentelijk sportbeleid, waarvan de gemeente de uitvoering eventueel belegde bij een sportbedrijf, sportservicebureau of andere maatschappelijke organisatie. De lokale akkoorden hebben ten doel dat nieuwe verhoudingen tussen lokale partijen ontstaan op basis van gelijkwaardigheid, en waarin op een andere manier wordt samengewerkt dan voorheen. De VSG vervult hierbij een ondersteunende rol. In haar reguliere werkzaamheden houdt de VSG zich al bezig met het ondersteunen bij en informeren van gemeenten over sportbeleid. De activiteiten in het kader van het sportakkoord worden hier deels aan gekoppeld, bijvoorbeeld door in reguliere bijeenkomsten het sportakkoord als onderdeel op te nemen.

Voor de uitvoering van de lokale lijn heeft de VSG in samenwerking met de strategische partners een ondersteuningsstructuur ontwikkeld, die zich richt op de volgende taken:

- coördinatie en aanjagen lokale en regionale sportakkoorden;
 - regeling sportformateurs
 - regeling uitvoeringsbudget
- helpdeskfunctie (ondersteuning bij trajecten lokale sportakkoorden);
- kennisdeling, kennisborging en scholing (via het organiseren van bijeenkomsten en ontsluiten van kennis).

Bij het uitvoeren van de lokale lijn hanteert de VSG de volgende uitgangspunten:

- lokaal centraal: gericht op maatwerk;
- vriendelijke klem: goede kennis van en relatie met maatschappelijke partners;
- lerend beleid: uitvoering aanpassen op basis van voortschrijdend inzicht;
- integraal: in samenwerking met de sportlijn, de nationale lijn en ander beleid;
- leren van anderen: o.a. onder de aandacht brengen van goede voorbeelden;
- structureel: werken aan structurele effecten;
- kwaliteit beleidsmedewerkers: opleiding en ondersteuning van beleidsmedewerkers;
- data en verantwoording: stimuleren van monitoring ten behoeve van lerend beleid.

De VSG voert naast de uitvoering van de lokale lijn ook ondersteunende werkzaamheden uit in het kader van een aantal nationale projecten (nationale lijn). Deze worden waar relevant benoemd in hoofdstuk 5, zoals bij de campagne buitenruimte (zie hoofdstuk 5.2).

Regeling sportformateurs en regeling uitvoeringsbudget

Via de lokale lijn worden gemeenten gestimuleerd om lokale of regionale sportakkoorden op te stellen. De lokale akkoorden worden idealiter ondertekend door verschillende lokale partijen, zowel van binnen als buiten de sport. De akkoorden moeten een visie en onderbouwing hebben en moeten aanzetten tot uitvoering, lokale samenwerking en verbinding. De ambities uit het Nationaal Sportakkoord (de zes deelakkoorden) vormen een bron van inspiratie, maar zijn niet dwingend voor de lokale akkoorden.

Gemeenten kunnen desgewenst samen met andere gemeenten optrekken en een regionaal sportakkoord opstellen.

Om de lokale akkoorden vorm te geven, kunnen gemeenten aanspraak maken op ondersteuning vanuit het Rijk voor de aanstelling van een sportformateur en voor een uitvoeringsbudget om het lokale sportakkoord mee uit te voeren.

- Het budget voor de sportformateur is eenmalig 15.000 euro. Bij de aanvraag moeten gemeenten een intentieverklaring voor een sportakkoord aanleveren, die ondertekend moet zijn door het college van B en W en minstens drie sport- en beweegaanbieders. Gemeenten die werken aan een regionaal akkoord kunnen de budgetten voor de sportformateur bundelen en gezamenlijk één formateur aanstellen.
- Na de totstandkoming van een lokaal sportakkoord hebben gemeenten de mogelijkheid een uitvoeringsbudget aan te vragen om aan de ambities uit het akkoord te werken. De hoogte van het uitvoeringsbudget is gekoppeld aan het inwonertal van de gemeente en varieert tussen 10.000 en 200.000 euro. Bij de aanvraag van het uitvoeringsbudget moeten gemeenten een intentieverklaring en het afgesloten sportakkoord aanleveren.

Sportformateur

De sportformateur wordt aangesteld als procesbegeleider bij de totstandkoming van een lokaal akkoord. Het is zijn taak om verschillende partijen aan tafel te krijgen en het gesprek over de invulling van een lokaal sportakkoord te faciliteren. De sportformateur stelt vervolgens samen met de lokale partijen het akkoord op. De VSG heeft een profiel voor de sportformateur opgesteld en een aantal uitgangspunten voor de uitvoering van de functie ontwikkeld, namelijk:

- Gelijkwaardigheid: alle betrokken partijen bij het lokale sportakkoord moeten dezelfde gelijkwaardigheid ervaren.
- Tijdsperiode: de balans zoeken tussen de tijd nemen voor het proces en de tijd begrenzen.
- Inspiratie: een toekomstperspectief ontwikkelen.
- Startfoto en feiten: gebruikmaken van actuele data over sport en bewegen in de gemeente.
- Lokaal maatwerk: zorgen voor een goede en brede vertegenwoordiging van de lokale sport- en beweegsector en maatschappelijk middenveld.
- Onafhankelijkheid: de sportformateur moet het gesprek faciliteren en niet oordelen.
- Houd het zuiver, baken af: waakzaam zijn op de afbakening van de opdracht (opstellen van een lokaal sportakkoord).
- Gezamenlijke agenda, gedeelde verantwoordelijkheid: het lokale proces zo organiseren, dat elke partij eigenaarschap ervaart en heeft.
- Leer en deel kennis en ervaring: het delen van voortgang, successen en tegenslagen.
- Borging: zorgen voor borging van de plannen uit het lokale sportakkoord en het lokale netwerk, voor na het vertrek van de sportformateur.

3.2 Aanvragen regeling lokale sportakkoorden

Aanvragen voor de regelingen sportformateur en uitvoeringsbudget

Na de eerste circulaire, in mei 2019, hadden 155 gemeenten een aanvraag ingediend voor een sportformateur. Daarnaast sloegen 19 gemeenten dit proces over, zij vroegen direct een uitvoeringsbudget voor 2019 aan. Dit betrof de elf Zeeuwse gemeenten die al een regionaal sportakkoord hadden gesloten, de G5-gemeenten (Utrecht, Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Eindhoven) die zijn vrijgesteld van een lokaal sportakkoord en het uitvoeringsbudget gebruiken voor het opzetten van een *living lab* (zie hoofdstuk 3.5) en de gemeenten Breda, Meierijstad en Kampen. 181 gemeenten deden na de eerste circulaire nog niet mee aan de regeling.

In tabel 3.1 staat een overzicht van de aanvragen voor de regeling sportformateur en de regeling uitvoeringsbudget, waarin de voortgang tussen de aanvraagronde in april 2019 en in november 2019 zichtbaar is.

Tabel 3.1 Overzicht aanvragen voor regeling lokale sportakkoorden in 2019 (aantal gemeenten, peildatum 8 november)

1^e ronde: April 2019	Aantal	2^e ronde: November 2019	Aantal
Aanvraag sportformateur 1 ^e tranche	155	Doorloop sportformateur (geen oplevering sportakkoord op 8 november) Oplevering sportakkoord en aanvraag uitvoeringsbudget 1 ^e tranche	110 45
Aanvraag uitvoeringsbudget 0 ^e tranche	19	Doorloop uitvoeringsbudget 0 ^e tranche Aanvraag uitvoeringsbudget Aanvraag sportformateur 2 ^e tranche	19 1 164
Geen aanvraag	181	Geen aanvraag	16
Totaal gemeenten	355	Totaal gemeenten	355

Bron: VSG, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

De 19 gemeenten die in april 2019 direct uitvoeringsbudget aanvroegen (0^e tranche genoemd), hebben dit uitvoeringsbudget in november 2019 opnieuw aangevraagd voor 2020. Van de 155 gemeenten die een sportformateur aanstelden (eerste tranche genoemd), hebben 45 gemeenten voor de deadline van 8 november een lokaal sportakkoord opgeleverd (tabel 3.1). Deze 45 gemeenten hebben, tegelijk met de oplevering van het sportakkoord, uitvoeringsbudget voor 2020 aangevraagd. Met dit uitvoeringsbudget hebben zij de mogelijkheid het afgesloten lokale sportakkoord uit te gaan voeren. De hoogte van het uitvoeringsbudget is afhankelijk van het inwonertal. Daarnaast heeft één gemeente (Oegstgeest) uitvoeringsbudget voor 2020 aangevraagd zonder een sportformateur te hebben aangesteld, maar door op eigen wijze een lokaal sportakkoord op te stellen. In totaal hebben 65 gemeenten een aanvraag gedaan voor uitvoeringsbudget in 2020.

De resterende 110 gemeenten uit de eerste tranche hebben geen lokaal sportakkoord opgeleverd voor de deadline. Zij gaan wat langer door met het proces, en leveren het sportakkoord later op. Als zij dit alsnog doen voor de volgende deadline in april 2020 kunnen zij alsnog aanspraak maken op het volledige uitvoeringsbudget voor 2020 en heeft dit voor hen dus geen nadelige gevolgen.

In november 2019 hebben 164 gemeenten een aanvraag voor een sportformateur ingediend (tweede tranche genoemd). Dit zijn gemeenten die in de eerste aanvraagronde nog niet meededen met de regeling, en die nu een sportformateur aanstellen met als doel een lokaal sportakkoord te sluiten. Samen met de 110 eerste tranche gemeenten die wat langer doorwerken aan het akkoord, zijn op dit moment (peildatum 8 november 2019) 274 gemeenten onder leiding van een sportformateur bezig met het proces om een lokaal sportakkoord te sluiten.

Zestien gemeenten doen na de eerste twee aanvraagrondes niet mee aan de regeling lokale sportakkoorden. Dit betekent dat 339 gemeenten op peildatum 8 november 2019 deelnemen aan de regeling en bezig zijn met het maken of uitvoeren van een lokaal sportakkoord (of *living lab*). In de

volgende paragrafen wordt verder ingegaan op de achtergrondkenmerken van gemeenten binnen de regeling lokale akkoorden.

Regionale sportakkoorden

Gemeenten hebben de mogelijkheid samen op te trekken met andere gemeenten, zowel bij het opstellen van een sportakkoord als bij het besteden van het uitvoeringsbudget. Acht gemeenten uit de eerste tranche (Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre Oude IJsselstreek en Winterswijk) hebben samen één regionaal sportakkoord gesloten. Deze gemeenten zullen ook in de uitvoering van het sportakkoord samen optrekken. Veertien gemeenten die in de tweede tranche een aanvraag voor sportformateur hebben ingediend, gaan een regionaal sportakkoord sluiten (zie bijlage 2).

Achtergrondkenmerken van deelnemende gemeenten

In tabel 3.2 is de spreiding van deelnemende gemeenten naar VSG-regio zichtbaar. In regio Noord zijn alle gemeenten bezig met ofwel het opstellen van een lokaal sportakkoord (95%), ofwel het uitvoering geven aan een lokaal akkoord (5%). In de andere regio's is een klein percentage nog niet betrokken bij de regeling. In regio Zuid heeft een kwart (25%) van de gemeenten uitvoeringsbudget aangevraagd, dit is inclusief de Zeeuwse gemeenten met een regionaal sportakkoord.

Tabel 3.2 Aanvragen voor sportformateur en uitvoeringsbudget door alle Nederlandse gemeenten en per VSG-regio in 2019 (in absolute aantallen en procenten, peildatum 8 november)

	Totaal (n=355)		VSG-regio							
			Regio Noord (n=43)		Regio Oost (n=106)		Regio Zuid (n=106)		Regio West (n=100)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Sportformateur	274	77	41	95	84	80	72	68	77	77
Aanvraag voor sportformateur doorloop 1 ^e tranche	110	31	15	35	41	39	26	25	28	28
Aanvraag sportformateur 2 ^e tranche	164	46	26	60	43	41	46	43	49	49
Uitvoeringsbudget	65	18	2	5	17	16	27	25	19	19
Aanvraag uitvoeringsbudget 1 ^e tranche	46	13	2	5	15	14	13	12	16	16
Aanvraag uitvoeringsbudget doorloop 0 ^e tranche	19	5	-	-	2	2	14	13	3	3
Geen aanvraag	16	5	-	-	5	5	7	7	4	4

Bron: VSG, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In tabel 3.3 is de verdeling van deelnemende gemeenten naar gemeentegrootte zichtbaar. Alle gemeenten groter dan 100.000 inwoners doen mee aan de regeling lokale akkoorden. Van de kleine en middelgrote gemeenten heeft nog maar een klein deel uitvoeringsbudget aangevraagd. Wel zijn in beide categorieën al ruim acht op de tien gemeenten bezig met het opstellen van een lokaal akkoord. Van de grote gemeenten

(50.000-100.000 inwoners) is ruim twee derde bezig met een lokaal sportakkoord en heeft ruim een kwart uitvoeringsbudget aangevraagd.

Tabel 3.3 Aanvragen voor sportformateur en uitvoeringsbudget door alle Nederlandse gemeenten en naar gemeentegrootte in 2019 (in absolute aantallen en procenten, peildatum 8 november)

	Totaal (n=355)		Gemeentegrootte							
			Tot 20.000 inwoners (n=81)		20.000- 50.000 inwoners (n=189)		50.000- 100.000 inwoners (n=54)		Meer dan 100.000 inwoners (n=31)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Sportformateur	274	77	65	80	151	80	37	68	21	67
Aanvraag voor sportformateur doorloop 1 ^e tranche	110	31	14	17	64	34	17	31	15	48
Aanvraag sportformateur 2e tranche	164	46	51	63	87	46	20	37	6	19
Uitvoeringsbudget	65	18	9	11	32	17	14	26	10	32
Aanvraag uitvoeringsbudget 1e tranche	46	13	8	10	23	12	11	20	4	13
Aanvraag uitvoeringsbudget doorloop 0 ^e tranche	19	5	1	1	9	5	3	6	6	19
Geen aanvraag	16	5	7	9	6	3	3	6	-	-

Bron: VSG, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In bijlage 2 is een lijst te vinden van alle gemeenten die deelnemen aan de regeling lokale sportakkoorden. In bijlage 3 zijn tabellen te vinden van de deelnemende gemeenten naar verschillende achtergrondkenmerken.

Interactieve kaart van gemeenten (RIVM)

RIVM heeft een interactieve kaart ontwikkeld die de lokale inspanningen in het kader van het sportakkoord weergeeft (afbeelding 3.1)⁹. RIVM en VSG zorgen dat de kaart wordt geactualiseerd en actief wordt ontsloten na de sluitingsdata voor de aanvraagronde voor sportformateur en uitvoeringsbudget.

⁹ <https://www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart/beleid-gemeente-wijk-en-buurt#!node-sportakkoord-gemeente>

Afbeelding 3.1 Weergave van interactieve kaart lokale en regionale sportakkoorden

Sportakkoord 2019

Per gemeente, peildatum 8 november 2019

Aanvraag

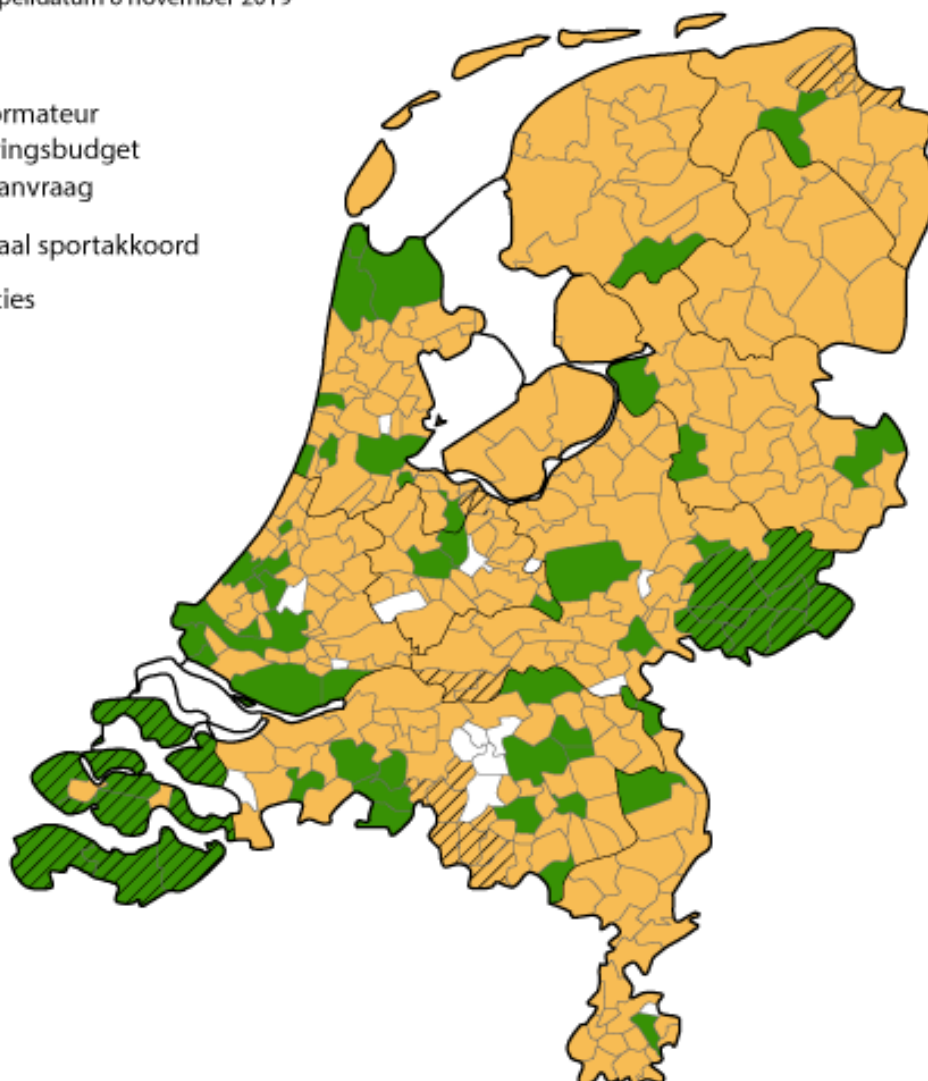
 Sportformateur

 Uitvoeringsbudget

 Geen aanvraag

 Regionaal sportakkoord

 provincies

* De kaart is ontwikkeld door RIVM. De weergave in deze rapportage is niet interactief. De interactieve en actuele kaart is te vinden via <https://www.volksgezondheidszorg.info/sport/sportopdekaart/beleid-gemeente-wijk-en-buurt#node-sportakkoord-gemeente>.

3.3 Ondersteuningsactiviteiten

Ondersteuning lokale sportakkoorden

De VSG is verantwoordelijk voor de coördinatie en het aanjagen van de lokale en regionale sportakkoorden. Dit doet ze door middel van het uitvoeren van de regeling sportformateurs en de regeling uitvoeringsbudget (zie hoofdstuk 3.2), maar ook door de sportformateurs en gemeenten te ondersteunen. Voor de sportformateurs vindt de ondersteuning plaats via bijeenkomsten, documenten en begeleiding (de helpdeskfunctie). Voor de beleidsambtenaren sport die betrokken zijn bij een lokaal sportakkoord organiseert de VSG informatiebijeenkomsten en bijeenkomsten over het gebruik van lokale data. Aan deze

bijeenkomsten leveren landelijke kennispartners zoals het Kenniscentrum Sport, NOC*NSF, RIVM en Mulier Instituut een bijdrage. Zie tabel 3.4 voor een overzicht van de bijeenkomsten, die vervolgens nog worden toegelicht.

Tabel 3.4 Ondersteuningsactiviteiten VSG ten behoeve van de lokale sportakkoorden in 2019 (aantal bijeenkomsten, peildatum 21 oktober)

Onderwerp	Activiteit	Aantal	Toelichting
Ondersteuning sportformateurs 1 ^e tranche	Startbijeenkomst (kick-off) Intervisie bijeenkomst Evaluatiebijeenkomsten	7 6	Voorjaar 2019 Najaar 2019 Worden nog gepland
Ondersteuning sportformateurs 2 ^e tranche	Startbijeenkomsten, intervisiebijeenkomsten en evaluatiebijeenkomsten		Worden nog gepland
Ondersteuning beleidsambtenaren sport	Informatiebijeenkomsten over sportakkoord Bijeenkomsten 'werken met lokale data'	21 6	(Verdeeld over voorjaar en najaar 2019) (3 in voorjaar 2019, 3 in najaar 2019)

Bijeenkomsten

- Kick-off sportformateurs**

Deze bijeenkomsten zijn verplicht voor startende sportformateurs. Op elke bijeenkomst in het voorjaar van 2019 waren circa vijftien sportformateurs aanwezig. De bijeenkomsten bestonden uit het informeren van de sportformateurs over de werkwijze van het sportakkoord en de implementatie via de drie lijnen, het toelichten van de rol en de taken van de sportformateur en het uitwisselen van goede ideeën en voorbeelden door aan casussen te werken. Tijdens de bijeenkomsten werden veel vragen gesteld en discussies gevoerd over de invulling van de rol en de werkwijze in de lokale processen. Daarnaast bleken de bijeenkomsten een goede plek voor kennismaking en kennisuitwisseling tussen de sportformateurs.
- Intervisie sportformateurs**

Deze bijeenkomsten zijn in het najaar van 2019 gehouden voor sportformateurs die bezig zijn met een lokaal sportakkoord in een gemeente. De bijeenkomsten stonden minder dan de startbijeenkomsten in het teken van informatie overbrengen, en meer in het teken van intervisie en het uitwisseling van ervaringen.
- Informatiebijeenkomsten sportakkoord**

Deze bijeenkomsten worden door het land georganiseerd voor beleidsambtenaren sport van gemeenten die van plan zijn een lokaal sportakkoord op te stellen. Tijdens de bijeenkomsten worden de sportambtenaren geïnformeerd over het sportakkoord en over de details van de regelingen voor sportformateur en uitvoeringsbudget.
- Bijeenkomsten 'Werken met lokale data'**

In totaal worden verspreid over het land zes bijeenkomsten georganiseerd over het werken met lokale data; drie bijeenkomsten voor de eerste tranche gemeenten en drie bijeenkomsten voor de tweede tranche gemeenten. De bijeenkomsten zijn bedoeld voor sportformateurs en ambtenaren van gemeenten die een intentieverklaring sportakkoord hebben getekend. Daarmee hebben zij zich verbonden aan het gebruikmaken van beschikbare landelijke en lokale data ter onderbouwing van het akkoord. Wenselijk is dat in ieder geval de ambtenaar die bij het sportakkoord betrokken

is bij een van de bijeenkomsten aanwezig is. Het verzamelen en bijeenbrengen van relevante data en informatie ten behoeve van een goede ‘startfoto’ van de lokale sport- en beweegsector staat centraal. Tijdens de informatiebijeenkomsten wordt een overzicht geboden van (landelijke) data die aansluiten bij de diverse deelakkoorden en op lokaal niveau beschikbaar zijn. Daarnaast worden beschikbare (monitoring)instrumenten en informatietools gepresenteerd om aanvullende data intern of extern te verzamelen. Tot slot wordt ook ingegaan op de verwachte en wenselijke toekomst van de sportsector. Om ervaringen op te doen met het werken met lokale data, zijn twee pilots opgezet, in Drenthe en in Twente (zie tekstkader 3.1).

Tekstkader 3.1 Pilots Drenthe en Twente: werken met lokale data

Pilots Drenthe en Twente

Een consortium VSG, NOC*NSF en kennispartners RIVM, Kenniscentrum Sport en Mulier Instituut werkt aan een handreiking ‘werken met lokale (sport)data’. Dit is een praktische handreiking voor professionals die lokaal actief zijn op het gebied van sport en bewegen. De handreiking biedt een leidraad voor het werken met data en geeft inzicht in methoden en instrumenten die kunnen worden ingezet in de dagelijkse praktijk, van beleidsontwikkeling tot uitvoering van beleid¹⁰. De handreiking is een product dat binnen het project ‘lokale data voor toekomstig lokaal sportbeleid’ is ontwikkeld. Tijdens twee pilots in de regio’s Drenthe en Twente zijn verschillende aspecten van het werken met (lokale) data getest. Voor beide pilots geldt dat drie bijeenkomsten zijn georganiseerd waar beleidsmedewerkers en stakeholders uit de sport, zorg en andere domeinen aanwezig waren. De uitkomsten van deze sessies en de ervaringen die daar door het consortium zijn opgedaan, vormden de input voor de handreiking. Voor Drenthe geldt dat de pilot inmiddels is afgerond¹¹.

Documenten

De VSG heeft de volgende documenten verspreid onder sportformateurs en (medewerkers van) gemeenten:

- Nationaal Sportakkoord;
- handreiking voor sportformateurs¹²;
- inspiratiesheets per deelthema¹³ en een groslijst van interventies en activiteiten per deelthema.

Op de kick-offbijeenkomsten zijn onder alle sportformateurs USB-sticks verspreid met daarop ondersteunende documentatie voor de sportformateur, zoals de handreiking voor sportformateurs en de inspiratiesheets per deelthema. Daarnaast zal nog een handreiking ‘werken met lokale (sport)data’ worden verspreid, deze wordt momenteel nog uitgewerkt (zie tekstkader 3.1).

Begeleiding (helpdeskfunctie)

De VSG heeft voor betrokkenen bij de lokale akkoorden de functie van helpdesk. Een projectteam bestaande uit een aantal personen is telefonisch bereikbaar voor vragen. Vanaf de start van de regeling lokale akkoorden in mei 2019 zijn via de helpdesk circa 650 vragen binnengekomen (zie tabel 3.5).

¹⁰ De benodigde informatie om met deze handreiking te werken wordt gebundeld en ontsloten via www.sportenbewegenincijfers.nl/beleid/werken-met-data.

¹¹ Het resultaat van deze pilot is in te zien via <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/beleid/werken-met-data/pilot-Drenthe>.

¹² <https://www.allesoversport.nl/sportakkoord/stappenplan-sportformateur/>

¹³ <https://sportengemeenten.nl/wp-content/uploads/2019/03/Inspiratiesheets-lokale-sportakkoorden.pdf>

Tabel 3.5 Kenmerken van de binnengekomen vragen bij de helpdesk van de VSG in 2019 (peildatum 21 oktober)

Aantal vragen	Herkomst van de vragen	Aard van de vragen
Circa 650 vragen	Gemeenten	Financiën
	Sportformateurs	Termijnen van inleveren verklaringen
	Mogelijk betrokken binnen gemeenten zoals sportverenigingen, onderwijs, etc.	Competentievragen sportformateur
	Partners van VSG	Wie mag formateur zijn?
	Adviseurs Lokale Sport	Hoe moet het geld besteed worden?
		Wie mag er ondertekenen?
		Wat mag of moet in lokaal sportakkoord komen te staan?
		Hoe ziet lokaal sportakkoord eruit?
		Wat zijn de gevolgen voor betrokken partijen bij ondertekening?
		Met wie mag/kan er samengewerkt worden?
		Voor wie en waar bijeenkomsten?
		Hoe borg je sportakkoord?
		Hoe hou je netwerk in stand?

Overige ondersteuningsactiviteiten in het kader van het sportakkoord

Zie tabel 3.6 voor een overzicht van andere ondersteunende activiteiten voor gemeenten die VSG in het kader van het sportakkoord het afgelopen jaar heeft uitgevoerd of nog gaat uitvoeren.

Tabel 3.6 Activiteiten VSG in het kader van het sportakkoord in 2019 (peildatum 21 oktober)

Onderwerp	Activiteit	Aantal bijeenkomsten	Toelichting
Algemeen	Werkatelier	2	2 + 9 december 2019
	beleidsversterkend werken	10	In de planning voor 2020
Duurzaamheid	Duurzaamheidstour – Duurzaamheidskringen sportaccommodaties: bijeenkomsten op wisselende locaties	27	Gepland tussen 27 januari en 23 november 2020
Duurzaamheid	Gouden Gids verduurzaming sportaccommodaties		In de planning voor 2020
Duurzaamheid	Werkgroepen en handreiking duurzame toegankelijkheid en de eerste werkateliers		Werkgroep heeft op regelmatige basis overleg Ondertekening op 23 januari 2020 Bijeenkomsten in de planning voor 2020

3.4 Communities of practice

Het nieuwe karakter van de lokale processen brengt met zich mee dat uitkomsten en opbrengsten nog moeilijk te voorspellen zijn. Om meer inzicht te krijgen in de vernieuwende lokale processen en om leerervaringen te delen, worden *communities of practice* opgericht. Enerzijds biedt dit de mogelijkheid aan de partijen om hun proces binnen een lokale setting bij te sturen en te optimaliseren. Anderzijds

biedt dit de mogelijkheid om succesfactoren en aandachtspunten van dit type proces te delen met andere gemeenten en ondersteunende organisaties.

Als onderdeel van de monitoring van het sportakkoord en in functie van lerend beleid, dat binnen het sportakkoord wordt beoogd, wordt in zes gemeenten die werken aan een lokaal sportakkoord een *Community of Practice* (CoP) ingericht. De CoP wordt opgezet en begeleid door de VSG en het Mulier Instituut. De CoP heeft een tweeledig doel:

- 1) Het opbouwen van ervaringskennis over dit type proces.
- 2) Het bijsturen en versterken van het lokale proces door deelnemers.

Er worden zes CoP's ingericht:

- In de 1^e tranche gemeenten Utrechtse Heuvelrug, Oss, Albrandswaard.
- In drie nader te bepalen tweede tranche gemeenten.

Een CoP bestaat uit drie lokale bijeenkomsten, waarin onder leiding van een VSG regioadviseur wordt gereflecteerd op verschillende fases van het lokale proces om tot een sportakkoord te komen. Het waardevrij bespreken van ervaringen en leren van elkaar staat centraal. Een vierde bijeenkomst bestaat uit een gezamenlijke bijeenkomst met deelnemers van alle CoP's, waarin deelnemers uit verschillende gemeenten ervaringen met elkaar uitwisselen. In de gemeente Oss en Albrandswaard hebben de eerste bijeenkomsten plaatsgevonden.

De CoP-trajecten werken in functie van lerend beleid, doordat tijdens de sessies direct sprake is van leerervaringen bij de betrokkenen in de gemeenten. Daarnaast worden de opbrengsten van alle CoP's geanalyseerd en worden algemene lessen en aandachtspunten geformuleerd. Deze worden direct gebruikt voor de uitvoering van de lokale lijn. Daarnaast worden de resultaten van het CoP-traject gecommuniceerd in een korte rapportage, die in de loop van 2020 zal verschijnen.

3.5 Living labs

In de G5-gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Eindhoven) worden *living labs* opgezet. *Living labs* zijn leeromgevingen waar innovaties op het gebied van sport en bewegen in de 'echte' wereld getest en verbeterd worden. In de labs wordt geëxperimenteerd met creatieve en innovatieve oplossingen voor complexe maatschappelijke vraagstukken. Het doel is dat andere gemeenten hiervan uiteindelijk kunnen profiteren. De methode van *living lab* kent een aantal uitgangspunten. Belangrijk is dat binnen een *living lab* wordt gewerkt in een 'real life' situatie (dus geen laboratoriumsituatie) en dat de eindgebruiker (bijvoorbeeld de wijkbewoner) een belangrijke rol heeft. Het is een doorlopend proces waarin constant wordt gecontroleerd of het doel en de gekozen oplossingsrichting nog bij elkaar aansluiten of moeten worden bijgesteld. Het doel is co-creatie door partijen met een veelheid aan kennis en ervaring uit verschillende sectoren (bijvoorbeeld overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties) te betrekken.

Opzet

De G5-gemeenten hebben voor het opzetten van de *living labs* beschikking over het maximale uitvoeringsbudget van 200.000 euro per jaar vanuit de lokale lijn van het sportakkoord. Deze gemeenten waren vrijgesteld van het opstellen van een lokaal sportakkoord als voorwaarde voor de aanvraag van het uitvoeringsbudget. Alle G5-gemeenten hebben in de eerste aanvraagronde (april 2019) direct aanspraak gemaakt op het budget voor de *living labs*. In de zomer van 2019 hebben de gemeenten een eerste plan van aanpak voor het *living lab* gepresenteerd aan de VSG en het ministerie van VWS. In de maanden daarna hebben ze het plan verder ontwikkeld, waarna op 8 november 2019 het definitieve plan van aanpak is opgeleverd. De uitvoering van de *living labs* geldt in ieder geval voor de resterende looptijd van

het sportakkoord, tot en met 31 december 2021. Het delen en verspreiden van de kennis die binnen de *living labs* wordt opgedaan is zowel een onderdeel van de *living labs* zelf als een taak van de VSG. De G5 gemeenten hebben de volgende thema's gekozen als centraal onderwerp in hun *living lab*:

- Eindhoven - Plezier in zwemsport
- Rotterdam - Esport in de vereniging van de toekomst
- Den Haag - Living Lab Den Haag Zuid-West
- Amsterdam - Positieve sportcultuur
- Utrecht - Challenges: vitale sport- en beweegaanbieders, inclusief sporten en positieve sportcultuur

Een beschrijving van het *living lab* per gemeente is te vinden in bijlage 4.

Subsidieoproep Living Labs ZonMw

In oktober 2019 heeft ZonMw een subsidieoproep uitgezet, waarmee het voor gemeenten mogelijk is een verkenning te doen naar de mogelijkheden voor een *living Lab* gericht op sociale innovatie op het gebied van sport en bewegen. Deze verkenningstrajecten starten in december 2019 en hebben een doorlooptijd van acht maanden¹⁴. Deze subsidieronde is geen onderdeel van het sportakkoord, maar sluit er wel goed op aan.

3.6 Brede Regeling Combinatiefuncties

In het sportakkoord wordt de inzet van buurtsportcoaches veelvuldig benoemd. Dit zijn functionarissen die door gemeenten op lokaal niveau ingezet worden om de sport- en beweegdeelname te stimuleren en het sport- en beweegaanbod te vergroten. Het ministerie van VWS en VSG/VNG hebben mede ten behoeve van het sportakkoord nieuwe bestuurlijke afspraken¹⁵ gemaakt over de invulling van de buurtsportcoachregeling, ofwel de Brede Regeling Combinatiefuncties. Een van de afspraken is dat met middelen vanuit het sportakkoord het aantal formatieplaatsen (fte) buurtsportcoaches met 650 wordt verhoogd.

Bij nagenoeg alle deelthema's worden de buurtsportcoaches als instrument ingezet om de beoogde doelen te realiseren. Zo worden zij gestimuleerd om bij te dragen aan een inclusieve sport en sport- en beweegaanbieders te versterken. Voor gemeenten die buurtsportcoaches inzetten is een leven lang inclusief sporten en bewegen de belangrijkste doelstelling die zij met de inzet van buurtsportcoaches nastreven¹⁶. Om bij te dragen aan een inclusieve sport en sterke sport- en beweegaanbieders worden buurtsportcoaches op specifieke doelgroepen ingezet, brengen zij vraag en aanbod bij elkaar, stimuleren zij diversiteit, helpen zij bij het opzetten van sport- en beweegaanbod en worden ze gestimuleerd om een opleiding tot sportkadercoach te volgen.

Eind 2019 wordt een vragenlijst in het panel sport- en cultuurcoaches van het Mulier Instituut uitgezet om na te gaan in hoeverre buurtsportcoaches activiteiten verrichten die bijdragen aan de ambities van het sportakkoord. Hierover zal begin 2020 worden gepubliceerd.

¹⁴ <https://www.zonmw.nl/nl/actueel/nieuws/detail/item/vooraankondiging-subsidieoproep-living-labs-sport-en-bewegen/>

¹⁵ <https://www.sportindebuurt.nl/bestanden/Bestuurlijke%20afspraken%20Brede%20regeling%20combinatiefuncties%202019%20tm%202022%20ondertekend.pdf>

¹⁶ Pulles, van Stam, Heijnen en van Lindert (2019). *Monitor Brede Regeling Combinatiefuncties 2019*. Utrecht: Mulier Instituut.

3.7 Samenvatting lokale lijn

Na de tweede aanvraagronde van de regeling lokale sportakkoorden (peildatum 8 november 2019) hebben 45 eerste tranche gemeenten een lokaal of regionaal sportakkoord opgeleverd en uitvoeringsbudget aangevraagd voor 2020, om uitvoering te gaan geven aan het afgesloten akkoord. De overige 110 gemeenten laten het proces langer doorlopen en zijn van plan om voor de deadline van de volgende aanvraagronde het lokale sportakkoord op te leveren. Daarnaast hebben 164 nieuwe gemeenten een aanvraag voor een sportformateur ingediend. Dit betekent dat zij ook aan de slag gaan om een lokaal sportakkoord op te stellen. In totaal nemen op peildatum 8 november 2019 339 gemeenten deel aan de regeling, en zijn zij bezig met het opstellen of uitvoeren van een lokaal sportakkoord (of *living lab*).

De VSG heeft de lokale processen in de eerste tranche gemeenten ondersteund door start-, intervisie-, en evaluatiebijeenkomsten voor sportformatoren en informatiebijeenkomsten voor beleidsambtenaren sport te organiseren. Daarnaast heeft de VSG gemeenten en sportformatoren ondersteund door het verspreiden van documenten zoals handreikingen en inspiratiekaarten, via een helpdesk die beschikbaar is voor vragen van gemeenten of sportformatoren en door speciale bijeenkomsten (en twee pilots) over werken met lokale data.

De G5-gemeenten zijn vrijgesteld van een lokaal sportakkoord en bezig met het inrichten van *living labs*. Utrecht heeft op eigen initiatief een lokaal sportakkoord gesloten, met de speerpunten inclusief sporten, vitale sport- en beweegaanbieders en positieve sportcultuur, en de uitvoering hiervan gekoppeld aan het *living lab*. De andere gemeenten hebben gekozen voor de thema's zwemmen en zwemlessen (Eindhoven), esport (Rotterdam), sport en bewegen als middel in de wijk (Den Haag) en positieve sportcultuur (Amsterdam). Tot slot worden zes *Communities of Practice* ingericht, waarbinnen lokale allianties met elkaar reflecteren op het lokale proces en leerervaringen uitwisselen. Naast dat dit directe bijsturing van het lokale proces mogelijk maakt, worden de opbrengsten van de CoP's ook gebruikt voor lerend beleid.

4. Sportlijn

Via de sportlijn wordt vanuit de gezamenlijke sport gewerkt aan de ambities van het sportakkoord. De gezamenlijke sport bestaat uit de sportbonden, NOC*NSF en NL Actief. NOC*NSF is binnen deze lijn de trekker. De uitwerking van de sportlijn is in mei 2019 ingediend bij het ministerie van VWS en daarna is direct begonnen met de uitvoering. Het uitwerkingsplan geldt voor de resterende looptijd van het sportakkoord (tot en met 2021).

4.1 Doelstelling en uitgangspunten sportlijn

De kern van de sportlijn is om vanuit de gezamenlijke sport bij te dragen aan de lokale en landelijke samenwerking rondom de sportaanbieder (in de sportlijn 'club' genoemd) en de ondersteuning van clubs en vrijwilligers. De sportlijn moet een impuls geven aan deze processen en is daarmee een aanvulling op de activiteiten die de gezamenlijke sport al jarenlang uitvoert. De activiteiten die in de sportlijn worden uitgevoerd richten zich op de volgende onderwerpen:

- versterking en verbinding lokale sport;
- kwaliteitsvolle en effectieve verenigingsondersteuning, supportdesk en registratiesysteem (CRM-tooling);
- online kaderontwikkeling;
- positieve sportcultuur & grensoverschrijdend gedrag;
- inclusief sporten en bewegen & diversiteit;
- normen en verduurzaming sportaccommodaties;
- gezonde sportomgeving & meer mensen in beweging.

Het thema topsport is niet opgenomen in de uitwerking van de sportlijn. Dit thema wordt uitgewerkt in de periode na de ondertekening van het deelakkoord (oktober 2019).

Aan de activiteiten die worden uitgevoerd vanuit de sportlijn ligt een aantal uitgangspunten ten grondslag:

- Focus op kwaliteit: het doel is hoogwaardige ondersteuning en opleidingen te leveren aan de clubs en vrijwilligers.
- Gezamenlijke sport: er wordt expliciet vanuit de gezamenlijke sport gewerkt, en niet alleen vanuit sportkoepel NOC*NSF. Die samenwerking wordt geborgd in een nieuw opgezet kernteam *Eén voor allen, allen voor één*. Daarnaast heeft ook SportKracht12 (de gezamenlijke sportserviceorganisaties van de twaalf provincies) een rol in de uitvoering van de sportlijn.
- Lokaal en landelijk verbinden: het doel is de lokale en landelijke verenigingsondersteuning beter met elkaar verbinden.
- Blijvende verandering: binnen de uitwerking van de sportlijn wordt gewerkt aan de versterking van de organisatie van de sportclubondersteuning, met als doel een blijvende verandering na 2021.
- Cofinanciering: vanuit het sportakkoord wordt subsidie aangevraagd voor de uitwerking van de sportlijn. Dit wordt aangevuld met financiering door de gezamenlijke sport.
- Versterking sportbonden: via een aparte subsidie van het ministerie van VWS wordt gewerkt aan de versterking van sportbonden. Deze activiteiten vallen buiten de uitwerking van de sportlijn, maar dragen wel bij aan het bereiken van de doelstellingen over het versterken van de sportsector (zie hoofdstuk 6.2).

4.2 Netwerk Adviseurs Lokale Sport

Achtergrond en doelstelling

In de sportlijn ontstond het idee om de sportformateur uit de lokale lijn te ondersteunen vanuit de gezamenlijke sportsector. Met het doel om de positie van de sport in de lokale akkoorden te verstevigen, is de rol van Adviseur Lokale Sport ontwikkeld. De Adviseur Lokale Sport wordt gekoppeld aan een gemeente die werkt aan een lokaal sportakkoord, en heeft een aantal taken:

- Zorgen voor goede vertegenwoordiging van de lokale sport bij het lokale sportakkoord, door sportaanbieders te betrekken en te zorgen dat ze een gelijkwaardige gesprekspartner zijn.
- Het versterken van de sportaanbieders, door te adviseren over ondersteuningsmogelijkheden (diensten).
- De lokale behartiging en samenwerking van de sport versterken (bijvoorbeeld in een sportraad), ook met het oog op de fase na het afsluiten van het lokale sportakkoord.

Voor de invulling van de functie van Adviseur Lokale Sport zijn, net zoals voor de functie van sportformateur, uitgangspunten geformuleerd. Dit zijn:

- Gelijkwaardigheid: alle betrokken partijen bij het lokale sportakkoord moeten dezelfde gelijkwaardigheid ervaren.
- Tijdsplan: de balans zoeken tussen de tijd nemen voor het proces en de tijd begrenzen
- Inspiratie: een toekomstperspectief ontwikkelen.
- Startfoto en feiten: gebruik maken van actuele data over sport en bewegen in de gemeente.
- Lokaal maatwerk: zorgen voor een goede en bredere vertegenwoordiging van de lokale sport- en beweegsector.
- Houd het zuiver, baken af: waakzaam zijn op de afbakening van de opdracht (het ondersteunen van de lokale sportaanbieders in hun rol en bijdrage om een lokaal sportakkoord te vormen en mee uit te voeren).
- Gezamenlijke agenda, gedeelde verantwoordelijkheid: het lokale proces zo organiseren, dat elke partij eigenaarschap ervaart en heeft.
- Leer en deel kennis en ervaring: het delen van voortgang, successen en tegenslagen
- Borging: nadenken en adviseren over borging van het netwerk van lokale sportclubs.

Werkwijze

De adviseur heeft als taak om de lokale sport te versterken, maar de precieze aanpak binnen deze functie is afhankelijk van de lokale situatie in de gemeente. Op basis van gesprekken met de coördinatoren van het netwerk, documentatie en bijeenkomsten voor en met adviseurs, is een aantal kenmerken van de aanpak te onderscheiden:

- De adviseur start met het in kaart brengen van het lokale speelveld. Wie zijn de (sport)partijen in deze gemeente, hoe staan de partijen ervoor, is er een sportraad, in hoeverre zijn de partijen betrokken bij het lokale akkoord, welke vormen van verenigingsondersteuning zijn er al?
- Een vaak genoemde driehoek van overleg is: beleidsambtenaar, sportformateur, Adviseur Lokale Sport.
- Afhankelijk van de lokale situatie en behoefte onderneemt de adviseur acties die gerelateerd zijn aan de eerder genoemde doelstellingen. Dit betekent dat de benodigde inzet en tijd van de adviseur sterk kan verschillen per gemeente. De inzet is afhankelijk van de lokale startsituatie en de organisatiekracht van de lokale sportaanbieders.
- De adviseur adviseert sportaanbieders over ondersteuningsmogelijkheden en kan diensten toekennen (zie ook hoofdstuk 4.3). De adviseur heeft een groslijst met diensten. Per gemeente heeft de adviseur een portefeuille met budget voor de diensten, vastgesteld op basis van het inwonertal. De adviseur koppelt een club aan een dienst. Via het ondersteuningsteam wordt de aanbieder van de dienst ingeschakeld.

- De adviseurs zijn aangesteld voor de totale looptijd van het sportakkoord (in tegenstelling tot de sportformateurs). Dit betekent dat ze verbonden blijven aan de betreffende gemeente. Dit biedt mogelijkheden met betrekking tot continuering en borging. De adviseur en formateur moeten samen nadenken over de positie van de lokale sport *na* het proces van opstelling van het lokale sportakkoord. Hoe blijft de lokale sport dan actief en sterk, en wat is hiervoor nodig? De Adviseur Lokale Sport heeft hierin een adviserende rol.

Opzet en samenstelling netwerk

De uitwerking van de sportlijn is in mei 2019 gestart. De processen van lokale akkoorden vanuit de lokale lijn startten toen al in veel gemeenten, en de sportlijn wilde hier zo snel mogelijk bij aansluiten. Eind juni 2019 is een eerste groep adviseurs geformeerd (later het kernteam genoemd). In september 2019 is een grote startbijeenkomst voor alle adviseurs georganiseerd. In dezelfde maand zijn de Adviseurs Lokale Sport gekoppeld aan sportformateurs van gemeenten en gestart met hun taak. De koppelingen zijn voornamelijk gemaakt op basis van regionale spreiding, bekendheid en ervaring van de adviseur met de lokale situatie. Een dubbelrol van sportformateur en adviseur is mogelijk, maar niet in dezelfde gemeente.

Het netwerk bestaat in totaal uit 48 Adviseurs Lokale Sport, die zijn verdeeld in twee teams:

1. Kernteam

Het kernteam bestaat uit negen adviseurs. Zij zijn voornamelijk afkomstig van een sportbond of van NL Actief, en zijn vanuit daar gedetacheerd als Adviseur Lokale Sport. De adviseurs uit het kernteam zijn actief in één of meerdere gemeenten, maar hebben daarnaast ook tijd en ruimte om breder actief te zijn. Ze wonen bijvoorbeeld aan het sportakkoord gerelateerde bijeenkomsten bij, begeleiden andere adviseurs en denken door middel van intervisie en kennisuitwisseling mee over de ontwikkelen van het netwerk. Het kernteam komt elke drie weken bij elkaar voor een werkochtend, onder leiding van het ondersteuningsteam vanuit de gezamenlijke sport.

2. Team adviseurs

Het bredere team bestaat uit 39 adviseurs. Zij zijn voornamelijk werkzaam bij provinciale sportserviceorganisaties, en hebben vanuit daar een aanstelling voor de functie. Het zijn mensen die vaak al op regionaal niveau actief zijn in de sport, bijvoorbeeld met verenigingsondersteuning. Ze vervullen de rol van Adviseur Lokale Sport bij één of meerdere gemeenten. Zij hebben hiervoor vier dagdelen per gemeente per jaar beschikbaar.

De 48 adviseurs zijn gekoppeld aan de 174 gemeenten die in de eerste tranche een aanvraag voor sportformateur of uitvoeringsbudget hebben gedaan, waarbij het aantal gemeenten per adviseur uiteenloopt van één tot dertien gemeenten (peildatum 17 oktober 2019). In bijlage 5 is meer informatie te vinden over de achtergronden van de Adviseurs Lokale Sport.

Activiteiten en ondersteuning

Vanaf 1 september 2019 wordt bijgehouden welke bijeenkomsten adviseurs van het kernteam bijwonen (tabel 4.1). Voor de periode na 20 oktober 2019 staan verschillende bijeenkomsten op de planning, waaronder een grote bijeenkomst voor het hele team Adviseurs Lokale Sport op 7 november 2019, werkdagen voor het kernteam en bijeenkomsten van bonden, sportserviceorganisaties en lokale sportorganisaties.

Tabel 4.1 Aantal bijeenkomsten netwerk Adviseurs Lokale Sport in de periode 1 september 2019 – 20 oktober 2019

	Organisatie	Aantal
Bijeenkomsten voor geheel team Adviseurs	Gezamenlijke sport	1
Werkdagen Adviseurs kernteam (elke drie weken)	Gezamenlijke sport	2
Informatiebijeenkomsten en overige bijeenkomsten in het land bijgewoond door Adviseurs kernteam	Onder andere VSG	20

De Adviseurs Lokale Sport worden ondersteund door een team, zodat de adviseurs zelf zo min mogelijk tijd kwijt zijn aan administratieve taken. Ondersteuning vindt plaats door het organiseren van de bijeenkomsten voor het hele team en voor het kernteam, door ondersteuningsdocumenten en door andere activiteiten, namelijk:

- koppeling sportformateur en Adviseur Lokale Sport;
- informatievoorziening Adviseurs Lokale Sport;
- afhandeling van vragen door het ondersteuningsteam (o.a. via e-mail en telefoon);
- interne afstemming met de supportdesk;
- contact onderhouden met andere betrokkenen (zoals adviseurs en sportbonden);
- inzet voor bijeenkomsten Adviseurs Lokale Sport;
- adviseren van Adviseurs Lokale Sport over de inzet van diensten of ondersteuningsmogelijkheden voor lokale sportraden;
- het behandelen van aanvragen voor diensten.

Adviseurs ontvangen na de koppeling aan een gemeente informatie om te starten, zoals KISS data. Het ondersteuningsteam is bezig met het in kaart brengen van het netwerk van verenigingsondersteuning, zodat bijvoorbeeld contactpersonen van bonden en contactpersonen in de gemeente kunnen worden gedeeld met de Adviseur Lokale Sport. Daarnaast zijn een flyer en een [filmpje](#) ontwikkeld over de sportlijn en de diensten die de adviseurs gebruiken ter ondersteuning van hun werk (zie hoofdstuk 4.3).

Vervolg en monitoring

De sportformateurs die in de tweede tranche gemeenten gaan werken aan een lokaal sportakkoord, worden ook gekoppeld aan een Adviseur Lokale Sport. Of met de huidige groep adviseurs voldoende capaciteit is gerealiseerd om alle gemeenten te voorzien van een adviseur moet nog blijken.

Het Netwerk Adviseurs Lokale Sport voorziet in intervisiebijeenkomsten (werkdagen voor adviseurs) en werkt op basis van ervaringen en vragen aan verbetering van de inzet van de adviseurs op korte termijn. Ten behoeve van monitoring worden activiteiten van de adviseurs, zoals bijgewoonde bijeenkomsten en uitgedeelde diensten, geregistreerd door NOC*NSF. De toevoegde waarde van de Adviseur Lokale Sport is naar verwachting moeilijk in kaart te brengen puur op basis van kwantitatieve gegevens. Om meer zicht te krijgen op de werking van de adviseur op lokaal niveau volgt het Mulier Instituut een selectie adviseurs in een kwalitatieve studie. Hierover wordt gerapporteerd in de voortgangsrapportage Monitor Sportakkoord 2020. Daarnaast wordt naar de rol van de adviseur gevraagd in vragenlijsten onder sportformateurs en buurtsportcoaches. Hierover rapporteren we in de rapportage van 2020.

4.3 Diensten

Achtergrond en doelstelling

Ongeveer de helft van het budget vanuit de sportlijn wordt gebruikt om diensten ('services') voor sportclubs aan te bieden. Diensten zijn ondersteuningsproducten of trajecten die door de Adviseur Lokale Sport kunnen worden toegekend aan sportclubs. Het doel van de diensten is clubs te helpen om zichzelf te versterken, zodat ze makkelijker bij kunnen dragen aan de ambities van het lokale sportakkoord.

Samenstelling diensten

De gezamenlijke sport heeft een lijst met diensten opgesteld, waarop circa 300 producten en diensten staan. De diensten zijn ingedeeld in drie categorieën:

- **Inspireren & informeren**
Dit zijn kortdurende producten, zoals bijeenkomsten, workshops of inspiratiesessies. De diensten richten zich op verschillende thema's, en kunnen aan meerdere clubs tegelijk (bijvoorbeeld op één sportpark) worden gegeven. Aanbieders van diensten in deze categorie zijn NOC*NSF Academie voor Sportkader (ASK) en Sport Professionals Netwerk (SPN).
- **Opleiden & ontwikkelen**
De diensten in deze categorie zijn langere trajecten. Onder 'Opleiden' vallen de sporttechnische trainersopleidingen voor niveau 0, 1 en 2 van de bonden. Diensten binnen het thema 'Ontwikkelen' zijn gericht op bestuurlijke ontwikkeling of ontwikkeling van de gehele organisatie, bijvoorbeeld via procesbegeleiding of bestuurscoaching. Aanbieders van diensten in deze categorie zijn sportbonden, ASK en SPN.
- **Uitvoeren & realiseren**
Dit betreft het realiseren van een concreet product binnen één vereniging. De trajecten Verduurzaming, Gezonde Sportomgeving en het Stimuleringsbudget voor inclusief sporten behoren hiertoe. Aanbieders van de diensten in deze categorie zijn De Groene Club, Team:Fit, Team Sportservice, Sport Drenthe, NOC*NSF en Sportservice Noord-Brabant.

De huidige lijst met diensten is samengesteld op basis van verschillende typen ondersteuningsbehoeften van clubs (zie de drie hiervoor besproken categorieën). Gekozen is voor het opnemen van producten en diensten van de landelijke aanbieders NOC*NSF Academie voor Sportkader (ASK), Sport Professionals Netwerk (SPN), NL Actief (aanbod volgt later) en het aanbod van sportbonden. Een uitzondering vormt de categorie 'uitvoeren en realiseren' waarin een aantal specifieke aanbieders zitten, omdat dit specifieke uitvoeringstrajecten betreft. Voor veel diensten geldt dat ook andere aanbieders in het land gelijkwaardige producten of diensten aanbieden. Een gemeente staat vrij om te kiezen voor een ondersteuningsproduct buiten de lijst van de sportlijn, dat kan dan bijvoorbeeld vanuit het uitvoeringsbudget worden gefinancierd.

Selectie van de diensten op basis van inhoudelijke criteria heeft nog nauwelijks plaatsgevonden. Uitzondering vormt de sporttechnische opleiding van bonden (onderdeel 'opleiden'); hier is gekozen voor de trainersopleidingen niveau 0, 1 en 2 (Kwalificatiestructuur Sport). Reden hiervoor is dat de welwillende ouders en vrijwilligers de doelgroep vormen. De sportlijn zal een- of tweemaal per jaar de lijst van diensten aanpassen op basis van kwaliteitscriteria en uitkomsten van de evaluaties (zie kopje monitoring). Voor de categorieën 'inspireren & informeren' en 'opleiden & ontwikkelen' speelt de kwaliteit van de professionals een belangrijke rol, terwijl bij de categorie 'uitvoeren & realiseren' de kwaliteit van het product centraal staat. Vanuit de sportlijn wordt de komende periode gewerkt aan het opstellen van kwaliteitskaders voor de diensten en professionals (zie ook hoofdstuk 4.4).

Het uitgangspunt voor de diensten is dat ze worden aangeboden vanuit de sportlijn (landelijk), maar gekoppeld moeten worden aan het lokale proces (bijvoorbeeld door het versterken van een sportclub, zodat deelname aan de lokale alliantie beter mogelijk is). De koppeling met een bijdrage aan een lokaal sportakkoord is in de praktijk niet altijd mogelijk, bijvoorbeeld wanneer een sportclub graag van ondersteuning gebruik wil maken, maar in die gemeente geen lokaal sportakkoord wordt opgesteld. Na een startperiode in 2019 wordt in 2020 bekeken of aanvullende eisen moeten worden gesteld voor toekenning van de diensten.

Monitoring diensten

Op de peildatum voor deze rapportage zijn nog weinig diensten via de sportlijn afgenomen (zie tabel 4.2). Alle afgenomen diensten worden geregistreerd in het CRM-systeem dat in de sportlijn wordt ontwikkeld (zie ook hoofdstuk 4.5). Bovendien wordt door elke gebruiker van een dienst een evaluatieformulier ingevuld waarin wordt gevraagd naar tevredenheid, succesfactoren en verbeterpunten van de afgenomen dienst. In de Monitor Sportakkoord 2020 wordt gerapporteerd over het gebruik van de diensten en de tevredenheid en ervaring van de gebruikers.

Tabel 4.2 Aantal aangevraagde diensten via de sportlijn in 2019 (peildatum 8 november)

Categorie	Dienst	Aanbieder	Aantal
Inspireren en informeren	Inspiratiesessies (verschillende thema's)	NOC*NSF Academie voor Sportkader	4
Opleiden en ontwikkelen	Sporttechnische opleiding	Rugby Bond	2
	Procesbegeleiding	Sport Professionals Netwerk	6
Uitvoeren en realiseren	Traject Verduurzaming Sportaccommodaties	De Groene Club	187
		Sportservice Noord-Brabant	8
	Stimuleringsbudget	Team Sportservice	3
		NOC*NSF	29
Totaal aantal aangevraagde diensten			239

4.4 Sport Professionals Netwerk (SPN)

Achtergrond en doelstelling

Het Sport Professionals Netwerk (SPN) is een netwerk van sportbreed inzetbare professionals dat ruim drie jaar bestaat. In 2016 werd vanuit de KNVB het netwerk Back2Basics opgericht, dat later het SPN werd. Back2Basics richt zich daarbinnen nog steeds op kwaliteit en opleiding van de professionals die procesbegeleiding aan (besturen van) sportclubs verzorgen. De coördinatie van het netwerk vindt plaats vanuit een subsidie van het ministerie van VWS voor versterking van de sportbonden (zie hoofdstuk 6.2). Vanuit deze subsidie wordt gewerkt aan de verbreding van het netwerk naar elf andere sportbonden. Het is de bedoeling dat ook vanuit andere sportbonden of andere sportorganisaties gebruik wordt gemaakt van het SPN.

De professionals van SPN worden met name ingezet voor procesbegeleiding en bestuurscoaching. Zij houden zich bezig met hulpvragen van verenigingen van de KNVB, maar ook ongeveer 90 procent van de verenigingen die verenigingsondersteuning vanuit de Rabobank krijgen, worden begeleid door een professional uit het netwerk. Vanuit de sportlijn zijn de volgende doelstellingen geformuleerd met betrekking tot het SPN:

- Verbreden van het netwerk naar type ondersteuningsfunctie: in het netwerk zitten voornamelijk professionals die zich richten op bestuurlijk kader (procesbegeleiding en bestuurscoaching). De ambitie is om het netwerk uit te breiden naar ondersteuning in technisch kader, technisch beleid of andere thema's.
- Kwaliteitskaders: vanuit de sportlijn wordt gewerkt aan het ontwikkelen van kwaliteitskaders voor de professionals en de producten en diensten die zij aanbieden. De focus ligt hierbij op de kwaliteit van de mensen (de professional).

Voortgang

Verbreden van het netwerk

- Het verbreden van ondersteuningsfuncties betekent dat binnen het SPN meer rollen gaan ontstaan. Een idee vanuit de sportlijn is om binnen het SPN kwaliteitslabels toe te kennen aan verschillende rollen. Zo zou Back2Basics een mogelijk kwaliteitslabel kunnen zijn.
- De NOC*NSF Academie voor Sportkader (ASK) is ook aanbieder van producten en diensten, en heeft hiervoor een eigen docentenpoule. De verhouding tussen SPN en de ASK is een aandachtspunt, want in beide groepen zitten sportprofessionals. SPN richt zich meer op de bestuurscoaching en -begeleiding, en ASK meer op sportbrede en pedagogische opleidingen. Met de verbreding van het SPN kan overlap ontstaan, zeker wat betreft mensen (professionals die zowel in SPN zitten als via ASK werken). Een samensmelting van SPN en ASK is geen doel op zich vanuit de sportlijn, maar het kan in de toekomst een structuurgevolg zijn van de ontwikkelingen rondom de netwerken.

Kwaliteitskaders

- Binnen Back2Basics en SPN is de afgelopen drie jaar ervaring opgedaan met kwaliteitsontwikkeling van professionals, onder andere door screenings, gesprekken en beoordelingen door clubs via de verenigingsondersteuning vanuit de Rabobank. Het verbeteren van de kwaliteit van de professionals is een belangrijk punt vanuit de sportlijn. Het streven is om vaste kwaliteitskaders te ontwikkelen, voor alle professionals uit verschillende partijen die diensten en producten aanbieden (bonden, NL Actief, SPN, ASK). Belangrijke onderdelen zijn het ontwikkelen van de juiste screening, aandacht voor intervisie, kennisontwikkeling, opleidingsdagen en een verbreding van de beoordelingen door clubs naar het hele SPN.

4.5 Supportdesk en informatiesysteem (CRM-systeem)

In de uitvoering van de sportlijn wordt gewerkt aan de centralisering van de supportdesk en een informatiesysteem (CRM-systeem). In dit systeem worden vragen vanuit de gezamenlijke sport verzameld en afgehandeld. Ook worden verzamelde data over de afgenomen ondersteuning door sportclubs ontsloten voor de betreffende bonden of gemeenten. Het CRM-systeem registreert alle afgenomen diensten, en zet daarnaast verzoeken voor evaluatieformulieren uit onder afnemers van diensten (zie ook hoofdstuk 4.3). De ontwikkeling van de centrale supportdesk en het CRM-systeem is in uitvoering (oktober 2019).

Supportdesk

Bij de huidige supportdesk van NOC*NSF komen tijdens de looptijd van het sportakkoord vragen binnen. In tabel 4.3 is zichtbaar dat in ruim drie maanden tijd in totaal 117 vragen zijn binnengekomen bij de supportdesk. Alle vragen zijn direct door de supportdesk afgehandeld, door ofwel de vraag direct te beantwoorden, ofwel na interne navraag te vraag te beantwoorden. Vragen van Adviseurs Lokale Sport komen in het huidige systeem niet bij de supportdesk binnen, maar direct bij het ondersteuningsteam (backoffice) voor de adviseurs.

Tabel 4.3 Vragen bij de supportdesk NOC*NSF in de periode 1 juli 2019 - 8 oktober 2019 naar thema en herkomst (in aantallen)

Thema vraag	Clubs	Sport- bonden	Overig (gemeente, docent, anders)
Meewerken en meedenken over toekomst club	22		2
Doet mijn gemeente mee aan het sportakkoord?	5		1
Is er een lokaal sportakkoord en wat betekent dit voor mijn club?	2		
Sportformateur	9		
Adviseur Lokale Sport	3		7
Mogelijkheden sportakkoord	2		1
Wat te doen als er geen sportakkoord in de gemeente is?		1	
Status verenigingen in diverse gemeenten		1	
CRM-systeem/platform		2	
Doorgeven contactpersoon sportakkoord		55	
Informatie diensten	1	1	2
Totaal	44	60	13

4.6 Overige thema's

Tot slot wordt vanuit de sportlijn aan meer onderwerpen gewerkt waar de partijen uit de gezamenlijke sport al langere tijd aan werkten. Vanuit de sportlijn van het sportakkoord worden op deze thema's nieuwe of extra activiteiten uitgevoerd. Verdere rapportage over deze onderwerpen wordt opgenomen in de Monitor Sportakkoord 2020.

Centrum Veilige Sport Nederland

Het voormalige Vertrouwenspunt Sport is doorontwikkeld tot Centrum Veilige Sport Nederland (CVSN; afdeling Corporate Affairs, team Integrity & Governance van NOC*NSF). Het Centrum Veilige Sport werkt aan preventieve maatregelen over het thema grensoverschrijdend gedrag in de sport, en is ook een meldpunt. Vanuit het sportakkoord verricht het centrum de volgende inspanningen:

- Het opzetten van een campagne over grensoverschrijdend gedrag. Dit bevindt zich in de opstartfase. Vanuit de werkgroep grensoverschrijdend gedrag hebben bonden input gegeven voor de campagne. De eerste uitingen van de campagne moeten begin 2020 zichtbaar zijn.
- Begeleiding van verenigingen die een aanvraag voor gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) doen. Binnen het Centrum Veilige Sport is een poule van elf experts opgericht op het thema sociale veiligheid, die wordt gecoördineerd vanuit ASK. De experts ondersteunen verenigingen bij het opstellen van preventiebeleid (waarvan de VOG een onderdeel is), met behulp van *het High 5 Stappenplan*¹⁷ dat is ontwikkeld door NOC*NSF en kenniscentrum Rutgers. Bovendien worden jaarlijks 40 inspiratiebijeenkomsten georganiseerd voor gemeenten en bonden die het thema onder de aandacht willen brengen.

Het aantal aangevraagde VOG's door sportverenigingen wordt, net als het aantal opgeleide vertrouwenscontactpersonen, geregistreerd door het Centrum Veilige Sport Nederland. Over deze

¹⁷ <https://centrumveiligensport.nl/doelgroepen/bestuurders-en-begeleiders/stappenplan>

gegevens werd voorgaande jaren gerapporteerd in de VSK Monitor¹⁸. In 2019 hebben 1597 verenigingen deelgenomen aan het ondersteuningstraject voor de VOG. Dit brengt het totaal aantal deelgenomen verenigingen in de periode 2015-2019 op 3264 verenigingen (peildatum 1 november 2019). Het aantal aangevraagde VOG's is in 2019 gestegen met 22.031 aanvragen tot een totaal van 164.635 aanvragen voor een VOG in de periode 2015-2019 (peildatum 1 november 2019; bron: CVSN, 2019).

Vanuit het programma Veilig Sportklimaat werden vertrouwenscontactpersonen (VCP) getraind om bij een bond, vereniging of gemeente de rol van vertrouwenscontactpersoon te vervullen. Deze trainingen zijn voortgezet en worden gegeven door ASK. In 2019 zijn 518 nieuwe vertrouwenscontactpersonen opgeleid, waardoor het totaal aantal opgeleide vertrouwenscontactpersonen in de periode 2014-2019 nu gestegen is tot 1984 (peildatum 1 november 2019; bron: CVSN, 2019).

Andere thema's

Andere thema's zijn:

- Online platform en (online) kaderontwikkeling.
Dit betreft de doorontwikkeling van de kaderontwikkeling vanuit NOC*NSF, waaronder digitale opleidingen, e-modules of workshops.
- Positieve sportcultuur & grensoverschrijdend gedrag.
Dit betreft onder andere het werken aan de aanpassing van spelregels ten behoeve van een positieve sportcultuur. In 2019 wordt dit gedaan door de bonden die voorheen deelnamen aan het VSK-programma, vanaf 2020 kunnen ook andere bonden deelnemen.
- Inclusief sporten en bewegen & diversiteit.
Dit betreft de deelname van NOC*NSF in de Alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' (zie ook hoofdstuk 2.1), waarbinnen NOC*NSF verschillende activiteiten uitvoert.
- Normen en verduurzaming sportaccommodaties.
Dit betreft het optimaliseren van de normering en keuring van sportvloeren en sportaccommodaties (Kwaliteitszorgsysteem Sportaccommodaties), met aandacht voor maatregelen op het gebied van verduurzaming.
- Gezonde sportomgeving & meer mensen in beweging.
Vanuit de gezamenlijke sport wordt ingezet op een gezonde sportomgeving bij sportclubs en evenementen, in aansluiting op het Nationaal Preventieakkoord (zie ook hoofdstuk 6.1). Onder andere door vernieuwde en scherpere afspraken en het helpen van clubs om aan bestaande regels te voldoen.

4.7 Samenvatting sportlijn

Na de indiening van het uitwerkingsplan van de sportlijn (mei 2019) zijn in relatief korte tijd veel inspanningen gepleegd door de partijen die de gezamenlijke sportsector vormen (sportbonden, NOC*NSF en NL Actief). Het Netwerk Adviseurs Lokale Sport is opgericht, dat een belangrijke rol moet spelen in het beter verbinden van de landelijke ondersteuning aan de lokale sport. Het netwerk is in september 2019 gestart en bestaat uit 48 adviseurs, die zijn gekoppeld aan alle 174 gemeenten (1^e tranche) die werken aan het opstellen of uitvoeren van een lokaal sportakkoord. Ook de tweede tranche gemeenten krijgen

¹⁸ Romijn, D., & Kalmthout, J. van (2018). [VSK monitor 2018: voortgangsrapportage Actieplan 'naar een veiliger sportklimaat'](#). Utrecht: Mulier Instituut.

een Adviseur Lokale Sport toegewezen. Naast het zorgen voor voldoende vertegenwoordiging van de lokale sport aan tafel bij het lokale akkoord, heeft de adviseur tot taak de lokale sportaanbieders te versterken door diensten aan te bieden. Voor deze ondersteuningsproducten en -diensten is per gemeente een budget op basis van inwonertal beschikbaar. Het gaat om inspiratiesessies of -avonden, (sporttechnische) opleidingen, ontwikkeltrajecten (zoals procesbegeleiding) en realisatietrajecten (verduurzaming, stimuleringsbudget inclusief sporten en gezonde sportomgeving), die onder andere worden aangeboden door NOC*NSF Academie voor Sportkader, het Sport Professionals Netwerk en sportbonden. Op peildatum 7 november zijn via de sportlijn 239 diensten aangevraagd.

Verder wordt vanuit de sportlijn gewerkt aan de versterking van de ondersteuningsstructuur van de gezamenlijke sportorganisaties. Zo worden de huidige supportdesk en registratiesysteem omgebouwd tot een centraal systeem (CRM-systeem) en worden kwaliteitskaders voor zowel de sportprofessionals als de ondersteuningsproducten opgesteld.

5. Nationale lijn

5.1 Doelstellingen en opzet nationale lijn

Het ministerie van VWS is trekker van de nationale implementatielijn van het sportakkoord en verleent hierbinnen onder andere projectsubsidies en -opdrachten aan verschillende partijen. De nationale lijn richt zich op kennisdeling, borging en validatie rondom de deelthema's. Het doel hiervan is om vraagstukken te kunnen beantwoorden en gedragsverandering teweeg te kunnen brengen. In functie hiervan worden verschillende typen activiteiten uitgevoerd:

1. Het verlenen van projectsubsidies en -opdrachten.
2. Het uitzetten van *challenges*.
3. Opzetten van *Communities of Practice* (CoP). Een CoP is een netwerk van mensen dat een gezamenlijke praktijk of belang deelt. Zij komen regelmatig bij elkaar om inzichten en ervaringen uit te wisselen en hiervan te leren om vervolgens op een andere manier te kunnen handelen.
4. Kennis en validatievraagstukken.

De implementatie van de nationale lijn ligt bij het ministerie van VWS. Voor de uitvoering van de verschillende onderdelen (zoals *challenge*, CoP of onderzoek) legt het ministerie opdrachten neer bij verschillende externe partijen. In bijlage 6 staat een totaaloverzicht van de activiteiten binnen de nationale lijn.

5.2 Projectsubsidies en -opdrachten

Voor de projectsubsidies geldt dat veel projecten betrekking hebben op één van de deelthema's van het sportakkoord. Dit betekent dat inhoudelijke monitoring van de projecten grotendeels wordt opgenomen in de Monitor Sportakkoord 2020, bij het onderdeel 'sportlandschap op de foto'.

Deelthema Inclusief sporten en bewegen

Alliantie Inclusief

De landelijke Alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' werkt aan de ambitie van het deelakkoord: het toegankelijk maken van sport en bewegen voor iedereen, met aandacht voor specifieke doelgroepen (zie hoofdstuk 2.1). De alliantiepartners zijn de strategische partners en daarnaast MEE NL, Bas van de Goor Foundation, Stichting Life Goals, John Blankenstein Foundation, Sportkracht12, Fonds Gehandicaptensport, Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Ouderenfonds. Vanuit de nationale lijn worden de verschillende projectactiviteiten van de alliantiepartners ondersteund. De meeste partijen hebben hiervoor een aanvraag ingediend voor de periode van juni 2019 t/m het einde van 2021. De Bas van de Goor Foundation en MEE NL zijn nog bezig met een aanvraag. De inhoudelijke monitoring van de activiteiten van de alliantiepartners vindt plaats vanuit de monitoring van het deelthema inclusief sporten en bewegen. Hierover wordt in de Monitor Sportakkoord 2020 gerapporteerd.

Andere projectsubsidies

Binnen het thema inclusief sporten en bewegen zijn vanuit de nationale lijn de volgende projectsubsidies toegewezen of in behandeling (tabel 5.1).

Tabel 5.1 Projectsubsidies binnen het thema inclusief sporten en bewegen in 2019 (peildatum 9 oktober)

Projectsubsidie	Looptijd activiteiten
Special Olympics Healthy Athletes	1/1/2019 t/m 31/12/2020
Special Olympics Play Unified	Aanvraag in behandeling
Stichting Gouden dagen (Vitality games)	Aanvraag in behandeling
Voetbal voor iedereen (KNVB)*	1/10/2019 t/m 31/12/2020
Sporthulpmiddelen	Aanvraag in behandeling (vervolg op bestaand traject)
Vervoersregeling/vervoersvoorziening	Aanvraag in behandeling
Nederlandse doven sportbond (krijgt een toelage)	Aanvraag in behandeling
NL Zwemveilig	Aanvraag in behandeling (vervolg op bestaand traject)

* Dit project valt zowel binnen het thema Inclusief als onder de Alliantie Gelijkspelen (zie hoofdstuk 5.2; kopje positieve sportcultuur).

Deelthema Duurzame sportinfrastructuur

Campagne buitenruimte

De campagne buitenruimte bestaat uit een verzameling activiteiten met betrekking tot sporten in de buitenruimte, die zijn belegd bij het uitvoeringsteam beweegvriendelijke omgeving (zie hoofdstuk 2.2). Zie tabel 5.2 voor de activiteiten en inspanningen in 2019.

Tabel 5.2 Overzicht van de activiteiten binnen de campagne buitenruimte in 2019 (peildatum 18 oktober)

Organisatie	Uitgevoerde activiteiten 2019
VSG*	<ul style="list-style-type: none"> • Campagne over omgevingswet via VNG, met aandacht voor de rol van sporten en bewegen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) • Organiseren van werkateliers over de NOVI en sporten en bewegen in de buitenruimte • Input geleverd aan de totstandkoming van de NOVI, specifiek voor sporten en bewegen
NOC*NSF (specifiek Sportvisserij)	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking buitensportbonden t.b.v. sterker organiseren belangenbehartiging van de buitensporter en betere gesprekspartner te worden voor (lokale) overheden en beheerders • Input geleverd aan de totstandkoming van de NOVI, specifiek voor sporten en bewegen
Kenniscentrum Sport	<ul style="list-style-type: none"> • Meedenken met ontwikkeling kernindicator beweegvriendelijke openbare ruimte (najaar 2019) • Opstellen van een stappenplan 'open beweeglocatie' en inventarisatie van open sportparken • Delen van de uitkomsten en publicatie van een verkenning naar wat nodig is om ambtenaren bewust te maken van het belang van beweegvriendelijke openbare ruimte
Mulier Instituut	<ul style="list-style-type: none"> • Literatuurstudie over effectieve maatregelen in de openbare ruimte • Meedenken en lezen van de opdracht om te komen tot onderzoek beperkende wet- en regelgeving

Vervolg tabel 5.2 Overzicht van de activiteiten binnen de campagne buitenruimte in 2019 (peildatum 18 oktober)

Organisatie	Uitgevoerde activiteiten 2019
VWS	<ul style="list-style-type: none"> • Gesprekken voeren met organisaties over sport en bewegen; gesprekken gevoerd met verschillende partners, waaronder collega-ministeries, natuurorganisaties, de Unie van Waterschappen en provincies • Bewegvriendelijke openbare ruimte in landelijke gezondheidsnota krijgen; de NOVI heeft veel aandacht voor sporten en bewegen in de openbare ruimte • Challenge uitzetten: Challenge is afgerond en er zijn vier winnaars gekozen (zie ook hoofdstuk 5.3) • Opdracht wegzetten om te komen tot overzicht beperkende wet- en regelgeving; het onderzoek wordt uitgevoerd door DPA Group
CROW	<ul style="list-style-type: none"> • Meelezen met literatuurstudie Mulier Instituut (najaar 2019)
Organisatie	Geplande activiteiten 2020
Mulier Instituut	<ul style="list-style-type: none"> • Kernindicator beweegvriendelijke openbare ruimte verder ontwikkelen in consortium met CROW en KCS • Meedenken en lezen van de opdracht om te komen tot verspreiden subsidie onderzoek in 2020 naar beweegvriendelijke openbare ruimte
VWS	<ul style="list-style-type: none"> • N.a.v. het advies van KCS acties ondernemen om ambtenaren bewust te maken van het belang van een beweegvriendelijke openbare ruimte; deze acties worden in overleg met het uitvoeringsteam buitenruimte ontwikkeld • Verspreiden subsidie onderzoek in 2020 naar beweegvriendelijke openbare ruimte; subsidie gaat lopen via een SIA-call. Deze is nog in ontwikkeling. Zodra er inhoudelijke stappen gezet moeten worden, worden deze afgestemd met KCS, NOC*NSF en de VSG en overige experts
CROW	<ul style="list-style-type: none"> • Meewerken met KCS en VSG om het overzicht met effectieve maatregelen breed te verspreiden onder de ambtenaren ruimte • Meewerken met Mulier Instituut aan de doorontwikkeling van de kernindicator beweegvriendelijke openbare ruimte

* Zie voor de inspanningen van de VSG op dit gebied ook hoofdstuk 3.3.

Regelingen SPUK en BOSA

Sinds 1 januari 2019 kunnen gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen in sport niet meer in aftrek brengen. Om hier tegemoet aan te komen, zijn per 1 januari 2019 twee subsidieregelingen ingevoerd, aansluitend op de doelstellingen van de pijler duurzame sportinfrastructuur (zie ook hoofdstuk 2.2). In het Jaarrapport Duurzame Sportinfrastructuur¹⁹ wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van de subsidieregelingen. Hieronder worden kort de belangrijkste kerncijfers genoemd:

¹⁹ Alle kerncijfers over de regelingen SPUK en BOSA in deze paragraaf zijn afkomstig uit de bron: Hoekman, Ruikes & Davids (red.; 2019). [Jaarrapport Duurzame Sportinfrastructuur 2019](#). Utrecht: Mulier Instituut.

- **Regeling stimulering bouw en onderhoud van sportaccommodaties (BOSA)**
Via de Regeling stimulering bouw en onderhoud van sportaccommodaties (BOSA) kunnen sportverenigingen en sportstichtingen 20 procent van de kosten voor sportaccommodaties, -materialen en activiteiten als subsidie aanvragen bij het ministerie van VWS. Voor een energiebesparende maatregel of een maatregel die de toegankelijkheid van de accommodatie verbetert kan een extra 15 procent subsidie worden verstrekt.

Tot en met 31 oktober 2019 zijn in totaal 1.730 aanvragen gedaan voor een bedrag van bijna 89 miljoen euro. Hiervan zijn 846 aanvragen goedgekeurd, wat betekent dat ze zijn verleend (al uitgekeerd) of vastgesteld (activiteit en uitkering moeten nog plaatsvinden), voor een totaalbedrag van 51.4 miljoen euro. Van alle goedgekeurde aanvragen is 83 procent afkomstig van buitensportverenigingen- of stichtingen (€38,8 miljoen) en het resterende deel is afkomstig van binnensport, zwemverenigingen of overige verenigingen en stichtingen.

- **Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK)**
Via de Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK) kunnen gemeenten subsidie krijgen voor de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen.

Op 1 juni 2019 verstreek de aanvraagtermijn voor de SPUK. 346 gemeenten hebben een aanvraag ingediend voor in totaal ruim 227 miljoen euro. Het grootste deel van dit bedrag (ruim 142 miljoen) is aangevraagd voor onroerende zaken (nieuwbouw, renovatie en onderhoud van sportaccommodaties). Daarnaast is ruim 44 miljoen euro aangevraagd voor roerende zaken (aankoop sportmaterialen, diensten, beheer en exploitatie van sportaccommodaties) en ruim 41 miljoen euro voor overige kosten. Genoemde cijfers betreft de aanvragen. Cijfers over de daadwerkelijke toekenningen zijn nog niet beschikbaar voor deze rapportage.

Small Business Innovation Research: kunstgras en gewasbescherming

In april 2019 is de Small Business Innovation Research (SBIR) oproep ‘Milieuvriendelijke Sportvelden’ uitgezet door RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Het is een oproep vanuit het ministerie van VWS aan ondernemers om nieuwe producten en diensten te ontwikkelen voor de ontwikkeling van milieuvriendelijke sportvelden²⁰. Het gaat om twee thema’s:

1. Hoogwaardig recyclebare kunstgras sportvelden.
2. Bescherming tegen onkruiden en andere problemen op sportvelden (uitwerking van de Green Deal Sportvelden en het milieuvriendelijk beheren van zowel kunstgras- als natuurgrasvelden).

Uit de oproep zijn vier winnaars aangewezen, die een prototype gaan ontwikkelen.

Kennis- en Innovatieplatform Duurzame Sportsector

Vanuit het Kennis- en Innovatieplatform Duurzame Sportsector, een samenwerking van Kenniscentrum Sport, NOC*NSF, NL Actief, VSG, het ministerie van VWS en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), is de website ‘Duurzame sportsector’ ingericht, waarop praktische informatie voor gemeenten, verenigingen en ondernemers wordt ontsloten over het verduurzamen van sportaccommodaties²¹. Het platform maakt onderdeel uit van het bredere Kennis- en innovatieplatform Maatschappelijk Vastgoed, dat

²⁰ <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/sbir/sbir-oproep-milieuvriendelijke-sportvelden>

²¹ <https://www.allesoversport.nl/duurzame-sportsector/>

zich richt op de ondersteuning van organisaties (onder andere in onderwijs, sport, zorg, monumenten, musea) om maatschappelijk vastgoed te verduurzamen²². De website Duurzame Sportsector wordt beheerd door Kenniscentrum Sport en is sinds 10 oktober te bezoeken. De komende periode wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van de website. Dit zal gelijk oplopen met de ontwikkeling van de routekaart duurzame sportinfrastructuur, die begin 2020 wordt ondertekend.

Deelthema Positieve sportcultuur

Alliantie Gelijkspelen

De Alliantie Gelijkspelen werkt al langere tijd aan het creëren van een veilig sportklimaat voor lhbtq-sporters, en zet dit voort binnen de doelstellingen van het sportakkoord. De John Blankenstein Foundation is penvoerder van de Alliantie, waar de volgende partijen deel van uitmaken:

- Koninklijke Nederlandse Hockey Bond;
- Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond;
- NOC*NSF;
- Roze Règâhs;
- John Blankenstein Foundation (penvoerder).

De alliantie voert vanuit de projectsubsidie op de volgende onderwerpen activiteiten uit:

- informeren en inspireren van gemeenten;
- informeren en inspireren van sportbonden;
- workshops bij sportverenigingen;
- het (laten) uitvoeren van onderzoeken en het delen van kennis;
- *All Together Challenge: challenge* waarin sportverenigingen worden uitgedaagd te laten zien dat zij zich sterk maken voor inclusie en acceptatie;
- aandacht voor diversiteit en inclusie op de World Police & Fire Games, die van 30 juli tot en met 8 augustus 2021 in Rotterdam worden georganiseerd;
- aandacht voor acceptatie van homoseksualiteit onder supporters langs de lijn.

De John Blankenstein Foundation is ook een partner in de Alliantie Inclusief Sporten. De monitoring van de activiteiten van de John Blankenstein Foundation wordt daarom gecombineerd met de monitoring van de Alliantie Inclusief Sporten, waarover in de Monitor Sportakkoord 2020 wordt gerapporteerd.

Halt

Halt heeft een subsidieaanvraag ingediend voor de periode 1 juli 2019 tot en met 31 december 2020, voor het uitvoeren en verbreden van de training Sport en Gedrag. De training Sport en Gedrag kan via de KNVB worden gegeven aan jonge spelers die via het tuchtrecht zijn gestraft. Door het volgen van de training, kan een deel van de straf in voorwaardelijk worden omgezet.

1. Uitvoering van trainingen Sport en Gedrag

Dit betreft voortzetting van het uitvoeren van de trainingen via het tuchtrecht van de KNVB. Het verwacht aantal gegeven trainingen voor de periode 1 juli 2019 tot en met 31 december 2020 is in totaal 415, waarvan 139 in 2019.

Cijfers over de gegeven trainingen zijn in oktober 2019 nog niet bekend, maar Halt heeft op basis van de eerste ervaringen de indruk dat het aantal trainingen dit jaar ongeveer overeenkomt met voorgaande

²² <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/10/10/nieuw-platform-om-maatschappelijk-vastgoed-te-verduurzamen>.

jaren. De registratiecijfers worden gezamenlijk gepubliceerd door KNVB en Halt en verwacht in november 2019.

2. Verbreding van de training Sport en Gedrag naar andere sporten

Halt is met vier bonden een fase verder in het traject richting invoering van de training via het tuchtrecht. Met de hockeybond is het traject het meest gevorderd, deze bond gaat binnenkort starten met een pilot. Daarnaast wordt gewerkt aan het opnemen van de training in de reglementen van de ISR (Instituut voor Sportrechtspraak), waar 35 (waaronder veel kleine) bonden bij zijn aangesloten.

Halt werkt de komende periode aan een aantal uitdagingen met betrekking tot de verbreding naar andere sporten:

- Het inhoudelijk aanpassen van de training, passend bij de sport. Het gaat hierbij vooral om de type gedragingen die bij specifieke sporten horen. Voor hockey is de verwachting dat de bestaande training al goed aansluit.
- De bestraffing in het tuchtrecht voor een bepaald type gedraging verschilt sterk per sport. Dit betekent dat voor eenzelfde type gedraging in de ene sport zes wedstrijden schorsing kan worden opgelegd en in andere sport twee wedstrijden schorsing. Dit kan gevolgen hebben voor de verhouding tussen de strafvermindering en de tijdsinvestering voor de training.

Code Goed Sportbestuur

Sinds 2018 werkt de projectgroep Code Goed Sportbestuur van NOC*NSF aan de herijking van de Code Goed Sportbestuur uit 2005. Sinds 2019 zijn de activiteiten binnen het sportakkoord opgenomen. Het uitgangspunt is dat de nieuwe code voor zowel bonden als andere sportorganisaties en verenigingen bruikbaar moet zijn. Inhoudelijk verschuift de code van *rule based* (regels waaraan moet worden voldaan) naar *principal based* (principes waar sportorganisaties zelf over moeten nadenken). Enerzijds wordt binnen het project een nieuwe visie en tekst voor de code ontwikkeld, anderzijds wordt gewerkt aan een plan voor implementatie van de code.

In het project wordt gewerkt met een stuurgroep, werkgroep (projectteam) en platform. In de eerste helft van 2019 zijn via symposia de meningen en ervaringen geïnterviewd onder vertegenwoordigers van sportorganisaties (bonden, verenigingen, andere organisaties), die uiteindelijk de doelgroep van de code vormen. In het najaar van 2019 is door de stuurgroep en de werkgroep gewerkt aan het schrijven van de tekst voor de nieuwe code en het toetsen van de tekst bij bestuurders uit het platform. De verwachting is dat de nieuwe tekst begin 2020 gereed is en dat de Week van Goed Sportbestuur in het voorjaar van 2020 wordt gebruikt om de nieuwe code verder onder de aandacht te brengen. Het doel van het project is om de nieuwe Code Goed Sportbestuur op de ALV van NOC*NSF in mei 2020 in te voeren.

Instituut Sportrechtspraak

Sinds 2019 valt de ondersteuning van VWS aan ISR onder de doelstellingen van het Nationaal Sportakkoord (deelthema positieve sportcultuur). Dit betreft voornamelijk activiteiten die eerder vanuit het VSK programma werden ondernomen. Inmiddels zijn 69 sportorganisaties aangesloten bij het ISR, waaronder 66 sportbonden. De KNVB is in de zomer van 2019 aangesloten.

In 2019 zijn inspanningen gepleegd op onderstaande onderwerpen (peildatum 6 november 2019):

- Poule van aanklagers. Deze poule van aanklagers is beschikbaar voor zaken van ernstige misdadingen in de sport (seksuele intimidatie, doping en matchfixing), voor bonden die de aanklager in hun statuten hebben beschreven. 40 van de aangesloten sportorganisaties hebben dit gedaan, 29 sportorganisaties nog niet.

- **Onderzoekscommissie.** De onderzoekscommissie bestaat uit onderzoekers met deskundigheid op het gebied van matchfixing, seksuele intimidatie en casuïstiekonderzoek. De commissie kan bij complexe zaken worden ingeschakeld door de aanklager, en is ook beschikbaar voor niet-aangesloten sportorganisaties. Sinds de start van de commissie neemt het aantal onderzoeken toe. In 2019 is de onderzoekscommissie al 46 keer ingeschakeld (in 2017 negen zaken en in 2018 veertien zaken).
- **Behandeling tuchtzaken.** Het aantal tuchtzaken dat ISR behandelt was een aantal jaar stabiel en is in 2018 gestegen. Het ISR behandelde in 2018 30 tuchtzaken voor bonden die voor tuchtrecht zijn aangesloten bij ISR. De cijfers voor 2019 zijn nog niet beschikbaar²³.
- **Het verzamelen en ontsluiten van kennis over sportrecht aan de sportsector.** Via de website of via directe benadering heeft het ISR publicaties en kennis verspreid. Dit betreft bijvoorbeeld informerende notities over het inbedden van tuchtrecht in het beleid van sportbonden.
- **Bijscholingen voor tuchtrechters.** Het ISR organiseert twee keer per jaar bijscholingen voor tuchtrechters.

Daarnaast gaat het ISR de komende periode werken aan de professionalisering en uitbreiding van het instituut, met hulp van consultancybureau Berenschot.

De subsidie voor de projectperiode loopt eind 2019 af, de verwachting is dat de activiteiten in 2020 worden voortgezet en op een aantal punten uitgebreid (onder andere onder invloed van de stijging van het aantal behandelde tuchtzaken en aantal onderzoeken van de onderzoekscommissie).

Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) en vertrouwenscontactpersonen (VCP)

Centrum Veilige Sport (NOC*NSF) werkt aan activiteiten ten behoeve van een veilige sport, zoals een regeling rondom VOG's en de opleiding voor vertrouwenscontactpersonen. Dit doet het centrum vanuit de sportlijn. Hierover is gerapporteerd in hoofdstuk 4.6.

Deelthema Van jongs af aan vaardig in bewegen

Koningsspelen

Het doel van de Koningsspelen is om het belang van bewegen, goed ontbijten en samen plezier hebben uit te dragen. De Koningsspelen ontving eerder vanuit het Rijk ondersteuning vanuit het programma Sport en Bewegen in de Buurt (SBB) om de Koningsspelen jaarlijks te organiseren. Deze ondersteuning is doorgezet binnen het sportakkoord. De Koningsspelen ontvingen in 2019 een gezamenlijke bijdrage vanuit het ministerie van VWS (vanuit de nationale lijn sportakkoord) en vanuit het ministerie van OCW, en zullen dezelfde bijdrage in 2020 ontvangen. Deze bijdrage moet worden aangewend om 6000 basisscholen in Nederland en overzee (Caribisch gebied) een feestelijke, sportieve en gezonde ochtend te geven.

Bij de Koningsspelen in 2018 zijn 5800 basisscholen in Nederland, 137 scholen in het Caribisch gebied en 145 scholen in het buitenland²⁴ bereikt. In totaal hebben 1,2 miljoen kinderen en bijna 100.000 leerkrachten deelgenomen aan de Koningsspelen 2018.

Vanaf 2016 werkt de Koningsspelen met een online platform waar basisscholen en lokale sportverenigingen met elkaar in contact kunnen komen. Wanneer ze tijdens de Koningsspelen samenwerken, wordt dit een koningsmatch genoemd. In 2018 hebben 240 sportverenigingen zich aangemeld voor een koningsmatch.

²³ Zie voor meer informatie de website van het ISR, waar ook de jaarverslagen worden gepubliceerd: <https://www.isr.nl/kennisbank>.

²⁴ Via Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) <https://www.stichtingnob.nl/Over-NOB>.

Olympic moves

Olympic moves is een landelijke sportcompetitie voor middelbare scholieren, die wordt georganiseerd door de KVLO en NOC*NSF. Jaarlijks doen circa 350 scholen mee aan de competitie. Vanuit de nationale lijn sportakkoord wordt *Olympic Moves* eind 2019 gefinancierd.

Congressen

Op 13 mei 2019 is in Amsterdam het landelijke congres Beweeghetdoor! georganiseerd door Kenniscentrum Sport (KCS) en het ministerie van VWS. Het was het eerste landelijke congres op het thema gezond bewegen en de beweegrichtlijnen. Er waren 439 professionals aanwezig, voornamelijk vanuit de sectoren fitness/leefstijl, zorg, kinderopvang en sport. Op het congres stond de presentatie van de Beweegcirkel centraal. De Beweegcirkel is een instrument waarmee professionals mensen kunnen begeleiden en stimuleren om meer te bewegen²⁵. Voor het congres is een aantal producten ontwikkeld om bij te dragen aan kennisdeling en toepassing van de beweegrichtlijnen:

- de Beweegcirkel: het product werd 5000 keer afgenomen, waarvan 1000 keer tijdens het congres;
- een infographic over de beweegrichtlijnen: 2515 downloads;
- een animatie over de beweegrichtlijnen en de beweegcirkel;
- publicaties in 22 externe bladen/platforms over de beweegrichtlijnen.

Op 30 september 2019 is in Almere door Kenniscentrum Sport een Kenniscafé Sport Live georganiseerd over het thema Van jongs af aan vaardig in bewegen. Bij het Kenniscafé waren 40 aanwezigen vanuit gemeenten, bewegingswetenschappen, sportorganisaties, JOGG en de Rijksoverheid²⁶.

De Kleine Beweegagenda

‘De Kleine Beweegagenda 2019-2021’ is een driejarig plan gericht op beweegstimulering voor 0-4-jarigen. Het is opgesteld op initiatief van het ministerie van VWS, het Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport. De agenda bestaat uit drie onderdelen:

- ontwikkeling van een beweegadvies 0-4-jarigen;
- opstellen van een kennisagenda;
- doorontwikkeling en implementatie van ‘best practices’.

De oproep voor het beweegadvies is door 27 partijen ondertekend. Kenniscentrum Sport heeft in 2019 twee focusgroepen met professionals uit de JGZ en met de kinderopvang georganiseerd om inzicht te krijgen in hoe bewegen binnen deze setting gestimuleerd kan worden en aan welke hulpmiddelen behoefte is.

Gezonde School

Vanuit het programma Gezonde School worden scholen geholpen planmatig en structureel te werken aan de gezondheid en gezonde leefstijl van leerlingen. Als scholen hier op een goede manier aan werken, kunnen ze een kwaliteitskeurmerk krijgen: het Vignet Gezonde School. Het vignet is te behalen op verschillende thema’s, waaronder sport en bewegen. 537 scholen in het primair onderwijs hebben een

²⁵ Zie voor meer informatie <https://www.kenniscentrumsport.nl/ons-aanbod/instrumenten/beweegcirkel/>.

²⁶ Zie voor meer informatie over de invulling en opbrengsten van het Kenniscafé: <https://www.allesoversport.nl/artikel/deelakkoord-vaardig-in-bewegen-vraagt-concrete-implementatie/>.

vignet Gezonde School voor sport en bewegen, 170 scholen in het voorgezet onderwijs en 52 vignetten in het MBO onderwijs (peildatum januari 2019)²⁷.

Het programma Gezonde School loopt van 2017-2020, en wordt tot en met 2020 jaarlijks ondersteund vanuit de nationale lijn van het sportakkoord. Deze bijdrage is aanvullend op een grotere subsidie vanuit de VWS directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP) voor het programma, in het kader van het Preventieakkoord (zie ook hoofdstuk 6.1)²⁸.

5.3 Challenges

Vanuit de nationale lijn zijn in 2019 *challenges* uitgezet, waarmee het ministerie van VWS innovatieve oplossingen en ideeën wil stimuleren die bijdragen aan de ambities van het sportakkoord. Het uitzetten van de *challenges* gaat via Starhubs, een online platform. Inmiddels (november 2019) zijn twee *challenges* afgerond (challenge 1 en 2) en staan drie *challenges* open (challenge 3, 4 en 5). Een van de *challenges* is voortijdig stopgezet en opnieuw geformuleerd (challenge 6).

Challenge 1 - Bewustwording inclusief sporten en bewegen

Vraagstelling

‘Bedenk een creatieve en spraakmakende bewustwordingscampagne: hoe zorgen we ervoor dat iedereen zich welkom voelt in de sport?’

Doel en toelichting

De Alliantie ‘Sporten en bewegen voor iedereen’ is op zoek naar (concepten voor) campagnes die bij kunnen dragen aan de bewustwording bij sport- en beweegaanbieders. Het doel is dat iedereen zich welkom voelt in de sport en dat sporten voor iedereen die mee wil doen ook mogelijk is. De campagne moet zich richten op de aanbieders van sport- en beweegmogelijkheden (verenigingen, sportscholen, ongeorganiseerde sport, openbare ruimte, etc.), en de mensen binnen die organisaties (medewerkers, trainers, vrijwilligers, coaches, bestuurders, etc.) of sportondersteuners, zoals buurtsportcoaches.

Budget

€ 90.000, waarvan € 15.000 ontwikkelbudget (3 x € 5.000) en € 75.000 uitvoeringsbudget.

Proces

- 41 inzendingen;
- 8 partijen hebben hun idee gepresenteerd voor de jury;
- 3 winnaars van ontwikkelbudget geselecteerd.

De alliantie ‘Sporten en bewegen voor iedereen’ heeft de drie beste ideeën geselecteerd. Deze partijen kregen vervolgens ieder € 5.000 ontwikkelbudget om hun idee door te ontwikkelen tot een volledig uitvoerbaar campagneplan. Voor het beste campagneplan is € 75.000,- uitvoeringsbudget beschikbaar.

Winnaars

- [Zouka](#);
- [Social Brothers](#);

²⁷ Zie voor meer informatie over de Vignetten Gezonde School: <https://www.volksgezondheidszorg.info/sport/sportopdekaart/beleid-onderwijs>.

²⁸ Zie voor meer informatie over het Preventieakkoord: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gezondheid-en-preventie/nationaal-preventieakkoord>.

- Willem van Rooij.

De winnaar van het uitvoeringsbudget wordt begin december 2019 bekendgemaakt.

Challenge 2 - Kinderen meer buiten bewegen

Vraagstelling

‘Innovatieve oplossingen en producten die kinderen (0-12 jaar) stimuleren om meer te bewegen en sporten in de openbare ruimte.’

Doel en toelichting

Er zijn vele sport- en speltoestellen en faciliteiten in de openbare ruimte die kinderen uitnodigen tot beweging. In deze *challenge* wordt gezocht naar nieuwe innovatieve fysieke oplossingen, concepten en producten om deze doelgroep (en hun ouders) te stimuleren om meer buiten te bewegen en te sporten en daarbij extra aandacht te geven aan beweegvaardigheid.

Budget

€ 160.000, bestaand uit 4 x € 40.000 ontwikkelbudget.

Proces

- 154 inzendingen;
- 37 inzendingen zijn na preselectie door de jury uitgebreid beoordeeld;
- 8 partijen hebben hun idee voor de jury gepresenteerd;
- 4 winnaars geselecteerd.

Winnaars²⁹

- [Sportbedrijf Arnhem met het project ‘De fun van bewegen dicht bij huis’](#)
Met dit concept worden jonge kinderen (2 t/m 4 jaar) en hun ouders dicht bij huis in beweging gebracht door middel van modulaire beweegaanleidingen. Op de route naar de supermarkt bijvoorbeeld, kunnen speelobjecten gevonden worden die aanzetten tot bewegen en die afgewisseld kunnen worden.
- [Consulting Kids met project Stuitergras](#)
Het gaat om grasveldjes in de openbare ruimte waarop kinderen zich als ware superhelden met reuzensprongen van de ene plek naar de andere plek kunnen verplaatsen. Kinderen stuiteren als het ware over het gras en maken coole bewegingen in de lucht. Dit effect wordt gerealiseerd door ingegraven mini-trampolines met een diameter van 1 meter die op slimme wijze zijn voorzien van een verende laag kunstgras.
- [Jantje Beton met Play 2 Move](#)
Deze pilot leidt tot een methode die off- en online spelen verbindt en kinderen meer laat bewegen. Kinderen (8-12 jaar) spelen (samen met ouders) de online Game Nrgy Quest. Hiermee brengen ze speelvoorkeuren in kaart en in welke mate kinderen nu buiten spelen/bewegen. Voor de gemeten speelactiviteit krijgen ze energiepunten. Deze vermeerderen door buiten speelduitdagingen aan te gaan op onder andere speelplekken.

²⁹ Meer informatie over de winnaars: <https://www.sportinnovator.nl/nieuws/winnaars-innovatiechallenge-bewegen-in-de-openbare-ruimte-aan-de-slag/>.

- [Novasports met de Speelkoepel](#)
Novasports Sport & Beweeg heeft een multifunctionele speelkoepel bedacht die in de openbare ruimte geplaatst wordt en vrij toegankelijk is, en die kinderen uitnodigt (samen) buiten te spelen. Kinderen kunnen hun creatieve kant kwijt door de vele (zelfbedachte) sport- en spelvormen die ze op de Speelkoepel kunnen uitvoeren. Er is geen uitleg nodig voor het spelen met de Speelkoepel en de koepel kent geen gevaarlijke onderdelen. Novasports wil de (mobiele) speelkoepel verder ontwikkelen tot een eerste digitale koepel.

Challenge 3 - Vrijwilligerscoördinator sportclub ondersteunen

Vraagstelling

‘Innovatieve oplossingen en producten die de vrijwilligerscoördinator van sportclubs ontlasten en ondersteunen.’

Doel en toelichting

In deze *challenge* wordt gezocht naar innovatieve oplossingen, concepten en/of producten die clubs concrete *tools* bieden om de vrijwilligerscoördinatoren te ontlasten door hen te helpen makkelijker en succesvoller vrijwilligers te werven en die vrijwilligers te koppelen aan openstaande vrijwilligerstaken. Het kan daarbij ook gaan om het op een innovatieve manier inzetten van een bestaande oplossing op andere terreinen. Het is belangrijk dat de oplossing ook geïmplementeerd en gebruikt kan worden op sportclubs, die de uiteindelijke afnemers en gebruikers van de oplossing zijn.

Budget

€ 140.000 ontwikkelbudget. Per project kan maximaal € 70.000 worden toegekend, dus er is ruimte voor meerdere toekenningen.

Proces

De *challenge* is gelanceerd op 29 oktober 2019 en staat open tot en met 26 november 2019. De winnaars worden begin december 2019 bekendgemaakt. Het doel is dat de winnaars uiterlijk in juni 2020 een marktklare oplossing opleveren.

Challenge 4 - Beter toegankelijke speelplekken

Vraagstelling

‘Innovatieve oplossingen/concepten die ervoor zorgen dat bestaande speelplekken beter toegankelijk worden voor kinderen en ouders met een beperking.’

Doel en toelichting

Veel speelplekken in Nederland zijn niet goed toegankelijk voor kinderen met een beperking. Hoewel er wel bepaalde technieken/producten in de markt zijn waardoor speelplekken (tijdelijk) toegankelijk kunnen worden gemaakt voor kinderen of ouders met een beperking, zijn er nog meer technieken nodig om dit doel te bereiken. In de *challenge* wordt gezocht naar kostenefficiënte technieken/producten die ervoor zorgen dat bestaande speelplekken toegankelijk, bruikbaar en leuk kunnen worden gemaakt voor kinderen met een beperking (en toegankelijk voor ouders met een beperking). Het is belangrijk dat de methode door gemeenten en beheerders van speelparken makkelijk in te zetten is.

Budget

€ 140.000 ontwikkelbudget. Per project kan maximaal € 70.000 worden toegekend, dus er is ruimte voor meerdere toekenningen.

Proces

De *challenge* is gelanceerd op 29 oktober 2019 en staat open tot en met 26 november 2019. De winnaars worden begin december 2019 bekendgemaakt. Het doel is dat de winnaars uiterlijk in juni 2020 een marktklare oplossing opleveren.

Challenge 5 – Samen spelen met een beperking

Vraagstelling

‘Innovatieve concepten die ervoor zorgen dat kinderen met en zonder beperking spelenderwijs met elkaar in contact komen.’

Doel en toelichting

Voor kinderen met een beperking is samen buitenspelen vaak een probleem. Zij gaan meestal niet naar school of naar een sportvereniging in hun eigen buurt, waardoor het voor hen moeilijker is om rondom huis vriendjes en vriendinnetjes te vinden. Vanuit de *challenge* wordt gezocht naar partijen die zo’n lokaal project of innovatief idee hebben, en dit in verschillende situaties willen testen om te zien welke werkzame elementen ze breder zouden kunnen toepassen.

Budget

€ 140.000 ontwikkelbudget. Per project kan maximaal € 70.000 worden toegekend, dus er is ruimte voor meerdere toekenningen.

Proces

De *challenge* is gelanceerd op 29 oktober 2019 en staat open tot en met 26 november 2019. De winnaars worden begin december 2019 bekendgemaakt. Het doel is dat de winnaars uiterlijk in juni 2020 een marktklare oplossing opleveren.

Challenge 6 (opnieuw geformuleerd) – Meer vrijwilligers voor sportclubs

Vraagstelling

‘We zijn op zoek naar nieuwe, innovatieve oplossingen/concepten die het aantal (structurele) vrijwilligers van sportclubs verhogen.’

Doel en toelichting

Er wordt gezocht naar oplossingen en concepten die concrete handvatten bieden aan bestuurders, vrijwilligers en leden om te werken aan de aantrekkelijkheid van vrijwillige inzet bij de eigen sportclub, en die leiden tot structurele verbetering. Deze concepten kunnen ideeën uit andere sectoren zijn die toepasbaar worden gemaakt op de sport, maar het kunnen ook nieuwe ideeën zijn.

Budget

€ 300.000 ontwikkelbudget.

Proces

- 82 inzendingen;
- 20 inzendingen zijn na preselectie door de jury uitgebreid beoordeeld;
- hieruit zijn geen winnaars naar voren gekomen vanwege de volgende redenen:

Tijdens de juryselectie bleek dat de inzendingen niet voldeden aan de verwachtingen van de jury. Dit komt mede doordat de vraagstelling van de *challenge* dusdanig breed is uitgezet, dat er geen inzending was die op een goede manier alle punten van de vrijwilligersproblematiek kon raken. De vraagstelling is uitgebreid geëvalueerd, en de conclusie is getrokken dat de vrijwilligersproblematiek dusdanig breed is dat er niet één oplossing gezocht moet worden voor één probleem. De vraagstelling is opnieuw

geformuleerd en uitgezet in de vorm van de *challenge* ‘Vrijwilligerscoördinator sportclub ondersteunen’ (challenge 3).

5.4 Communities of practice

In het kader van de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) is een *Community of Practice* (CoP) ingericht: ‘Sportief bewegen tussen beleid en praktijk’³⁰. Deze CoP is bedoeld als evaluatie van de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC). Van de deelnemers wordt verwacht dat zij de verbinding maken met de netwerken waarin zij zelf opereren en dat zij samen uitzoeken wat ze zelf kunnen doen om de impact van de regeling te vergroten. Daarnaast is het de bedoeling dat zij het ministerie van VWS adviseren zodat waar nodig de regeling kan worden bijgestuurd.

De eerste bijeenkomst van deze CoP heeft 7 oktober 2019 plaatsgevonden en diende als een ‘warming-up’. Tijdens de bijeenkomst stonden zes thema’s op de agenda. Deze thema’s zijn voortgekomen uit de intakegesprekken die met de deelnemers zijn gevoerd:

- vitale lokale verbindingen;
- de juiste doelgroep;
- sterke sportaanbieders en vrijwilligers;
- aansturing en professioneel partnerschap gemeente met buurtsportcoach(es);
- monitoring: doen we de goede dingen? (o.a. met welke instrumenten impact zichtbaar maken);
- ontwikkeling van de beroepsgroep (o.a. welke competenties buurtsportcoaches nodig hebben).

Naast het bespreken van inhoudelijke thema’s wordt in elke bijeenkomst een casus ingebracht door een van de deelnemers waarop de overige deelnemers advies geven. In dit geval ging het om een casus van de gemeente Amersfoort over de samenwerking van de buurtsportcoaches en de zorg. Intervisie vormt een belangrijk onderdeel van de CoP-bijeenkomsten. Eind 2019 en begin 2020 vinden een tweede en derde bijeenkomst plaats. In de volgende voortgangsrapportage wordt gerapporteerd over de lessen en adviezen die uit de CoP ‘Sportief bewegen tussen beleid en praktijk’ zijn voortgekomen.

5.5 Kennis en validatievraagstukken

Organisatie en financiering van de sport

Binnen de nationale lijn van het sportakkoord vindt, vanuit de middelen voor kennis- en validatievraagstukken, een onderzoek naar de organisatie en financiering van de sport plaats. De aanleiding hiervoor zijn vragen over de toekomst van de sport in Nederland. Hebben we de juiste infrastructuur, organisatievorm en financieringsmodel voor een toekomstbestendige sportsector, gelet op vraagstukken als vrijwilligerswerk en betaald werk, professionalisering in de sport, exploitatie van sportaccommodaties en maatschappelijke ontwikkelingen zoals gevarieerder en flexibel sportaanbod, nieuwe typen sportaanbieders, sporten in de buitenruimte en instrumentalisering van sport?

³⁰ Voor meer informatie over de methode achter de *Community of Practice*, zie: http://www.bureaumozaiek.nl/fileadmin/filelist/Publicaties/Tien_stappen_voor_een_succesvolle_Community_of_Practice.pdf.

De directie Sport van het ministerie van VWS heeft op 22 februari 2019, mede namens VSG en NOC*NSF, een adviesaanvraag ingediend bij NLsportraad voor de uitvoering van een onderzoek³¹. Het doel is te onderzoeken in hoeverre de sportinfrastructuur in Nederland toekomstbestendig is. De adviesaanvraag stelt vijf vragen, die zowel voor breedtesport als voor topsport beantwoord moeten worden, De vragen hebben betrekking op:

1. Het maken van een overzicht van de wijze waarop de huidige sportsector is georganiseerd.
2. Het maken van een analyse van de huidige organisatie van de sportsector.
3. Het maken van een analyse van alle geldstromen (publiek en privaat) in de sportsector.
4. Het schetsen van scenario's voor een duurzame organisatie en financiering van de sport.
5. Het geven van een advies over welk scenario het meest kansrijk is.

NLsportraad voert het onderzoek uit in twee fases. Fase 1 geeft antwoord op de eerste drie onderzoeksvragen over de huidige organisatie en financiering van de sport in Nederland. Fase 2 geeft antwoord op de laatste twee onderzoeksvragen over toekomstscenario's en advies.

1. Brancherapport

Met het opstellen van een Brancherapport Sport vol cijfermatige gegevens over de staat van de sport in Nederland is antwoord gegeven op de eerste drie vragen. Het brancherapport is opgesteld door KPMG in opdracht van NLsportraad in de periode mei 2019 tot oktober 2019. Het brancherapport is op 8 november 2019 aangeboden aan minister Bruins (VWS), André de Jeu (directeur VSG) en Anneke van Zanen (voorzitter NOC*NSF) en op 11 november publiek gemaakt. De belangrijkste resultaten worden via diverse kanalen ontsloten³².

2. Adviestraject

Op basis van het brancherapport verkent NLsportraad verschillende toekomstscenario's om uiteindelijk te komen tot beantwoording van beide laatste vragen. Deze tweede fase leidt tot een advies voor het zomerreces 2020. Het ministerie van VWS formuleert vervolgens een beleidsreactie op het advies.

Menselijk kapitaal in de sport

Het vraagstuk 'menselijk kapitaal in de sport' wordt verkend vanuit de nationale lijn van het sportakkoord. In de sport wordt veel werk door vrijwilligers gedaan, maar ook door (steeds meer) professionals. Samen vormen zij het menselijk kapitaal van de sport. Aanleiding voor de verkenning is dat de afgelopen jaren steeds meer vragen opkomen, zowel vanuit de politiek als vanuit de sportwereld, over arbeidsmarkt in de sport, de capaciteiten en vaardigheden die nodig zijn om als vrijwilliger of professional in de sport te werken en de aandacht hiervoor in opleidingen en bij werkgevers. Bovendien is in het sportbeleid, zo ook in het sportakkoord, veel aandacht voor inhoudelijke thema's en ambities. Die ambities zorgen ervoor dat moet worden nagedacht over de vaardigheden en competenties van de mensen die een bijdrage leveren aan het waarmaken van die ambities.

³¹ <https://www.nederlandse-sportraad.nl/adviezen/documenten/brieven/2019/03/25/adviesaanvraag-organisatie-en-financiering-in-de-sport>

<https://www.nederlandse-sportraad.nl/adviezen/documenten/brieven/2019/03/26/antwoordbrief-adviesaanvraag-vws-organisatie-en-financiering-van-de-sport>

³² Het rapport is te vinden via de website van NLsportraad, via <https://www.nederlandse-sportraad.nl/adviezen/documenten/adviezen/2019/11/11/brancherapport-sport>.

Arbeidsmarktvragestukken zijn primair een aangelegenheid van de sector zelf. Gezien de gezamenlijke ambities wil de directie Sport van het ministerie van VWS vooral een faciliterende rol spelen in het op gang brengen van het gesprek en het in kaart brengen van de knelpunten.

Op 4 november 2019 vond een symposium plaats, waarvoor stakeholders waren uitgenodigd. Dit is een breed spectrum aan partijen, waaronder werkgevers, NOC*NSF, de WOS (werkgeversvereniging voor de sport), kennispartijen, opleidingen (sportkunde, LO etc.), mensen uit het veld (buurtsportcoaches, trainers) en vertegenwoordigers van (top)coaches. Het doel van het symposium werd door het ministerie van VWS als volgt geformuleerd: 'Met u willen we verkennen of het menselijk kapitaal en de arbeidsmarkt in de sport voldoende aansluiten op onder andere de ambities uit het sportakkoord en welke vraagstukken er leven, nu en in de toekomst.' Tijdens het symposium werden de volgende onderwerpen besproken:

- vraag naar menselijk kapitaal in de sport;
- aanbod van menselijk kapitaal in de sport;
- contracteren van menselijk kapitaal in de sport;
- ontwikkelen van menselijk kapitaal in de sport;
- eisen aan menselijk kapitaal in de sport.

Aan de hand van de gesprekken wordt een inventarisatie gemaakt van de knelpunten op het gebied van menselijk kapitaal/arbeidsmarkt in de sport. VWS gaat vervolgens samen met het werkveld bekijken wat er (gezamenlijk) aan de knelpunten kan worden gedaan en hoe toekomstig beleid daar aan tegemoet kan komen. De planning van het vervolg is afhankelijk van de opbrengst van het symposium.

5.6 Samenvatting nationale lijn

Vanuit de nationale lijn worden projecten en opdrachten gesubsidieerd die vanuit de landelijke organisatie bijdragen aan de ambities van een deelthema van het sportakkoord. Voor Inclusief Sporten en bewegen is de Alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' bezig met activiteiten om verschillende doelgroepen meer aan het sporten en bewegen te krijgen. Daarnaast is een aantal aanvragen in behandeling, met name voor projecten die zich richten op sporten en bewegen voor mensen met een beperking. Voor Duurzame sportinfrastructuur worden onder de noemer *campagne buitenruimte* verschillende onderzoeks- en adviesactiviteiten uitgevoerd. Voor het deelthema Vitale sport- en beweegaanbieders lopen geen landelijke projectsubsidies. Vanuit Positieve sportcultuur zijn subsidies verleend voor Halt (uitvoering en verbreden training Sport en Gedrag), Code Goed Sportbestuur (uitvoering traject nieuwe code), Centrum Veilige Sport (verschillende activiteiten), het ISR (Instituut Sportrechtspraak) en de Alliantie Gelijkspelen (creëren van een veilig sportklimaat voor lhbtq-sporters). Op het thema Van jongs af aan vaardig worden de projecten Koningsspelen, Olympic Moves (competitie voor middelbare scholieren), Gezonde School (vanuit preventieakkoord) en congressen en bijbehorende producten (Beweegcirkel) ondersteund.

Naast het ondersteunen van projecten zet het ministerie van VWS *challenges* uit, met als doel innovatieve oplossingen voor vraagstukken in de sport vinden. Tot nu toe heeft de *challenge* 'Kinderen meer buiten bewegen' vier winnaars opgeleverd. De *challenge* 'Bewustwording inclusief sporten en bewegen' heeft drie voorlopige winnaars opgeleverd, die in de komende periode elk hun idee verder ontwikkelen. De *challenge* 'Meer vrijwilligers voor sportclubs' heeft geen winnaar opgeleverd, omdat de vraagstelling te complex bleek. In oktober 2019 zijn drie nieuwe *challenges* uitgezet. Het ministerie van VWS werkt vanuit de nationale lijn aan kennisdeling door *Communities of Practice* in te richten (waarvan de eerste zich richt op buurtsportcoaches en in oktober 2019 is gestart) en door onderzoeken naar de organisatie en financiering van de sport en naar menselijk kapitaal en arbeidsmarktpositie in de sport.

6. Sportakkoord in relatie tot ander (sport)beleid

Met het sportakkoord hebben de strategische partners (VWS, VSG en NOC*NSF) afgesproken nadrukkelijk bruggen te willen slaan naar andere beleidsprocessen en akkoorden. Zij zijn het erover eens dat de sportsector een bijdrage kan en dient te leveren aan diverse maatschappelijke uitdagingen.

6.1 Preventieakkoord

In het Nationaal Preventieakkoord³³ zijn afspraken gemaakt over de aanpak van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik in Nederland om de gezondheid van Nederlanders te verbeteren. Het akkoord is op 23 november 2018 gesloten en ondertekend door het ministerie van VWS en meer dan 70 verschillende organisaties vanuit het bedrijfsleven, overheid, onderwijs, zorg, welzijn en sport. Bestaande programma's zoals Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG), de Gezonde School en de Gezonde Schoolkantine werken al aan de gezondheid van de bevolking. Het preventieakkoord is bedoeld om deze bestaande programma's te versnellen of te versterken.

Verbindingen tussen het preventieakkoord en het sportakkoord liggen voor de hand, gezien de rol van sport en bewegen voor een gezonde leefstijl. In het Nationaal Sportakkoord wordt specifiek verwezen naar het preventieakkoord en de wijze waarop ze zich tot elkaar verhouden: 'In het preventieakkoord wordt bewegen ingezet om overgewicht tegen te gaan. De maatregelregelen in dit sportakkoord om meer mensen in beweging en aan het sporten te krijgen, dragen hier (ook) aan bij.'³⁴ In het preventieakkoord zijn met name bij het thema overgewicht (en het tegengaan van overgewicht door beweging) raakvlakken met het sportakkoord. In de uitwerking van de aanpak van overgewicht zijn dan ook maatregelen opgenomen waarin sport en bewegen een belangrijke rol spelen: het vergroten van fietsgebruik en laagdrempelige manieren van bewegen en het verbeteren van de toegankelijkheid van sport en bewegen voor mensen die niet voldoende bewegen of niet voldoende bekend zijn met sport- en beweegaanbod. Bovendien worden sportverenigingen gezien als belangrijke omgeving om thema's zoals roken, alcohol, gezonde voeding en bewegen aan te kaarten. In het preventieakkoord worden bijvoorbeeld de volgende maatregelen voorgesteld: rookvrije sportverenigingen, het aanbieden van gezonde voeding in de kantine en het strenger omgaan met alcoholgebruik in de kantine.

Het implementatieproces van de akkoorden is verschillend van aard. Het sportakkoord stoelt grotendeels op het opstellen van lokale sportakkoorden in gemeenten, terwijl het preventieakkoord met name door landelijke organisaties wordt uitgevoerd. Het opstellen van een lokaal preventieakkoord is wel mogelijk. Gemeenten worden gestimuleerd de opties te verkennen om de akkoorden op lokaal niveau met elkaar te verbinden, door bijvoorbeeld in het lokaal sportakkoord expliciete aandacht te besteden aan de thema's van het preventieakkoord. Een voorbeeld is de gemeente Venray, die de akkoorden heeft gecombineerd in een lokaal Leefstijlakkoord³⁵.

We volgen in hoeverre gemeenten in de lokale sportakkoorden een verbinding leggen met de thema's van het preventieakkoord, en welke rol de sport kan spelen met betrekking tot de gezonde leefstijl. De samenhang tussen het preventieakkoord en het sportakkoord zal daarom op een aantal manieren worden

³³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gezondheid-en-preventie/nationaal-preventieakkoord>

³⁴ VWS, VSG, VNG en NOC*NSF (2018). Nationaal Sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

³⁵ <https://leefstijlakoordvenray.nl/>

opgenomen in bestaande onderzoeksactiviteiten van het Mulier Instituut en in monitoringsactiviteiten voor het sportakkoord. Hierbij valt te denken aan:

- Het bevragen van JOGG-regisseurs over bekendheid met en betrokkenheid bij een lokaal sportakkoord.
- Het bevragen van beleidsambtenaren sport over de bekendheid met en betrokkenheid bij het preventieakkoord.
- Het bevragen van sportverenigingen over de bekendheid met en betrokkenheid bij het preventieakkoord. Dit is voor het eerst gedaan in september 2019³⁶.
- Analyse van de lokale sportakkoorden op aandacht voor de thema's uit het preventieakkoord.

Verschillende resultaten zullen in de Monitor Sportakkoord 2020 worden gepresenteerd.

6.2 Versterken sportbonden

Vanuit de impuls versterken sportbonden ondersteunt het ministerie van VWS sinds 2018 verschillende trajecten gericht op het versterken van de sportbonden. Het subsidiegeld is onderdeel van het budget dat het ministerie gedurende de looptijd van het sportakkoord investeert in de sport, en de activiteiten vanuit de impuls sluiten aan bij de doelstellingen van het sportakkoord. De impuls kent drie programmalijnen:

- Programmalijn 1: *Shared Service Sport*
Er wordt gewerkt aan het gezamenlijk optrekken van bonden bij bijvoorbeeld ledenadministratie of financiële administratie. Hiervoor is de stichting Sport Nederland opgezet. Twaalf bonden (voornamelijk kleinere bonden) participeren in dit traject.
- Programmalijn 2: 'Slagvaardig Organiseren Sport' (SOS)
In het traject 'Slagvaardig Organiseren Sport' (SOS) werken bonden aan het verbeteren van projectmanagement en verandermanagement. Twintig bonden participeren in het traject. Hieronder vallen uiteenlopende projecten, zoals een project gericht op de ongebonden sporter van de Koninklijke Nederlandsche Roeibond (KNRB) of een project gericht op resultaatgericht werken bij de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS).
- Programmalijn 3: Equiperen sportbonden
Tot slot kent de impuls een vrije ruimte voor projecten om de sportbonden te versterken. Dit zijn bijvoorbeeld een project over de verbreding van het Sport Professionals Netwerk (zie hoofdstuk 4.4), een project 'proeftuinen clubkadercoaching' gericht op trainersbegeleiding, een project over 'pedagogische visie' en een project 'vaardige generatie'. In totaal zijn tien projectaanvragen van consortia gehonoreerd en/of in uitvoering, waarbij in totaal 24 sportbonden zijn betrokken.

In totaal zijn 41 bonden betrokken bij de impuls versterken sportbonden (november 2019).

6.3 Interdepartementale samenwerking

Met het sportakkoord willen de uitvoeringspartijen de mogelijkheden en de kracht van sport en bewegen in andere maatschappelijke sectoren voor het voetlicht brengen. Te denken valt aan sectoren zoals het onderwijs, het sociaal domein of de gezondheidszorg en bij thema's als integratie en het versterken van de internationale betrekkingen. Diverse maatschappelijke uitdagingen, die centraal staan in andere beleidsprocessen of akkoorden, worden dan ook in het sportakkoord geadresseerd. Het ministerie van

³⁶ De resultaten van de bevestigingen onder sportvereniging zijn gepubliceerd in het factsheet: [Collard, D. & Kalmthout, J. van \(2019\). Ambitie van sportverenigingen om te werken aan thema's uit het Nationaal Preventieakkoord \(2019/16\). Utrecht: Mulier Instituut.](#)

VWS, VSG en NOC*NSF hebben afgesproken samen op te trekken om de interdepartementale samenwerking met betrekking tot sport te intensiveren. In het sportakkoord is het volgende over de interdepartementale samenwerking opgenomen: 'Het sportakkoord is een volgende stap in de interdepartementale samenwerking met betrekking tot sport. De samenwerking die nu met verschillende departementen³⁷ is gezocht voor de afspraken in de deelakkoorden zal verder worden geïntensiveerd en waar mogelijk verder worden uitgebouwd.'³⁸. De samenwerking met andere departementen vanuit het sportakkoord is tot nu toe concreet zichtbaar bij de samenwerkingen met het ministerie van OCW voor de Konings spelen. De directie Sport werkt daarnaast samen met andere directies van het Ministerie van VWS, zoals de directies Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP) en Publieke Gezondheid (PG).

6.4 Rol provincies

De provincies hebben bijgedragen aan de inhoud en afspraken van het sportakkoord en hebben toegezegd zich in te spannen om de ambities te verwezenlijken. Provincies hebben geen wettelijke taak op het gebied van sport en de mate waarin provincies beleid voeren op het thema sport en bewegen varieert dan ook per provincie. In de provinciale coalitieakkoorden, die naar aanleiding van de provinciale statenverkiezingen in maart 2019 zijn opgesteld, hebben voor het eerst alle provincies aandacht voor sport³⁹. De belangrijkste thema's waarop het provinciale sportbeleid zich volgens de coalitieakkoorden gaat richten zijn sport voor mensen met een beperking en voor mensen in armoede, duurzaamheid van sportaccommodaties, sporten in de openbare ruimte, sportevenementen en een gezonde leefstijl/gezonde voeding. Daarnaast noemen de provincies sport en bewegen regelmatig bij het bespreken van andere beleidsterreinen, zoals leefbaarheid, economie en toerisme, recreatie, sociaal domein en duurzaamheid. Dit laat zien dat ook provincies sport en bewegen steeds meer als middel zien en willen inzetten als oplossing voor opgaven in andere domeinen⁴⁰.

De ambities uit het Nationaal Sportakkoord worden deels weerspiegeld in de beleidsvoornemens die de provincies in hun coalitieakkoorden benoemen. Met name de thema's Inclusief Sporten en bewegen (9 provincies), Topsport (10 provincies) en Duurzame sportinfrastructuur (6 provincies) komen terug in de provinciale sportambities. Zeven van de twaalf provincies verwijzen uitdrukkelijk naar het Nationaal Sportakkoord. Bovendien benoemt een aantal provincies (Drenthe, Groningen, Noord-Brabant, Overijssel, Utrecht) de ambitie om een eigen provinciaal sportakkoord te sluiten. De provincies Gelderland⁴¹ en Zeeland⁴² hebben dit al gedaan.

³⁷ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W), ministerie van Financiën en ministerie van Economische Zaken (EZ).

³⁸ VWS, VSG, VNG en NOC*NSF (2018). Nationaal Sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

³⁹ De publicatie over aandacht voor sport in provinciale coalitieakkoorden verschijnt in december 2019: Reitsma, M. & Hoekman, R. (2019). Aandacht voor sport in provinciale coalitieakkoorden. Utrecht: Mulier Instituut.

⁴⁰ Bij gemeenten zien we deze ontwikkeling al langer. Zie o.a. [Hoekman, R. \(2018\). Sport policy, sport facilities and sport participation. A socio-ecological approach \(proefschrift\). Nijmegen: Radboud Universiteit.](#)

⁴¹ https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/01Cultuur-sport-en-vrijetijd/190307_Gelderland_Sport2018_web.pdf

⁴² https://www.sportzeeland.nl/sites/all/files/default/brochure-zeeuws_sportakkoord.pdf

De Nationale Sportraad heeft in de zomer van 2019, in het kader van het onderzoek naar de organisatie en financiering van de sport (zie hoofdstuk 5.5), een ronde langs de provincies gemaakt om de rol van de provincies in de sportsector te verkennen⁴³. In oktober 2019 heeft een overleg plaatsgevonden tussen de twaalf provincies en minister Bruins over de rol van de provincies en samenwerking in het Nationaal Sportakkoord.

Sportkracht12 is het samenwerkingsverband van de provinciale sportserviceorganisaties. Veel van deze organisaties voeren sportbeleid uit in opdracht van de provincie waarin zij actief zijn. De activiteiten van de sportserviceorganisaties richten zich met name op de onderwerpen waar een regionale aanpak van waarde is, bijvoorbeeld voor aangepast sport- en beweegaanbod en sportevenementen. Op een aantal manieren is Sportkracht12 betrokken bij de uitvoering van het sportakkoord. Sportkracht12 maakt bijvoorbeeld deel uit van de Alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' (hoofdstuk 2.1) en werkt samen met de gezamenlijke sport in de opbouw van het Netwerk Adviseurs Lokale Sport (hoofdstuk 4.2).

6.5 Agenda Fiets

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) wil dat meer mensen gebruikmaken van de fiets en dat Nederland fietsvriendelijker wordt. Het samenwerkingsverband Tour de Force werkt sinds 2015 aan het vergroten van het fietsgebruik in Nederland. Tour de Force is een netwerkorganisatie waarin overheden, marktpartijen, maatschappelijke organisaties, kennisinstituten en platforms samenwerken aan de concrete ambitie: '20% meer fietskilometers in 2027 ten opzichte van 2017.'⁴⁴. Begin 2017 is de Agenda Fiets 2017-2020⁴⁵ opgesteld door Tour de Force, met daarin acht thema's en bijbehorende speerpunten en acties. In 2019 is de organisatie gestart met het programma 'Schaalsprong Fiets'⁴⁶, waarin vijf hoofdthema's worden gekozen waarop Tour de Force zich gaat richten.

Bij de uitwerking van het deelthema duurzame sportinfrastructuur in het sportakkoord wordt verwezen naar de Agenda Fiets als onderdeel van de maatregelen voor het beweegvriendelijker maken van de openbare ruimte: 'Het verhogen van de bereikbaarheid van sportparken per fiets en te voet. In lijn met de Nationale Agenda Fiets.'⁴⁷.

6.6 Programma Maatschappelijke Diensttijd

Het programma Maatschappelijke Diensttijd (MDT) is een programma waarin jongeren via vrijwilligerswerk hun maatschappelijke impact kunnen verhogen en hun talenten kunnen ontdekken. Het is een gezamenlijk programma vanuit de ministeries van SZW, VWS en OCW. Voor de invoering van de maatschappelijke diensttijd heeft ZonMw het Actieplan Maatschappelijke Diensttijd opgezet⁴⁸. De diensttijd start in februari

⁴³ De verkenningsronde heeft geresulteerd in een verslag van de NLSportraad: <https://www.nederlandse-sportraad.nl/adviezen/documenten/verslagen/2019/10/04/verslag-kennismakingsronde-provincies>.

⁴⁴ Meer informatie over het samenwerkingsverband Tour de Force: <https://www.fietsberaad.nl/tour-de-force/home>.

⁴⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/fiets/documenten/rapporten/2017/02/16/agenda-fiets-2017-2020>

⁴⁶ <https://www.fietsberaad.nl/getmedia/b46be2c8-d935-412d-9888-c79f6d4dc349/Ambitiedocument-Tour-de-Force-2e-etappe-Schaalsprong-Fiets.pdf.aspx>

⁴⁷ VWS, VSG, VNG en NOC*NSF (2018). Nationaal Sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

⁴⁸ <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/jeugd/programmas/programma-detail/actieprogramma-maatschappelijke-diensttijd/>

2020. Tot die periode wordt in verschillende proeftuinen ervaring opgedaan met de maatschappelijke diensttijd. Na drie aanvraagrondes zijn in totaal 86 proeftuinen gestart.

Een aantal aanvragen in de eerste rondes richt zich op de sportsector, maar de sportbonden en sportverenigingen kwamen volgens het ministerie van VWS onvoldoende aan bod. Daarom heeft het ministerie van VWS een extra subsidieronde uitgezet die zich specifiek richt op de sportsector. Een consortium van sportbonden en andere organisaties (onder leiding van de KNVB) heeft hiervoor een projectvoorstel voor een proeftuin ingediend. Deze proeftuin 'Maatschappelijke Diensttijd in de sport' is gestart op 15 oktober 2019. Alle proeftuinen binnen het programma Maatschappelijke Diensttijd, dus ook de proeftuin die zich specifiek op de sportsector richt, worden gemonitord en nemen deel aan een actieonderzoek.

6.7 Onderzoek en innovatie

Het onderzoeksprogramma Sport en Bewegen 2017-2020 wordt uitgevoerd door ZonMw en gefinancierd door het ministerie van VWS en een aantal andere organisaties. Vanuit het programma wordt onderzoek door kennisinstellingen op het thema sport en bewegen mogelijk gemaakt, met daarbij aandacht voor samenwerkingsverbanden en de koppeling tussen onderzoek en de praktijk⁴⁹. In de tweede subsidieronde van het programma (uitgezet najaar 2018) werden 51 projectideeën ingediend, 20 ideeën uitgewerkt tot subsidieaanvraag en acht projecten gehonoreerd voor ruim 5,4 miljoen euro in totaal. De projecten starten in het najaar van 2019 en richten zich op sport- en beweegonderzoek op de thema's *beter presteren, een leven lang bewegen, de waarde(n) van sport en data science in relatie tot sport- en beweegonderzoek*⁵⁰. Het feit dat de samenwerking tussen onderzoek en praktijk centraal stond in de subsidieronde en de aard van de onderwerpen die worden onderzocht, biedt aanknopingspunten voor de verbinding van de kennis met de uitvoering van het sportakkoord. Eén van de gehonoreerde projecten richt zich bijvoorbeeld op het in beweging brengen van mensen die te weinig bewegen, zoals chronisch zieken, laagopgeleide volwassenen en ouderen: een onderwerp dat aansluit bij de activiteiten binnen het deelthema Inclusief Sporten en Bewegen. De onderzoeksprojecten hebben een doorlooptijd van vier jaar.

Het onderzoeksprogramma Sportinnovator wordt uitgevoerd door ZonMw en het bureau Sportinnovator en wordt gefinancierd door het ministerie van VWS. Het programma geeft uitvoering aan de Kennis- en Innovatieagenda Sport, die is opgesteld door het Topteam Sport. Topteam Sport heeft met de kennisagenda als doel om innovaties voor topsport en breedtesport te ontwikkelen, maar ook innovaties te ontwikkelen die bredere impact op de maatschappij hebben. Sinds 2018 heeft Topteam Sport de aanvullende opdracht gekregen om innovaties binnen het Nationaal Sportakkoord te stimuleren⁵¹. In het najaar van 2019 staat een subsidieaanvraag open voor haalbaarheidsstudies, waarmee onderzoeksconsortia de haalbaarheid van grotere innovatieprojecten kunnen onderzoeken. De projecten moeten zich richten op één van de volgende thema's: *(technologische) innovaties om de beweegvaardigheid van kinderen en jongeren te verbeteren, innovatieve methoden die bijdragen aan duurzame sportaccommodaties, innovaties die bijdragen aan een gezond voedingspatroon voor topsporters, sporters en de reguliere*

⁴⁹ <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/sport-en-bewegen/programmas/programma-detail/onderzoeksprogramma-sport-en-bewegen-2017/>

⁵⁰ Voor meer informatie over de gehonoreerde projecten, zie: <https://www.zonmw.nl/nl/actueel/nieuws/detail/item/sport-en-bewegen-8-nieuwe-onderzoeksprojecten/>.

⁵¹ <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/sport-en-bewegen/programmas/programma-detail/sportinnovator/>

(sport)markt of innovaties die bijdragen aan het verminderen van het aantal sportblessures⁵². Daarnaast is bureau Sportinnovator uitvoerder van de *challenges* die vanuit het sportakkoord worden uitgezet (zie ook hoofdstuk 5.3).

⁵² <https://www.zonmw.nl/nl/subsidies/openstaande-subsidieoproepen/detail/item/sportinnovator-subsidietraject-haalbaarheidsstudies/>

7. Conclusie en beschouwing

De monitoring van het sportakkoord loopt parallel met de uitvoering ervan, en zal tot en met 2021 worden uitgevoerd. Het Mulier Instituut stelt de halfjaarlijkse voortgangsrapportages samen, met inbreng van en in samenwerking met de consortiumpartners. Deze rapportage is de tweede voortgangsrapportage van het sportakkoord, die voornamelijk betrekking heeft op het in beeld brengen van de gepleegde inspanningen en voortgang binnen de deelthema's (hoofdstuk 2) en in de implementatielijnen van het sportakkoord (lokale-, sport- en nationale lijn). In de hoofdstukken 3, 4 en 5 zijn per implementatielijn de gepleegde inspanningen en de stand van zaken beschreven aan de hand van de ondernomen activiteiten, beschrijving van het proces en eventuele (verwachte) prestaties. De rapportage is deels een update van de eerste voortgangsrapportage uit mei 2019, waarin uitsluitend werd gerapporteerd over de stand van zaken en inspanningen in de lokale lijn.

In dit laatste hoofdstuk kijken we met een beschouwende blik naar de voortgang van het sportakkoord en sluiten we af met een vooruitblik.

7.1 Inspanningen in beeld

Terugblik en stand van zaken lokale sportakkoorden

In de eerste voortgangsrapportage (mei 2019) over het sportakkoord⁵³ is gerapporteerd over de inspanningen en eerste resultaten in de regeling sportformateurs en regeling uitvoeringsbudget (lokale lijn). Dit betrof de opbrengst van de eerste circulaire van de regelingen, waarin gemeenten voor de eerste keer binnen het sportakkoord de mogelijkheid hadden om budget aan te vragen. In die eerste ronde hadden 155 gemeenten een aanvraag voor 15.000 euro ingediend om een sportformateur aan te stellen om een lokaal sportakkoord te sluiten. Daarnaast hadden 19 gemeenten uitvoeringsbudget aangevraagd, wat betekende dat in totaal meer dan de helft van de Nederlandse gemeenten actief was met (het opstellen of uitvoeren van) een lokaal sportakkoord (of *living lab*).

Hoe staan deze gemeenten er nu, ruim een half jaar verder, voor? Van de 155 eerste tranche gemeenten hebben 45 gemeenten het traject afgerond en een lokaal sportakkoord opgeleverd. Deze 45 gemeenten hebben direct uitvoeringsbudget aangevraagd om dit sportakkoord tot uitvoering te brengen. Dit uitvoeringsbudget ontvangen ze voor het jaar 2020, en kunnen ze in november 2020 opnieuw aanvragen voor het jaar 2021. Met de 19 gemeenten die eerder in april 2019 direct uitvoeringsbudget aanvroegen (0e tranche genoemd) plus één gemeente die uitvoeringsbudget heeft aangevraagd zonder gebruik te maken van de regeling sportformateur, hebben in totaal 65 gemeenten een aanvraag ingediend voor uitvoeringsbudget in 2020. Van de 155 eerste tranche gemeenten hebben de overige 110 gemeenten het traject nog niet afgerond. Zij hebben hiervoor meer tijd nodig, en zullen naar verwachting tussen december 2019 en april 2020 een sportakkoord opleveren en dan alsnog uitvoeringsbudget voor 2020 aanvragen.

In de twee aanvraagronde hebben 164 gemeenten, die eerder nog niet deelnamen aan de regeling, een aanvraag gedaan voor een sportformateur. Deze gemeenten gaan nu aan de slag om een lokaal sportakkoord te sluiten. De *living labs*, waarvoor in de eerste circulaire al uitvoeringsbudget werd aangevraagd, zijn inmiddels uitgewerkt en gaan eind 2019 starten. Dit betekent dat in totaal 339

⁵³ Reitsma, M. & Poel, H. van der (2019). Monitoring Sportakkoord: start lokale akkoorden. Utrecht: Mulier Instituut. In te zien via: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=9516&m=1559556315&action=file.download>.

gemeenten bezig zijn met het opstellen of uitvoeren van een lokaal sportakkoord (of *living lab*). Zestien Nederlandse gemeenten zijn (nog) niet betrokken bij de regeling.

Betrokkenheid gemeenten groot, zorgvuldigheid belangrijker dan behalen inleverdatum

In de eerste voortgangsrapportage concludeerden we dat veel gemeenten reageerden op de oproep om lokale sportakkoorden te vormen. Met deze rapportage constateren we dat dit aantal gegroeid is en dat nog maar een klein deel van de Nederlandse gemeenten niet actief betrokken is. Destijds stelden we vast dat het aantal actief betrokken gemeenten groot was, maar dat er nog weinig zicht was op de inhoud, vorm en detailniveau van de akkoorden en daaruit voortvloeiende maatregelen en activiteiten. Ongeveer twee derde van de eerste tranche gemeenten heeft nog geen akkoord opgeleverd. Op dit moment is het nog te vroeg om conclusies te trekken over de implicaties van de lokale sportakkoorden. Een eerste blik op de akkoorden leert dat er een groot verschil is qua vorm en inhoud. Een uitgebreide analyse moet de inhoud, vorm en het detailniveau van deze akkoorden inzichtelijk maken.

De eerste ervaringen tijdens bijeenkomsten voor sportformatoren wijzen erop dat gemeenten de voorkeur geven aan een zorgvuldige afronding van het proces boven het halen van de vastgestelde inleverdatum van 8 november 2019. Bovendien heeft een uitloop naar april 2020 geen gevolgen voor de hoogte van het aan te vragen uitvoeringsbudget als vervolg op het afgesloten sportakkoord. Met de vragenlijsten die sportformatoren na het indienen van een akkoord invullen en de lokale CoP's proberen we verder inzicht te krijgen in de lokale processen in de eerste tranche gemeenten. De kennis die daarmee wordt opgedaan wordt in het kader van lerend beleid ontsloten, zodat het proces voor de tweede tranche gemeenten waar mogelijk kan worden bijgestuurd. Zodra het merendeel van de akkoorden is ingediend zal een inhoudsanalyse worden uitgevoerd. Op basis daarvan kan worden geïnventariseerd welke thema's en vraagstukken op lokaal niveau spelen. Ook dit biedt input voor lerend beleid.

Ondersteuningsactiviteiten krijgen vorm, maar lopen niet gelijk met het lokale traject

Vanuit de sportlijn en de lokale lijn zijn de ondersteuningsactiviteiten gestart en deze krijgen steeds meer vorm. Terwijl de ondersteuningsactiviteiten door de uitvoeringspartijen werden uitgewerkt, startten de gemeenten met de lokale trajecten. Het traject van ondersteuning liep daarmee niet helemaal gelijk met de lokale trajecten. Zo zijn de eerste informatiebijeenkomsten voor de sportformatoren in mei en juni georganiseerd, terwijl gemeenten in april een aanvraag hebben ingediend en in mei konden starten. De informatiebijeenkomsten 'Werken met lokale data', die beleidsmedewerkers en sportformatoren op weg moesten helpen met de startfoto, zijn in juni gehouden en de startbijeenkomst van de Adviseurs Lokale Sport heeft in september plaatsgevonden. Gezien het tijdspad van de lokale trajecten en de deadline die daaraan is gekoppeld, hebben gemeenten hier niet altijd op kunnen wachten. Het is wenselijk dat het moment waarop de ondersteuningsactiviteiten worden aangeboden gelijk opgaat met het lokale traject. Nu hebben gemeenten wellicht onvoldoende kunnen profiteren van deze vormen van ondersteuning. Met name in het geval van de Adviseurs Lokale Sport is de verwachting dat de tweede tranche gemeenten meer profijt gaan hebben van de ondersteuning van de Adviseurs Lokale Sport. In de tweede tranche starten de adviseurs tegelijk met de sportformatoren, waardoor zij hun rol in het proces beter met elkaar kunnen afstemmen, en de adviseur wellicht ook eerder over kan gaan tot daadwerkelijke ondersteuning, bijvoorbeeld met de diensten die beschikbaar zijn.

7.2 'Sport verenigt Nederland'

De titel van het Nationaal Sportakkoord luidt 'Sport verenigt Nederland'. Die titel is ontstaan vanuit de overtuiging dat sport mensen samenbrengt, meer dan elk ander instrument. Om de kracht van sport beter te kunnen benutten, is het sportakkoord gesloten: 'daar waar sport Nederland verenigt, verenigt Nederland zich in dit sportakkoord voor de sport'. Het woord 'verenigen' staat dus centraal in het sportakkoord. Een interessante vraag is dan ook of er daadwerkelijk samengewerkt ofwel verenigd wordt. Het initiatief voor het sportakkoord is genomen door het ministerie van VWS, VSG, VNG en NOC*NSF, maar

het akkoord dat uiteindelijk is gesloten, is het resultaat van een samenwerking tussen allerlei maatschappelijke partijen die de waarde van sport herkennen en erkennen. Van verenigen is bij de start van het nationale traject dus sprake geweest. Ook in de uitvoering wordt binnen de drie implementatielijnen de samenwerking gezocht. Organisaties hebben zich verenigd in projectteams, werkgroepen of allianties. Of de uitvoeringspartijen erin geslaagd zijn om op nationaal niveau interdepartementaal te werken is op dit moment in het traject nog niet vast te stellen. Of de gemeenten en sportformateurs er op lokaal niveau in geslaagd zijn om ook andere beleidsterreinen en organisaties buiten de sportsector aangehaakt te krijgen, moet blijken uit de analyse van de lokale akkoorden. Duidelijk is in ieder geval dat veel gemeenten met energie aan het traject begonnen zijn, klaar om de samenwerking met relevante partijen binnen de gemeentegrenzen of regio aan te gaan.

Met het sluiten van het sportakkoord heeft het ministerie van VWS gekozen voor een nieuwe vorm van sportbeleid. Hierbij heeft ze nadrukkelijk gekozen voor lerend beleid. Met deze en komende voortgangsrapportages trachten we een bijdrage te leveren aan lerend beleid. Een kanttekening hierbij is dat de monitoring via de voortgangsrapportages en de sluitingsdata van de aanvragen in de lokale lijn ongelijk lopen, waardoor veel informatie nog niet beschikbaar is. Daarnaast ontbreekt het inzicht in ervaringen en verbeterpunten op veel plekken nog. In het kader van lerend beleid is het belangrijk om opgedane kennis en ervaringen tijdig te ontsluiten en mee te nemen in het beleidsproces.

7.3 Vooruitblik

De periode tot aan de volgende deadline van de regeling sportformateurs en uitvoeringsbudget, zijn de gemeenten (die actief zijn binnen de regeling) op te delen in drie groepen. De eerste tranche gemeenten die hun sportakkoord nog niet klaar hebben, gaan verder met het lokale proces om tot een akkoord te komen. De eerste tranche gemeenten die een sportakkoord hebben opgeleverd, starten met de uitvoering met behulp van een uitvoeringsbudget. Zij vormen een interessante groep, omdat hier zal blijken in hoeverre de lokale allianties die zijn ontstaan worden geborgd en de voorgenomen maatregelen uit het akkoord daadwerkelijk worden uitgevoerd. Tot slot starten de tweede tranche gemeenten na toewijzing van de aanvraag voor sportformateur met het lokale proces om een sportakkoord te sluiten. De G5-gemeenten starten met de uitvoering van de *living labs*. Daarnaast zijn nog enkele (16) gemeenten niet actief binnen de regeling.

In juni 2020 verschijnt de derde voortgangsrapportage van de Monitor Sportakkoord. Daarin zal naast de gepleegde inspanningen ook aandacht uitgaan naar de indicatoren die het sportlandschap beschrijven. Die rapportage zal dienen als een nulmeting voor het volgen van het sportakkoord.

Bijlage 1. Overzicht van monitoring en publicaties

		Inspanningen in beeld	Sportlandschap op de foto	Lerend beleid
2019	Mei 2019 Voortgangsrapportage	Lokale lijn		Doorlopend
	November 2019 Voortgangsrapportage	Lokale lijn Sportlijn Nationale lijn		
2020	Juni 2020 Monitor Sportakkoord (nulmeting)	Lokale lijn Sportlijn Nationale lijn	Inclusief Sporten en Bewegen Duurzame Sportinfrastructuur Vitale sport- en beweegaanbieders Positieve Sportcultuur Van Jongs af aan vaardig in bewegen	
	November 2020 Voortgangsrapportage	Lokale lijn Sportlijn Nationale lijn		
Doorlopend	Website van RIVM (doorlopend van november 2019)		Inclusief Sporten en Bewegen Duurzame Sportinfrastructuur Vitale sport- en beweegaanbieders Positieve Sportcultuur Van Jongs af aan vaardig in bewegen Topsport die Inspireert (later)	

Bijlage 2. Lijst van deelnemende gemeenten

Tabel B2.1 Gemeenten die een aanvraag voor een sportformateur hebben gedaan in april 2019 (1^e tranche)

Aalten*	Albrandswaard	Almelo
Almere	Alphen aan den Rijn	Alphen-Chaam*
Amersfoort	Amstelveen	Arnhem
Assen	Asten	Baarle-Nassau*
Barendrecht	Beek	Beesel
Bergen (L.)	Berkelland*	Beuningen
Beverwijk	Bodegraven-Reeuwijk	Boekel
Borger-Odoorn	Borne	Bronckhorst*
Brummen	Bunschoten	Buren
Cranendonck	De Bilt	De Fryske Marren
De Wolden	Delft	Den Bosch
Den Helder*	Dinkelland	Doesburg
Doetinchem*	Dongen	Dordrecht
Druten	Duiven	Ede
Eijsden-Margraten	Elburg	Emmen
Enschede	Geldrop-Mierlo	Gemert-Bakel
Gennep	Gilze en Rijen*	Gorinchem
Gouda	Groningen	Gulpen-Wittem
Haarlem	Haarlemmermeer	Hardinxveld-Giessendam
Heemskerk	Heerenveen	Heerlen
Hellendoorn	Hellevoetsluis	Helmond
Hengelo O	Het Hogeland	Heusden
Hillegom	Hilvarenbeek*	Hilversum
Hoeksche Waard	Hof van Twente	Hollands Kroon*
Hoogeveen	Hoorn	Horst aan de Maas
IJsselstein	Kaag en Braassem	Kapelle
Katwijk	Koggenland	Landgraaf
Langedijk	Leeuwarden	Leidschendam-Voorburg
Leusden	Lingewaard	Lisse
Lochem	Loon op Zand	Losser
Maastricht	Medemblik	Meppel
Middelburg	Midden-Groningen	Moerdijk
Montferland*	Mook en Middelaar	Nieuwegein
Nieuwkoop	Nijkerk	Nijmegen
Nissewaard	Noordenveld	Noordwijk
Oldenzaal	Olst-Wijhe	Oost Gelre*
Oss	Oude IJsselstreek*	Overbetuwe
Pijnacker-Nootdorp	Renkum	Rhenen
Ridderkerk	Rijssen-Holten	Rijswijk
Roosendaal	Rucphen	Schagen*
Schiedam	Stadskanaal	Staphorst
Steenwijkerland	Stein	Tiel
Tilburg	Tubbergen	Twenterand
Uden	Uithoorn	Utrechtse Heuvelrug
Valkenburg aan de Geul	Valkenswaard	Venlo
Venray	Vijfherenlanden	Vlaardingenveld
Voorst	West Maas en Waal	Westerkwartier
Westerwolde	Weststellingwerf	Westvoorne
Wierden	Wijchen	Wijk bij Duurstede
Winterswijk*	Woudenberg	Zandvoort

Zoetermeer	Zuidplas	Zundert
Zutphen	Zwijndrecht	

* Gemeenten die de aanvraag hebben gedaan binnen een regionaal samenwerkingsverband.

Tabel B2.2 Gemeenten die een aanvraag voor een sportformateur hebben gedaan in november 2019 (2^e tranche)

Aa en Hunze	Aalsmeer	Achtkarspelen
Alblasserdam	Alkmaar	Altena
Ameland	Apeldoorn	Appingedam*
Baarn	Barneveld	Beekdaelen
Beemster	Berg en Dal	Bergeijk*
Bergen (NH)	Bernheze	Best
Bladel*	Blaricum*	Bloemendaal
Boxmeer	Brielle	Bunnik
Capelle aan den IJssel	Castricum	Coevorden
Cuijk	Culemborg	Dalfsen
Dantumadiel	De Ronde Venen	Delfzijl*
Deurne	Deventer	Diemen
Drechterland	Drimmelen	Dronten
Echt Susteren	Edam-Volendam	Eemnes*
Eersel*	Enkhuizen	Epe
Ermelo	Etten Leur	Geertruidenberg
Goirle*	Gooise Meren	Grave
Haaksbergen	Halderberge	Hardenberg
Harderwijk	Harlingen	Hatterm
Heemstede	Heerde	Heerhugowaard
Heeze-Leende	Heiloo	Hendrik-Ido-Ambacht
Houten	Huizen	Kerkrade
Krimpen aan den IJssel	Krimpenerwaard	Laarbeek
Landerd	Landsmeer	Laren*
Leiden	Leiderdorp	Lelystad
Leudal	Loppersum*	Maasdriel*
Maasgouw	Maassluis	Meerssen
Midden-Delfland	Midden-Drenthe	Mill en Sint Hubert
Molenlanden	Montfoort	Neder Betuwe
Nederweert	Noardeast-Fryslan	Noordoostpolder
Nuenen c.a.	Nunspeet	Oisterwijk*
Oldambt	Oldebroek	Ommen
Oosterhout	Ooststellingwerf	Opmeer
Opsterland	Ouder-Amstel	Oudewater
Peel en Maas	Pekela	Purmerend
Putten	Raalte	Renswoude
Reusel-De Mierden*	Rheden	Roerdalen
Roermond	Schiermonnikoog	Simpelveld
Sint Anthonis	Sittard-Geleen	Sliedrecht
Smallingerland	Soest	Someren
Son en Breugel	Stede Broec	Steenbergen
Stichtse Vecht	Súdwest Fryslân	Terschelling
Texel	Teylingen	Tynaarlo
Tytsjerksteradiel	Uitgeest	Urk

Vaals	Veendam	Veenendaal
Veldhoven	Velsen	Vlieland
Voerendaal	Voorschoten	Waadhoeke
Waalre	Waalwijk	Waddinxveen
Wageningen	Wassenaar	Waterland
Weert	Weesp	West Betuwe
Westerveld	Westervoort	Westland
Wijdmeren	Woensdrecht	Woerden
Wormerland	Zaanstad	Zaltbommel*
Zeewolde	Zevenaar	Zoeterwoude
Zwartewaterland	Zwolle	

* Gemeenten die de aanvraag hebben gedaan binnen een regionaal samenwerkingsverband.

Tabel B2.3 Gemeenten die een aanvraag voor uitvoeringsbudget hebben gedaan in april 2019 (0^e tranche)

Amsterdam	Borsele*	Breda
Den Haag	Eindhoven	Goes*
Hulst*	Kampen	Meierijstad
Noord-Beveland*	Reimerswaal*	Rotterdam
Schouwen-Duiveland*	Sluis*	Terneuzen*
Tholen*	Utrecht	Veere*
Vlissingen*		

* Gemeenten die de aanvraag hebben gedaan binnen een regionaal samenwerkingsverband.

Tabel B2.4 Gemeenten die een lokaal sportakkoord hebben opgeleverd en een aanvraag voor uitvoeringsbudget 2020 hebben gedaan in november 2019 (1^e tranche)

Aalten*	Alphen-Chaam	Baarle Nassau
Berkelland*	Boekel	Bronckhorst*
Cranendonck	De Bilt	Den Helder
Dinkelland	Doetinchem*	Dordrecht
Ede	Gennep	Gilze en Rijen
Groningen	Haarlem	Heemskerk
Heerlen	Hellevoetsluis	Helmond
Hilversum	Hoeksche Waard	Hollands Kroon
Leidschendam-Voorburg	Lingewaard	Montferland*
Mook en Middelaar	Oegstgeest**	Olst-Wijhe
Oost Gelre*	Oss	Oude IJsselstreek*
Pijnacker-Nootdorp	Rhenen	Rijswijk
Rucphen	Schagen	Uden
Venray	Vlaardingen	Weststellingwerf
Westvoorne	Winterswijk*	Zandvoort
Zutphen		

* Gemeenten die de aanvraag hebben gedaan binnen een regionaal samenwerkingsverband.

** Oegstgeest heeft een lokaal sportakkoord opgesteld en uitvoeringsbudget aangevraagd, zonder gebruik te maken van een sportformateur.

Bijlage 3. Deelnemende gemeenten aan regeling lokale sportakkoorden naar gemeentegrootte, VSG-regio's en provincie

Tabel B3.1 Deelnemende gemeenten naar gemeentegrootte en VSG-regio (in absolute aantallen, peildatum 8 november 2019)

		Sportformateur (n=274)	Uitvoeringsbudget (n=65)	Geen deelname (n=16)	Totaal aantal gemeenten (n=355)
Gemeent e-grootte	Tot 20.000 inwoners	65	9	7	81
	20.000-50.000 inwoners	151	32	6	189
	50.000-100.000 inwoners	37	14	3	54
	Meer dan 100.000 inwoners	21	10	0	31
VSG- regio 1	Regio Noord	41	2	0	43
	Regio Oost	84	17	5	106
	Regio Zuid	72	27	7	106
	Regio West	77	19	4	100

Bron: VSG, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B3.2 Deelnemende gemeenten naar provincie (in absolute aantallen, peildatum 8 november 2019)

Provincie	Sportformateur (n=274)	Uitvoeringsbudget (n=65)	Geen deelname (n=16)	Totaal aantal gemeenten (n=355)
Gelderland	37	11	3	51
Zuid-Holland	38	11	3	52
Noord-Brabant	44	12	6	62
Overijssel	22	3	-	25
Noord-Holland	38	8	1	47
Limburg	26	4	1	31
Utrecht	21	3	2	26
Drenthe	12	0	-	12
Groningen	11	1	-	12
Friesland	17	1	-	18
Zeeland	2	11	-	13
Flevoland	6	0	-	6

Bron: VSG, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B3.3 Deelnemende gemeenten naar dekkingsgraad Nederlandse bevolking (in absolute aantallen en procenten, peildatum 8 november 2019)

	Aantal gemeenten (n=355)	Dekkingsgraad Nederlandse bevolking*	
		Inwoners	% van bevolking
Sportformateur	274	11.191.373	64,7%
Uitvoeringsbudget	65	5.617.792	32,5%
Geen deelname	16	473.588	2,7%

* De Nederlandse bevolking telt 17,3 miljoen inwoners op 1 januari 2019 (CBS, 2019).

Bron: VSG, 2019; CBS, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B3.4 Deelnemende gemeenten naar VSG-regio (in absolute aantallen, peildatum 8 november 2019)

VSG-regio	Sportformateur (n=274)	Uitvoeringsbudget (n=65)	Geen deelname (n=16)	Totaal aantal gemeenten (n=355)
Gelderland-Noord-Oost	13	9	1	23
Twente	13	1	-	14
Utrecht	20	3	2	25
Hollands-Midden	20	1	-	21
Gelderland-Midden	10	2	2	14
Rotterdam Rijnmond	9	4	2	15
Zuid-Limburg	14	1	1	16
Drenthe	13	-	-	13
Gelderland-Zuid	14	-	-	14
Hollands-Noorden	15	3	-	18
Limburg-Noord	5	3	-	8
Groningen	11	1	-	12
Hart van Brabant	8	1	-	9
West-Brabant	11	4	1	16
Zuid-Oost-Brabant	17	3	1	21
Haaglanden	4	4	-	8
Kennemerland	6	3	-	9
Zuid-Holland-Zuid	7	2	1	10
Fryslân	17	1	-	18
Noord-Oost-Brabant	8	4	4	16
IJsselland	8	2	-	10
Amsterdam	5	1	-	6
Zeeland	2	11	-	13
Flevoland	6	-	-	6
Gooi en Vechtstreek	6	1	-	7
Zaanstreek-Waterland	5	-	1	6
Midden-Limburg	7	-	-	7

Bron: VSG, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 4. Living labs – beschrijving per gemeente

Eindhoven - Plezier in zwemsport

In Eindhoven wordt het *living lab* ‘Plezier in zwemsport’ opgericht. Het *living lab* richt zich op ‘de zwemles van de toekomst’, waarbij de focus ligt op innovatieve spelelementen. De doelstellingen zijn het vergroten van plezier tijdens de zwemles en het verbeteren van de doorstroom naar de zwemsport. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de ervaringen uit het huidige innolab van Nationaal Zwemcentrum de Tongelreep, dat richt zich op topsport en prestatieverbetering in het zwemmen. Via pilots wordt snel getest en feedback wordt direct gebruikt voor aanpassing van de pilots. Het *living lab* beoogt de opgedane kennis en ervaringen actief te delen in de rest van Nederland met behulp van praktische tips en *tools*. Voor de uitvoering van de tests wordt samengewerkt met PSV Zwemmen. Daarnaast wordt binnen het *living lab* samenwerking gezocht op het gebied van game-elementen (Embedded Fitness), pedagogisch klimaat (Avans Hogeschool en Haagse Sporthogeschool) en verenigingen en zwembaden (KNZB en NRZ).

Rotterdam - Esport in de vereniging van de toekomst

Het Rotterdamse *living lab* richt zich op het vernieuwen en verruimen van sportaanbod bij sportverenigingen met esport. Het doel is om te testen en te onderzoeken welk effect dit heeft op sportparticipatie en de vitaliteit van verenigingen. Er gaat speciale aandacht uit naar het wegnemen van mogelijke belemmeringen voor sportdeelname en verenigingslidmaatschap onder specifieke doelgroepen, en naar esport als middel om jeugd richting sportverenigingen te bewegen. De verbinding wordt gemaakt met het Rotterdamse Actieprogramma Verenigingen, waarbinnen verschillende interventies op het gebied van esport worden ontwikkeld, zoals het inzetten van *influencers* of het opzetten van een *e-soccerleague*. Het *living lab* wordt ingezet om deze interventies verder te analyseren, onderzoeken en ontwikkelen en succesfactoren te identificeren. Het doel is aan de hand van dit onderzoek de initiatieven toepasbaar te maken voor andere gemeenten in Nederland.

Het *living lab* wordt uitgevoerd door een breed consortium, waaronder de stichtingen Rotterdam Sportsupport, Rotterdam Topsport en Sportbedrijf Rotterdam (via deze stichtingen worden ook de sportverenigingen betrokken). Daarnaast wordt samenwerking gezocht met partners op het gebied van esport (House of eSports, Erasmus eSportvereniging, Ahoy Rotterdam), onderzoek (Veldacademie Rotterdam, TNO, OBI), onderwijs (Hogeschool Rotterdam, Erasmus Universiteit), innovatie (Cambridge Innovation Centre, eHealth startups) en technologisch bedrijfsleven (Trust).

Den Haag - Living lab Den Haag Zuid-West

Het *living lab* richt zich op Den Haag Zuid-West, bestaande uit vier woonwijken met sterk achterblijvende sportdeelname en uitdagingen op het gebied van veiligheid, schulden, vergrijzing en slechte fysieke en mentale gezondheid. Het doel is dat binnen het *living lab* nieuwe vormen van sportaanbod en innovatieve organisatiearrangementen ontstaan die leiden tot hogere sportparticipatie en uiteindelijk tot meer sociale cohesie en veerkracht in de wijk. Het *living lab* wordt opgezet vanuit de Sportcampus Zuiderpark, die midden in het gebied gelegen is. Acties zijn het opzetten van vier beweeglabs in de komende vier jaar, en het ontwikkelen van de Sportcampus tot landelijk expertisecentrum voor sport en lifestyle in vergelijkbare wijken. De vier labs draaien om de thema's Sportaanbod & Participatie, Zorg & Vitaliteit, Ondernemerschap & Werk, Community & Netwerk. Het *living lab* moet een bijdrage leveren aan de eerste vijf ambities van het sportakkoord, met de nadruk op inclusief sporten en bewegen, vanwege de doelgroepbewoners met een lage sociaal-economische situatie (SES).

Het *living lab* is een samenwerking tussen de gemeente, het onderwijs (Haagse Hogeschool, ROC Mondriaan), de wetenschap, lokaal bedrijfsleven (mkb), zorginstellingen (Haga Ziekenhuis), woningcoöperaties (Haag Wonen, Staedion) en bewoners. Het nieuwe lectoraat ‘Impact of Sport’ van de

Haagse Hogeschool gaat een rol spelen binnen het *living lab* in de verbinding met onderwijsinstellingen en de validering van experimenten.

Amsterdam - Positieve sportcultuur

Het *living lab* in Amsterdam richt zich op het thema positieve sportcultuur. De centrale opgave voor het lab is het laten renderen van kennis, ervaring en interventies bij de sportverenigingen, sportstimuleringsactiviteiten en bij de tienduizenden (grotendeels ongediplomeerde) trainers in Amsterdam, oftewel de stap naar de praktijk. Dit gaat het lab doen langs twee sporen. Spoor 1 richt zich op het versterken van de pedagogische competenties van trainers, door online trainingen, webinars, podcasts en workshops aan te bieden. Parallel hieraan wordt gewerkt aan een digitaal trefpunt voor o.a. kennisdeling, aanmelden en inschrijven voor trainingen en workshops, downloaden en bestellen van materialen. Spoor 2 richt zich op het creëren van een pedagogisch sportklimaat bij sportverenigingen, door het opzetten, uitvoeren en borgen van structurele trainersbegeleiding (clubkadercoaching). De opgedane kennis en ervaring wordt gedeeld met andere gemeenten, o.a. door medio 2021 een symposium te organiseren.

Samenwerkingspartners in het *living lab* zijn Team Sportservice Amsterdam, De Sportpedagoog, sportbonden, Stichting Life Goals, Academie voor Sportkader (ASK), de ALO van de HvA, Amsterdamse Sport en Bewegingopleiding, Pedagogische- en Bewegingswetenschappen en de VU Amsterdam.

Utrecht - Challenges

De gemeente Utrecht heeft als enige van de G5-gemeenten een eigen lokaal sportakkoord gesloten. Het lokale akkoord richt zich op de thema's vitale sportaanbieders, positieve sportcultuur en inclusief sporten en bewegen. Binnen het *living lab* Utrecht ligt de focus op de manier van samenwerken met de andere partners in het realiseren van de ambities en doelstellingen van het Utrechts Sportakkoord. Dit wordt gedaan door *challenges* uit te zetten, waarin de partners van het Utrechtse sportakkoord worden uitgedaagd hun ervaring en expertise in te zetten om tot een oplossing of invulling te komen. Het proces en de uitkomsten van de *challenges* worden gemonitord in samenwerking met de onderzoeksgroep Sport en Society van de Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht, en gebruikt om de aanpak aan te scherpen en de ervaringen te delen.

Het Utrechts Sportakkoord is ondertekend door ruim 50 organisaties, waaronder sportaanbieders, maatschappelijke partners, onderwijs en bedrijven. De ondertekenaars zijn allemaal potentiële samenwerkingspartners binnen het *living lab*.

Bijlage 5. Netwerk Adviseurs Lokale Sport

Tabel B5.1 Adviseurs Lokale Sport naar team en naar afkomstige organisatie in 2019
(peildatum 7 november, n=48)

Kernteam (n=9)	Breder Team (n=39)
Nevobo	Bewegteam Woerden
NL Actief	Gelderse Sport Federatie
KNKV	Huis van de Sport Groningen
KNVB	Huis voor de Sport Limburg
KNZB	KNKV
Sportservice Flevoland	NOC*NSF
	NOC*NSF/KNVB
	Rotterdam SportSupport
	Sport Drenthe
	Sport Fryslan
	Sport Zeeland
	Sportservice Haarlemmermeer
	Sportservice NL - Utrecht
	Sportservice NL - Zuid-Holland
	Sportservice NL - Noord-Holland
	Sportservice Noord-Brabant
	Sportservice Overijssel
	SportZeeland
	Team Sportservice
	Team Sportservice 't Gooi

Bijlage 6. Overzicht van activiteiten binnen nationale lijn

Tabel B6.1 Overzicht van activiteiten vanuit nationale lijn sportakkoord

Activiteit	Paragraaf
Projectsubsidies en -opdrachten	Paragraaf 5.2
Special Olympics Healthy Athletes	Paragraaf 5.2 Deelthema Inclusief Sporten en Bewegen
Special Olympics Play Unified	Paragraaf 5.2 Deelthema Inclusief Sporten en Bewegen
Stichting Gouden dagen (Vitality games)	Paragraaf 5.2 Deelthema Inclusief Sporten en Bewegen
Voetbal voor iedereen (KNVB)*	Paragraaf 5.2 Deelthema Inclusief Sporten en Bewegen
Sporthulpmiddelen	Paragraaf 5.2 Deelthema Inclusief Sporten en Bewegen
Vervoersregeling/ vervoersvoorziening	Paragraaf 5.2 Deelthema Inclusief Sporten en Bewegen
Nederlandse doven sportbond (krijgt een toelage)	Paragraaf 5.2 Deelthema Inclusief Sporten en Bewegen
Campagne buitenruimte	Paragraaf 5.2 Deelthema Duurzame Sportinfrastructuur
Subsidieregelingen SPUK en BOSA; SBIR kunstgras	Paragraaf 5.2 Deelthema Duurzame Sportinfrastructuur
Alliantie Gelijkspelen	Paragraaf 5.2 Deelthema Positieve Sportcultuur
Halt	Paragraaf 5.2 Deelthema Positieve Sportcultuur
Code Goed Sportbestuur	Paragraaf 5.2 Deelthema Positieve Sportcultuur
Commissie de Vries (verwijzing naar sportlijn)	Paragraaf 5.2 Deelthema Positieve Sportcultuur
ISR (Instituut Sportrechtspraak)	Paragraaf 5.2 Deelthema Positieve Sportcultuur
Koningsspelen	Paragraaf 5.2 Deelthema Van jongs af aan vaardig in bewegen
Gezonde School	Paragraaf 5.2 Deelthema Van jongs af aan vaardig in bewegen
Congressen rondom Vaardig in Bewegen	Paragraaf 5.2 Deelthema Van jongs af aan vaardig in bewegen
Olympic Moves	Paragraaf 5.2 Deelthema Van jongs af aan vaardig in bewegen
De Kleine Beweegagenda	Paragraaf 5.2 Deelthema Van jongs af aan vaardig in bewegen
Challenges	Paragraaf 5.3
Bewustwording inclusief sporten en bewegen	Paragraaf 5.3 Challenge 1
Kinderen meer buiten bewegen	Paragraaf 5.3 Challenge 2
Vrijwilligerscoördinator sportclub ondersteunen	Paragraaf 5.3 Challenge 3
Beter toegankelijke speelplekken	Paragraaf 5.3 Challenge 4
Samen spelen met een beperking	Paragraaf 5.3 Challenge 5
Meer vrijwilligers voor sportclubs	Paragraaf 5.3 Challenge
Communities of Practice	Paragraaf 5.4
CoP Buurtsportcoaches	
Kennis- en validatievraagstukken	Paragraaf 5.5
Organisatie en financiering van de sport	
Menselijk kapitaal	

